

**Riistakameran arkipäiväistyminen ja näkyminen sosiaalisessa
mediassa**

Tuomas Hauhia
Pro gradu – tutkielma
Turun yliopisto
Historian, kulttuurin ja taiteiden tutkimuksen laitos
Kulttuurituotannon ja maisemantutkimuksen koulutusohjelma
Digitaalinen kulttuuri
Huhtikuu 2016

Turun yliopiston laatujärjestelmän mukaisesti tämän julkaisun alkuperäisyys on tarkastettu Turnitin OriginalityCheck – järjestelmällä.

TURUN YLIOPISTO

Historian, kulttuurin ja taiteiden tutkimuksen laitos / Humanistinen tiedekunta

HAUHIA, TUOMAS: Riistakameran arkipäiväistyminen ja näkyminen sosiaalisessa mediassa

Pro gradu – tutkielma, 101s.

Digitaalinen kulttuuri

Huhtikuu 2016

Tutkimuksen tarkoituksena on luoda riistakamera-laitteen arkipäiväistymisestä ja kulttuurisesta omaksumisesta sekä niihin liittyvistä vaiheista ensimmäinen suomenkielinen katsaus. Teknologioiden kulttuurisessa omaksumisessa ja muutoksessa käytön ja käyttäjäryhmien merkitys korostuvat.

Historian lankojen yhdistelyn, asiantuntijalausuntojen, tutkimuskirjallisuuden ja sosiaalisen median havaintojen avulla tuotetaan uutta tietoa ja digitaalisen kulttuurin tutkimusta. Aineisto painottuu asiantuntijoiden sähköpostiviesteihin, neljään sosiaalisen median sovellukseen ja kolmeen keskustelufoorumiin. Riistakameran pitkät perinteet ulottuvat toissavuosisadalle saakka. Riistakameran verkkaisen jalostumisen jälkeinen juurtuminen ja kulutustottumusten ilmeneminen perinteisessä ja sosiaalisessa mediassa tulevat tässä tutkimuksessa suomeksi ensi kertaa esiin tieteellisessä kontekstissa.

Tutkimus noudattaa metodologisesti hermeneuttista tutkimustapaa. Tutkimuksen analysoinnin työkaluna on humanistisen tutkimuksen piirissä yleinen lähiluku. Kirjallisten tekstien tulkitseminen ja analysoiminen yksityiskohtaisesti kuvaa parhaiten lähilukua. Riistakameran juurten ja erityisesti käytön sekä muutosten yksityiskohtaisen tulkitsemisen kannalta hermeneuttinen tutkimustapa on otollinen. Lähiluvun analysoinnin kanssa se luo parhaimmat puitteet riistakameran kulttuurisen sulautumisen ymmärtämisessä ja tiedon lisäämiselle tässä digitaalisen kulttuurin tutkimuksessa.

Keskeisenä tutkimustuloksena on se, että riistakamera on kulttuurisesti täysin omaksuttu teknologinen kulutustuote. Tämä näkyy paitsi tehdyn laitteen avulla tehdyn tutkimuksen suurista määristä, erityisesti sen kasvavasta suosiosta Suomessa ja löydösten määristä perinteisessä ja sosiaalisessa mediassa. Vuonna 2016 riistakamera on muuttunut eläintutkimuksen ja riistan valvonnallisten motivaatioiden myötä ja suurten teknologiayritysten massatuotannon kautta tavallisen kansan laitteeksi. Käyttäjäryhmien ja käyttötapojen muovautuminen uusiin suuntiin jatkuu. Riistakameran yleisin ja kasvavin käyttötapa on Suomessa omaisuuden ja pihapiirin valvonta.

Asiasanat: Kameravalvonta, valvontalaitteet, teknologinen kehitys, kulutuskulttuuri, domestikaatio, sosiaalinen media

Riistakameran arkipäiväistyminen ja näkyminen sosiaalisessa mediassa

1 Johdanto.....	1
1.1 Tutkimusaineisto ja aiempi tutkimus.....	3
1.2 Tutkimustapa	5
2. Riistakameran pitkät perinteet.....	9
2.1 1990–2004 –Digitaalinen riistakamera syntyy ja popularisoituu	23
2.2 Teknologioiden käsittelytavat: teknologinen, sosiaalinen ja tarvedynaaminen kesyyntyminen.....	33
2.3 Determinismit - Teknologinen & Sosiaalinen.....	42
2.4 Domestikaatio	46
3 Sosiaalinen media.....	54
3.1 Riistakamera & Facebook	59
3.2 Riistakamera & Twitter	62
3.3 Riistakamera & Instagram.....	68
3.3 Riistakamera & YouTube.....	73
3.4 Riistakamera & Keskustelufoorumit	76
4. Johtopäätökset	81
4.1 Riistakamera: monen käyttötavan arkipäiväinen valvontalaite ja kulutustuote	82
4.2 Riistakamera näkyy sosiaalisessa mediassa	85
4.3 Avaus jatkotutkimukseen.....	87

Lähteet

1 Johdanto

Palvellessani Kotkan rannikkoalueen merivoimissa silloinen komentaja totesi valvontalaitteiden äärellä, että kamera ja tekniikan automaatio eivät koskaan voita inhimillistä ihmissilmää. Näitä sanoja olen jälkikäteen pohtinut vasta tämän työn yhteydessä kymmenisen vuotta myöhemmin. Kiikari, kuten kamerakin objektiivin turvin, näkee ihmissilmää tarkemmin. Ihminen kuitenkin tietää mitä kannattaa nähdä ja mihin katsoa. Päällikön puheissa saattoi olla tuulahdus puolustusvoimien määrärahoihin liittyvästä poliittisesta keskustelusta. Nykyään Haapasaaren merivalvonta on täysin automatisoitu, eikä saaren osuuskunnan kaupassa näe varusmiehiä kaljaostoksilla.

Syksyllä 2015 digitaalisen kulttuurin professori Jaakko Suominen nosti esille riistakameran keskustellessamme pro gradu – tutkielmani dilemmoista. Riistakamera oli yhtä aikaa tuttu ja eksoottinen. Suomisella oli jokin yhteys riistakameralaitteen omistajaan. En itse kyennyt nimeämään ketään, kuka olisi koskaan maininnut riistakamerasta minun kuullen. Ketkä kameroita käyttävät, mihin tarkoituksiin ja missä materiaalia mahdollisesti jaetaan? Oliko kyseessä niin suosittu teknologia, että sitä voitiin pitää kulttuurisesti omaksuttuna kulutustuotteena?

Näiden kysymysten saattamana kiinnostus riistakamerateknologiaa kohtaan heräsi. Tutkimuksen alkumetreillä selvisi, että riistakameraa myytiin lukuisissa liikkeissä Suomessa. Havaintoja oli mahdollista tehdä sosiaalisen median puolellakin. Laitteen ilmiöön liittyvää tutkimusta ei ollut vaikea linkittää digitaalisen kulttuurin tutkimuksen piiriin. Digitaalisella kulttuurilla on kolme laajaa aluetta, joihin sen opetus ja tutkimus painottuvat. Näitä ovat verkkoyhteisöt, pelikulttuurit ja teknologian kulttuurinen muutos. Kulttuurin käynnissä olevien muutosten tutkimuksen myötä digitaalisen kulttuurin tutkimus on peruslähtökohdiltaan monitieteistä. Digitaalisuuden mukanaan tuomat lähtökohdat, vaikutukset ja merkitykset ihmiskunnalle makro- ja mikrotasolla, ja taidon sekä luovuuden suhde teknologiaan viestinnän, taiteen ja viihteen muodossa ovat digitaalisen kulttuurin kulmakiviä. (Digitaalinen kulttuuri 2016.)

Tämän tutkimuksen kohteena on riistakameralaitteen ja sen käytön arkipäiväistyminen sekä mahdollinen näkyminen sosiaalisessa mediassa. Maailman suosituimpien sosiaalisen median sovellusten avulla on tarkoitus tuottaa uutta tietoa ja samalla osoittaa tätä kautta riistakameran mahdollista kulttuurista sulautumista. Riistakameran arkipäiväistymisen ja sosiaalisen median globaalien löydösten puimisen yhteydessä tutkijan kädet uppoavat myös netin keskustelupalstoihin. Pro gradu – tutkielmani on erityisesti riistakameran käyttöä, sen eri muotoja ja mahdollista muuttumista tutkiva teos.

Tutkimuskysymyksiä on kaksi ja niiden diskurssiin kuuluvat teemat muodostavat omat laajan kokonaisuuden kappaleensa. Mistä riistakamera on tullut ja miten se on sulautunut kulttuurisesti omaksutuksi teknologiaksi? Miten sosiaalinen media linkittyy riistakameraan? Tutkimuskysymyksiini ei ole ollut ennen tätä uutta työtä mahdollista saada vastauksia. 2010-luvulla ajatus ja käsite riistakamerasta ovat mullistuneet.

Riistakamera on digitaalinen kamera, jonka perimmäinen tarkoitus riistan kuvaamisesta on saanut uusia muotoja valvontakäytössä kodeissa ja pihoiilla. Tekniikka pitää sisällään salaman, liiketunnistimen, akuston ja suojakoteloon kasattuna pakettina se mahtuu seisomaan kämmenellä. Erillistä virtalähdettä vaatimattomat laitteet ovat muuhun kameratekniikkaan verrattuna erityisen säänpitäviä ja akkujen keston väitetään olevan parhaimmillaan puolen vuoden luokkaa. Riistakamera tunnistaa liikkeen ja taltioi kuvat ja videot pimeässäkin kehittyneen tekniikan turvin. GPRS-riistakameratekniikka (langaton tiedonsiirtopalvelu) mahdollistaa materiaalin lähetyksen nopeasti ja kustannustehokkaasti suoraan sähköpostiin datapakettien omistajille. Riistakameroista valtaosa myydään kaupassa valvontaan ja muita valvontalaitteita paremmat korkearesoluutioiset kuvat ovat eräs syy tähän. Asennus ja naamiointi ovat helppoa ja laitteen hintahaarukka liikkuu 130–400 euron välillä. (Riistakamerat.com 7.1.2016.)

Riistakamerat.com markkinoi riistakameraa poikkeuksellisen tehokkaana laitteena, joka on muuta valvontatekniikkaa edellä. Pieni koko, huomaamattomuus, kuvanlaatu, helppo asennettavuus ja käyttö voidaan nähdä hyvin positiivisina myyntitäkysinä. Yritys antaa tietoa riistakamerasta, muttei valota sen pitkiä perinteitä. Passiivisesti kuvia tai videota ohjelmoituina ajankohtina tuottava digitaalinen valvontalaite nimeltä riistakamera saa suomalaisessa tieteellisessä tutkimuksessa kasvot.

1.1 Tutkimusaineisto ja aiempi tutkimus

Näkemykseni riistakamera-laitteen kehittymisen pitkistä juurista rakentuu erityisesti Ullas K. Karanthin ja kumppanien Camera Trapping in Animal Ecology (2011) – nimisen teoksen kattavaan historiikkiin. Tämän riistakameran merkkiteoksen lisäksi netin eri mediasisältöjä ja saamiani riistakameraan liittyviä sähköpostiviestejä tutkimalla on ollut mahdollista rakentaa tieteellistä tutkimusta.

Tutkimusmateriaalin kasaamisvaiheessa on käytetty subjektiivista määrittelyvaltaa. Tähän ovat vaikuttaneet aihepiirin tuoreus suomalaisessa tutkimuksessa ja toisaalta hyödynnetty tutkimusmenetelmä. Hermeneuttinen tutkimustapa on tutkimuksen vallitseva metodi ja tehtyjä aineistoon liittyviä ratkaisuja on mahdollista perustella. Tutkielman alkuvaiheessa syksyllä 2015 lähestyin kaikkia merkittävimpiä riistakameran myyjiä ja niitä erä- ja metsästyksen medioita, jotka ovat käsitelleet riistakameraa artikkeleissaan. Näiden joukossa on esimerkiksi Eränetti, joka tuo maahan noin puolet kaikista riistakameroista ja riista-asioihin erikoistunut Otavamedian Erä-lehti. (Tero Talvikunnaksen sähköpostiviesti Tuomas Hauhialle 22.10.2015.) Sähköposteja lähetin toistakymmentä ja informatiivisia vastauksia tuli vajaa kymmenen. Viestejä olen vertaillut paitsi toisiinsa, myös olemassa olevan riistakamerasta kertovan kirjallisuuden, tutkimuksen ja muiden median löydösten kanssa. Kysymyspohja oli kaikille lähetetyille tahoille sama.

1. Milloin riistakamerat yleistyivät ja miksi? 2. Ketkä käyttävät ja missä? 3. Jaetaanko materiaalia missään, onko aihetta sivuavaa tutkimusta jossain?

Saamani sähköpostiviestit antavat riittävästi tietoa, jotta voin vastata tutkimuskysymyksiini. Mikäli tutkimus olisi koskenut puhtaasti riistakameran käyttäjiä, olisi koko tutkimustilanne ollut erilainen. Lähestymäni tahot olisivat voineet olla tarkempaan ryhmään, kuten ammattimetsästäjiin rajattu ryhmä.

Teoreettista tukea riistakameran arkipäiväistymisen osalta on ammennettu erityisesti Lingin (2008) ja Berkerin ja kumppanien (2006) teknologian domestikaation tutkimuksista, Pantzarin (1996) teknologisen kuluttamisen tutkimuksesta ja Castellsin (1996) informaatioyhteiskunnan kulttuurien tulkinnoista. Riistakameran sisäistämisen syventävässä luvussa, jossa sosiaalinen media muutamane isoimpine sovelluksineen näyttelee pääroolia, teoriapohja on tutkittu laajalta sektorilta digitaalisen kulttuurin tutkimuksen eri kentiltä. Vahvoina teoksina tässä kohtaa ovat toimineet digitaalisen kulttuurin opetuksessa käytettävät teokset Sosiaalisen median lyhyt historia (2013) ja tutkimuskirja Funetista Facebookiin (2009). Kansainvälistä ja kotimaista tutkimuskirjallisuutta, nettilähteitä ja sosiaalisen median poimintoja on pyritty tämän tutkimuksen osalta hyödyntämään mahdollisimman kattavasti.

Sosiaaliseen mediaan on tutkimuksessa uppouduttu neljän maailman isoimman some-sovelluksen kautta. Perusteluna tälle ratkaisulle toimivat käytännölliset tutkimuksellisesti loogiset syyt. Eniten löydöksiä ja havaintoja tuottaneet some-sovellukset ovat päässeet tutkimukseen mukaan. Facebookista, Instagramista, Twitteristä ja YouTubesta löytyvien mahdollisimman pitkälle menneisyyteen ulottuvien riistakamera-havaintojen ja niistä kumpuavien materiaalien jakamisten kartoitus tuo tutkimukseen lihaa luiden ympärille. Riistakameran jälkiä sosiaalisessa mediassa on etsitty helmikuuhun 2016 asti englanniksi ja suomeksi. Sosiaalisen median, tutkimuskirjallisuuden ja asiantuntijoilta saatujen riistakameraan liittyvien sähköpostien tukemana on voitu tehdä perusteltuja päätelmiä. Näitä on mahdollista tehdä laitteen kulttuuriseen omaksumiseen

liittyvästä laajuudesta ja laitteeseen sekä sen käyttöön liittyvistä kulttuurisista eroista. Riistakameran sosiaalisen median representaatioita voidaan myös perinteisempien sosiaalisten kanavien, keskustelufoorumien keskusteluja hyödyntäen. Näiden palstojen osalta tutkimus keskittyy puhtaasti suomalaiseen keskusteluun. Sinne, missä riistakamerasta on eniten löytynyt tutkimuskysymysten kannalta olennaista aineistoa. Forum.eralle.net – foorumi palvelee tutkimuksen osalta otollisimmin varsinaisia tutkimuskysymyksiä. Asiantuntijain sähköpostiviestien, some-sovellusten ja keskustelufoorumien riistakamera-löydösten havainnointi tukevat tutkimuskirjallisuutta. Näin tutkimus sulautuu digitaalisen kulttuurin tutkimuksen kaanoniin.

1.2 Tutkimustapa

Tutkijalle riistakamera oli ennen tutkimusta aivan uusi teknologia. Tämän faktan lisäksi tutkimuksen suurimpia motivaatioita on työn suhde aiempaan tutkimukseen. Riistakameraan liittyvää tutkimusta on löydettävissä ja erityisen vahvana se näyttäytyy kansainvälisessä tiedemaailmassa. Konteksti vain on tyystin erilainen verrattuna tähän tutkimukseen. Tämän teoksen tutkimuksellista pohjaa työstäessä syksyllä 2015 kävi selväksi, että aiempi riistakameratutkimus on pääosin riistakamera-teknologian hyödyntämiseen keskittyvää. Maailmalla riistakameraa toteutetut survey-tyyppiset tutkimukset ovat olleet jo vuosikymmeniä luontotutkijoiden tapa kasvattaa luonnon ja eliöstön tieteellisen tiedon pankkia (Kucera & Barrett 2011, 15–16).

Riistakameroiden avulla on ollut mahdollista toteuttaa netin välityksellä valtavia kampanjoita, kuten Snapshot Serengeti. Tämä maailman isoimmaksi määritelty riistakameraa hyödyntävä tutkimusprojekti tuotti merkittäviä määriä tietoa eläinpopulaatioista Tansaniassa. Eläimistä ja luonnosta kiinnostuneille tehtiin mahdolliseksi osallistua lajien tunnistamiseen, sillä materiaalia syntyi toista miljoonaa kuvaa. Projekti poiki myös lukuisia tieteellisiä tutkimuspapereita. Serengetin luonnonpuiston tutkimuksesta vastanneiden tahojen linjaukset

vahvistivat entisestään nousevaa trendiä, missä riistakameraa hyödynnetään eläinten käyttäytymisen, populaatioiden ja eläinyhteisön ekologian tutkimuksen pääasiallisena aineistonhankinnan välineenä. (Kosmala et al. 2015, 1-2.) Suomessa vastaavaa riistakameraa hyödyntävää, yhteisöä osallistavaa tieteen tutkimusta on tehty esimerkiksi Itä-Suomen yliopiston norppatutkimuksen parissa (Itä-Suomen yliopisto 2015 / Saimaannorppatutkimus).

Monipuolisimman kuvan riistakamerasta puolestaan antaa Camera Traps in Animal Ecology – teos (2011), joka on vielä vuoden 2016 kynnyksellä tuore ja kattava teos riistakameran historiasta ja sen hyödyntämisen tavoista. Riistakameraa, sen käyttäjäryhmiä ja käyttöä on tutkittu vain vähän. Tutkimukseni perustuu riistakameran arkipäiväistymiseen käytön ja käyttäjäryhmien kautta. Tutkimukseen luo syvyyttä ja relevanssia sosiaalisen median eri sovelluksien kautta tehdyt havainnot. Omien tutkimuskysymysten asetteluiden valossa tälle työlle on ollut selkeää digitaalisen kulttuurin tutkimuksen tarvetta. Riistakameraa koskeva tutkimus muussa kuin luontotutkimuksen apuvälineen kontekstissa on kooltaan vaatimaton, eikä se myöskään ole ajan tasalla. Tutkimukseni toimii lisäyksenä modernin digitaalisen kulttuurin tutkimuksen monitieteiseen kaanoniin.

Digitaaliseen teknologiaan liittyy usein ideologisia, poliittisia ja taloudellisia jännitteitä. Näiden osatekijöiden ristiriitaisuus ja toisaalta digitaalisen kulttuurin nuoruus hämärtävät merkittäviä muutoksia. Pinnalle nousevien kulttuurimuotojen tunnistaminen ei ole helppoa. Digitaalisten pelien, kuvien ja viestinnän alueet osana digitaalisen kulttuurin sisältöä muodostavat kulttuurillisesti rikkaan ja monipuolisen tutkimuksellisen kentän. Digitaalisen kulttuurin tutkimuksen voidaan nähdä hypermedian professori Frans Mäyrän mukaan otollisimmin toteutuvan silloin, kun teknologioita ja niiden käyttöä eritellään yksityiskohtaisesti kulttuurisiin eroihin reagoiden. (Mäyrä 2007, 26.) Tässä tutkimuksessa tutkimus- ja analysointitapa myötäilevät professori Mäyrän näkemyksiä digitaalisen kulttuurin tutkimuksesta teknologioihin liittyen.

Tutkimustavat ovat tässä pro gradu – tutkielmassa moderneja ja monitieteisiä. Digitaalisen kulttuurin tutkimukseen liittyy muiden tutkimusperinteiden tuttujen näkökantojen ja metodien hyödyntäminen (Östman 2015, 21). Tutkimuskysymysten (miten riistakamera on arkipäiväistynyt ja miten se ilmenee somessa) valossa on alusta alkaen ollut selvää, ettei tutkimusta ole ollut mahdollista tehdä valmiiden mallien mukaisesti.

Riistakameraa on tutkittu siitä löytyvien tietojen, löydösten ja näkemysten kautta. Riistakameran käyttöä tulkitaan tässä tutkimuksessa eri käyttäjäryhmien ja motiivien kautta. Tutkimuksen kysymyksenasettelun kannalta ei ole tutkijana ollut tarpeellista käyttää itse riistakameraa. Teos on jaettu neljään osaan missä tätä johdannon osuutta seuraa riistakameran pitkien perinteiden ja teknologisen käytön ja omaksumisen tutkimusluku. Tämän jälkeen tulee siirto sosiaalisen median maailmaan, jossa havainnollistetaan riistakameran linkittymistä yhteisöllisen tiedonjaon suosituimpiin sovelluksiin. Nämä kaksi lukua muodostavat tutkimuksen lihaisan rungon ja niiden yhteydessä on käyty analyysoivaa keskustelua tutkimuskirjallisuuden, tutkimusteorian ja tutkimuksellisten havaintojen välillä. Finaalivaiheessa tämän tutkielman lopun lyhyt summaus ja uuden tutkimuksen avaaminen päättävät koko teoksen. Näiden lukujen myötä on mahdollista pystyttää uutta tarkoin rajattua tieteellistä tutkimusta riistakamera-teknologiaan liittyen.

Tutkimusmenetelmä asettuu hermeneuttisen tutkimuksen puolelle. Lähiluku puolestaan toimii tutkimuksen aineiston analyysin keinona. Tulkintojen tekeminen ja kohteen syvällinen ymmärtäminen ovat hermeneuttisen tutkimusstrategian intresseissä. Inhimillistä otetta puoltava, tulkinnallisen riippumattomuuden ja objektiivisuuden vastavoimaksi määritelty hermeneuttinen tutkimus painottaa subjektiivista tulkinnallisuutta tekstin, taiteiden ja ilmiöiden ymmärtämisessä. (Hermeneuttinen tutkimus 2015.)

Humanistisessa tutkimuksessa yleinen lähiluku on analyysimenetelmä ja väljätkö kategoria monenlaiselle tarkastelulle. Sen tulkinnat vaihtelevat, mutta painotus on kirjallisten tekstien tulkitsemisessa ja yksityiskohtaisessa analyysissä. Pyrkimyksenä on tiukan ja tarkan analyysin kautta kohteen yksityiskohtainen ymmärtäminen kohteen merkitysten tulkintojen avulla. (Lähiluku analyysimenetelmä 2015.) Hermeneuttisen tutkimustavan ja lähiluvun analyysitavan kautta tutkimus tavoittelee tiedon lisäämistä riistakamera-tekniikan käytön, käyttäjien ja näiden kahden muutoksen tutkimuksessa.

Riistakameran juurten kaivaminen ja tiedonpalojen yhdisteleminen monista eri materiaaleista on kaivannut rinnalleen metodeja, jotka eivät ole kankean ehdottomia. Tällaisessa tutkimuksessa kohteen syvälinen ymmärtäminen on ollut pakollista, jotta on ollut mahdollista päästä aina seuraavalle tutkimukselliselle tasolle. Riistakameran ymmärtämisessä hermeneuttisen tutkimustavan hyvät puolet tulevat esiin, kun tutkimuksessa käsitellään laitteen käyttöä, sen muutosta ja käyttäjäryhmiä. Kuten Pantzar (1996) toteaa, tekniikan tutkimus on usein unohtanut käyttäjien tutkimuksen. Tämä tutkimus kuuluu käytön ja käyttäjäryhmien maailmaan, mutta tarkempi erottelu on tutkimuskysymysten ulottumattomissa. Riistakameran eri käyttäjäryhmien tarkempi tutkiminen on tämän tutkimuksen jälkeen eräs mahdollinen uuden tutkimuksen suunta. Tässä tutkimuksessa inhimillinen ymmärtäminen on perusteltua, koska tekniikat eivät ole vain pelkkiä laitteita vaan laajempien kulttuuristen ja yhteiskunnallisten osatekijöiden sitomia.

Analysoinnin tapana lähiluku kuvailee parhaiten aineiston parissa tekemääni työtä. Tutkimuksellinen työ on ollut pääsääntöisesti erilaisten tekstien metsästämistä kameroiden historioista uusien kirjallisten ja visuaalisten havaintojen etsimiseen. Tutkimuksessa riistakameran historia ja nykyinen tilanne kietoutuvat usean eri lähteen tietoihin ja näkemyksiin perustuen ja vertailemalla on ollut mahdollista tehdä joitakin perusteltuja johtopäätöksiä. Hermeneuttinen tutkimustapa ja sitä tukeva lähiluku eivät ole mahdollisia, mikäli olemassa olevaan aineiston osalta ei ole toteutettu mahdollisimman tarkkaa ja kriittistä pureutumista. Kohteen merkitysten tulkintojen analysoiminen on ollut

mahdollista ainoastaan syväluotaavalla perehtymisellä riistakameran pitkiin juuriin. Tätä kautta on ollut mahdollista tutkia laitetta, jonka luonne suosion kasvaessa on arkipäiväinen.

2. Riistakameran pitkät perinteet

Vuoden 1900 Pariisin Maailmannäyttelyssä aikansa keskeisimpiin suomalaisiin taiteilijoihin kuulunut taidemaalari Akseli Gallen-Kallela palkittiin kultaisella mitalilla. Hänen vaikuttavat kansallisromanttiset fresko-maalauksensa toivat Kalevalan taruston välittämänä suomalaista eksotiikkaa kymmenien miljoonien silmäparien nähtäväksi. Kuulun arkkitehtitoimisto Gesellius-Lindgren-Saarinen – kollektiivin suunnittelema kirkon mallinen näyttelypaviljonki keräsi näyttävyydellään järjestäjiltä ja kävijöiltä laajalti ylistävää palautetta. Tehdystä työstä saatu tunnustus ei suinkaan ollut mikään pikku juttu. Tuolloin Suomi osana Venäjää oli puristuksessa sortokauden ja venäläistämistoimien paineen alla. (Vuosisatamme Kronikka 1987, 12.)

L'Exposition de Paris 1900 oli edeltäneiden maailmannäyttelyiden tapaan maailman massiivisimpiin lukeutuva yleisötaphtuma. Toisiaan vastaan kilvoittelevien äveriäiden länsimaiden teknologisten innovaatioiden markkinointi näytteli merkittävää roolia. Ajan henki oli vahvan teknologinen. Uuteen, tehokkaampaan ja parempaan haluttiin panostaa maailman teknologistuessa ja sähköistyessä kovaa vauhtia toisen teollisen vallankumouksen jälkilölyissä. (BIE, 2015) Ensimmäisen teollisen vallankumouksen alkutahdit oli lyöty höyrykonein Britanniassa 140 vuotta aikaisemmin. Toinen teollinen vallankumous viimeistään 1800-luvun puolivälistä eteenpäin kulminoitui erityisesti sähkön keksimiseen. Sähkön käyttötapojen jalostuminen johti esimerkiksi puhelinta seuranneeseen kommunikaatiotekniikan esiinmarssiin. Isot makrotason keksinnöt loivat pohjaa valtavalle joukolle niistä johdettavissa olleita mikrotason keksintöjä. Aikalaisen silmin on äkkiseltään saattanut helposti vaikuttaa, että teknologinen

vallankumous olisi virheellisesti tapahtunut silmänräpäyksessä. (Castells 1996, 34–35.)

Tiedemaailman sisällä tätä teknologista muutosta, kahta teollista vallankumousta, ennen näkemättömän mittavan massatuotannon syntyä ja sen kytkeytymistä ihmiselämän muuttumiseen käsiteltiin tieteellisessä kontekstissa vasta 1880-luvun lopulla. Englantilainen taloustieteilijä Arnold Toynbee vanhempi popularisoi teollisen vallankumouksen käsitteen luentojensa yhteydessä samaisella vuosikymmenellä. Oxfordilainen tulikin näin katkaisseeksi kymmenentuhatvuotisen maatalousyhteiskunta-ajattelun ja teki ajatuksellisen siirron eteenpäin kohti uutta aikakautta. (Beniger 1986, 1-2.)

Ei ole siis ihme, että pitkälle 1900-luvulle ajatukset äkkinäisistä teknologisista vallankumouksista ja erityisestä teknologisesta determinismistä kukoistivat. Tämän tapaista ajattelua edustivat esimerkiksi tohtori Henrik Ramsay'n linjaukset Suomen teollisuuden kehityksestä. Suomesta ei Ramsay'n mukaan puuttunut 1800-luvun puolivälissä yhteiskunnan kehityksestä kuin höyrykone, ja kun sellainen maahan lopulta 80 vuotta Englantia myöhemmin saatiin, aloitti se valtaisan kansakuntaa eteenpäin ajavan kehityksen (Ramsay 1919, 47). Aatellisen poliitikko-taloustieteilijän sukujuuret olivat sopivasti ensimmäisen teollisen vallankumouksen syntysijoilla.

Tietoteknistyvän maailman murroksen keskellä vuonna 1968 elettiin yleisesti siinä uskossa, että ihmisten välinen kanssakäyminen siirtyy täysin koneiden välityksellä tapahtuvaksi. Puoli vuosisataa myöhemmin kasvotusten tapahtuva kommunikointi ei ole kadonnut vaikka monet eri teknologiat ovat vahva osa kanssakäymisemme kokonaisuutta. (Heinonen, U. 2008, 10.) Usko teknologian ylivertaisuuteen ja siihen, että kehitys on ihmisen toimintaa ohjaava välttämätön asia, on ajatuksellisesti liitoksissa modernisaatioon. Muutoksen perusteleminen teknisellä ja taloudellisella eteenpäin menemisen välttämättömyydellä on kohdannut tiedemaailmassa vastustusta. (Suominen 2003, 10.)

On lukuisia syitä, miksi teollisesta vallankumouksesta oli kirjoitettu ja keskusteltu hyvin vähän vielä 1800-luvun loppupuolella. Kunkin aikakauden murrokset tapahtuvat varsin pienissä erissä ja pienempien mullistavien tapahtumien ja innovaatioiden kautta. Suuret muutokset teknologian murrosvaiheissa jäävät monasti taka-alalle yksittäisten dramaattisten tapahtumien tähden. Esimerkiksi tietokoneet saivat kehittyä pitkään vailla laajempaa huomiota toisen maailmansodan varjossa. (Beniger 1986, 2.) Suuret historialliset tapahtumat ja keksinnöt ovat aina saaneet paljon mediahuomiota. Sotien ja kuningaskeksintöjen takia riistakameran tapaisia teknologioita on tutkittu tieteellisesti vähemmin. Riistakamera ei ole vain makrotason keksintö tai merkitysarvoltaan mitätön. Laitteen historian tiedonpalojen yhdisteleminen, tulkitseminen ja nykyisen kuvan muodostaminen on teknologian historian oma itsenäinen lukunsa.

Yhdysvaltalainen asianajaja ja poliitikko George Shiras sai Gallen-Kallelan tapaan kultaa aiemmin esiin nostetussa Pariisin vuoden 1900 näyttelyssä. Yhdysvaltalaisen valokuvaentusiastin ”salamavalokuvat” eläimistä olivat vuosituhannen vaihteessa merkittävä askel eteenpäin luontokuvauksessa. Kamera laitteena ja luontomaailman taltioiminen olivat tuolloin nousemassa laajemman kiinnostuksen kohteeksi. (Kucera & Barrett 2011, 10.) Maailmannäyttelyn suuri yleisömäärä ja tapahtuman uutisointi toivat luontokuvaamisen maailmanlaajuiseen tietoisuuteen. Epäselvää on, ansaitsiko Shiras palkintonsa teknologisesta innovoinnista kameralaittepuolella vai hämmästyttävistä eläinvalokuvista.

Valokuva teknologiana ja eläimet kuvauksen kohteina eivät vuonna 1900 olleet uutta. Tekniikka, kuvan tarkkuus, asettelu ja onnistumisen taso sen sijaan olivat. Valokuva voidaan nähdä ihmisen aistien laajentumisena (McLuhan 1964, 7). Teknologisen edistysajattelun mukanaan tuoman determinismin nimissä juuri valokuvaamisen mahdollistava tekniikka oli merkittävää, ei välttämättä saadun kuvan laatu, estetiikka, representaatiot tai käyttötarkoitukset. Uppoutuminen pohtimaan Shirasin palkintoa on merkityksellinen, sillä painotuksella voidaan jälkikäteen nähdä isompaa merkitystä tutkittaessa teknologian kehitystä ja

varsinkin sen syitä. Nämä seikat vaikuttavat olennaisesti myös teknologian omaksumiseen ja arkipäiväistymiseen.

Pariisin maailmannäyttely muistetaan kaupungin art nouveauta myötäilevän modernin metron lanseeraamisesta, diesel-moottorista ja ikonisista venäläisistä maatuskista. Gallen-Kallelan kansallisromantiikka ja Suomen taidehistorian tunnetuimpiin kuuluvat teokset olivat kansainvälisissä taidesuuntauksien impulsiivisissa virroissa siirtymässä sivummalle, viehkeämmän art nouveaun tieltä. Laajemmassa mittakaavassa esittävä kuvataide oli murroksessa osittain valokuvan ja valokuvauksen tekniikoiden kehityksen takia. Tämän on erityisesti pannut merkille professori McLuhan merkkiteoksessaan *Understanding Media*. Hänen mukaansa juuri valokuva mediumina ajoi taidemaailmaa seuraavalle artistiselle askelmalle realistisesta kuvaamisesta ekspressionismin kautta abstraktiin. Taiteilijoiden luomistyö ja maailman kuvaaminen valtavirtaistui valokuvan vapauttamana realismista vapaampaan tyyliin. Osin valokuvan luomalta pohjalta kehitetty elokuvatekniikka ryhtyi myös raottamaan ovea mielikuvitukselle. (McLuhan 1964, 210–211.)

2010-luvun taidesuuntauksissa valokuvataiteen rooli on korostunut ja siihen perustuvat näyttelyt ovat olleet yleisömagneetteja Suomessa ja ulkomailla. Ensimmäisen valokuvan kuuluisuuden, elämäntyönsä taidemaalarina tehneen Lartiguen Riviera-näyttely sai massiivisen suosion sen vieraillessa Turun taidemuseossa kesällä 2015. Innovatiivisesta otteesta ja himoitun eliitin kuvaamisesta huolimatta Lartigue nousi monen muun taiteilijan tavoin parrasvaloihin vasta kuoltuaan. (Yle Uutiset 5.6.2015.) Mietittäessä Lartiguen näkemystä siitä, että Riviera muuttui sotien jälkeen teennäiseksi ja ilmeisen tylsäksi paikaksi, ei voida olla ajattelematta sitä, kuinka mielikuvat joistakin paikoista vaikuttavat siihen, missä ja miksi kuvia ylipäättään otetaan. Riistakameroissa paikan merkitys on ylikorostunut sen alkuajoista näihin päiviin saakka.

Myös valokuvan uudistajana tunnetun ”ensimmäisen silminnäkijän” Cartier-Bressonin näyttely nousi nopeasti suursuosioon Helsingin Ateneumissa syksyllä 2015. Ikuisen surrealistin ratkaisevan hetken perfektionismi ja tuotannon merkitys Mao Zedongista Gandhin viimeisimpiin hetkiin olivat suuria. (HS Uutiset 23.10.) 2010-luvulla kuvataide elää voimakkaana suuntauksena länsimaissa. Vuosisata aiemmin konventiot, laitteet ja kuvaamisen tarkoitusperät olivat kovin erilaiset. McLuhanin syy-seuraus-tyyppinen näkemys valokuvan ja taiteen suhteesta ei kenties ole niin aukoton kuin se, että kun valokuvauslaitteet ilmestyivät katukuvaan, se oli itsessään merkittävää. Medium was the message, medium oli viesti (McLuhan 1964, 7).

Brittiläinen tiedemies William Henry Fox Talbot kehitti vuonna 1839 paperivalokuvien lisäksi negatiivien ja positiivien tekniikkaa. Häntä kutkuttivat suuresti Sveitsin Alppien maisemat ja tieteilijä hekumoi ajatuksella siitä, kuinka mahtavaa olisi taltioida paperille sitä mitä silmä näkee. Visuaaliset fantasiat ajoivat tieteilijää eteenpäin ja pitkälle viety vuosien kehitystyö kantoi hedelmää maailman ensimmäisten tunnustettujen negatiivivalokuvien nähdessä päivänvalon. Ambitio tarpeen siirtämisestä aistihavainnosta reaaliin maailmaan oli tuttu vuosisatojen takaisesta Renessanssi-Euroopasta - ajatukset ja tuntemukset haluttiin taltioida käsiteltävään muotoon – näin syntyi lopulta painokone. Talbotin keksinnön jälkeen valokuvien monistaminen mahdollistui ja negatiivien käyttö muodostui standardiksi. (McLuhan 1964, 206–208.)

Talbot ei ollut valokuvan keksijä, mutta hänet muistetaan sen mullistajana ja valokuvien teollisen tuotannon alullepanijana. Tehokkuus ja tuotanto sopivat hyvin yhteen eri teollisten vallankumousten tienristeyksessä. Näistä ajoista lähtien voidaan joidenkin tulkintojen mukaan katsoa alkaneeksi kontrollivallankumous, kuten Beniger (1986) esittää. Yhdysvalloissa 1800-luvun lopulla toden teolla alkanut kontrollivallankumous lähti liikkeelle Benigerin mukaan juurikin valokuvan ja telegrafin keksimisestä. Näiden innovaatioiden jälkeen tulleet konekirjoitin, Atlantin alittava kaapeli, puhelin, radio ja lopulta televisio vuosien 1860–1923 välillä kuuluivat tähän kontrollin kumoukselliseen kaanoniin. (Beniger 1986, 6-7.)

Jokainen mainituista teknologioista on kutistanut ihmisten välisiä etäisyyksiä omilla tavoillaan luoden pohjaa aina vain lisääntyvälle kontrollille ja valvonnalle. Teknologioiden historiankirjoitusta, jossa ei huomioida kontrollivallankumousta, voidaan Benigerin yhteiskunnallisen kontrollin tutkimuksen valossa pitää puutteellisena.

Digitaalinen kulttuuri ja digitaaliset laitteet syntyivät vastaamaan markkinatalouden ja 1900-luvun sotien tarpeisiin. Todellisena katalyyttina toimi toinen maailmansota sille, että digitaalinen maailma lopulta syntyi. Oma vaikutuksensa tähän on ollut useiden eri elementtien, kuten taiteen ja alakulttuuri-ilmiöiden kytkeytyminen teknologisiin prosesseihin. (Gere 2006, 16.) Laskennalliset, kryptologiset ja kylmän sodan aiheuttamat turvallisuuden kysymykset ovat muovanneet digitaalista todellisuuttamme. Tiedon tarve on merkittävä osa koko digitalisaatiota. Teknologiat ja niiden ymmärrykseen pyrkivä tieto kulminoituvat jatkuvaan tiedon lisäämiseen. (Gere 2006, 199.)

Informaatioteknologian ominaispiirteet muodostavat materiaalsen perustan modernille uuden teknologisen vallankumouksen yhteiskunnalle, joka elää informaatiosta. Näitä piirteitä on avaavasti, joskin korostetun yhteiskuntakeskeistä ajattelumallia toteuttaen, käsitellyt esimerkiksi tutkija Castells (1996), joka on niputtanut ne viiteen lokeroon. Castellsin viisiosaista ajatusmallia digitaalisten informaatiota lisäävien teknologioiden selittämisestä voidaan pitää sikäli hyvänä, että se selventää uusien teknologioiden suhdetta muuhun tuotantoon ja kuvaa merkitystä niiden tekijöiden kautta, jotka nostavat ne merkityksellisiksi. Viisi osatekijää selittävät Castellsin mukaan uusinta informaatioteknologista vallankumousta, jonka keskellä elämme. Castellsin viiden kohdan mukaan on mahdollista käsitellä myös riistakameraa. Laitteen merkitys ja suhde muuhun digitaaliseen teknologiaan vahvistuu.

Informaatioteknologian ensimmäisessä paradigmassa elää ajatus siitä, että teknologioiden raaka-aineena toimii informaatio. Aiemmin teknologiaa tuotettiin informaation avulla, nyt teknologian tähtäin on tuottaa tietoa. Toinen osatekijä on teknologian pervasiivisuus, kaikkien elämän osa-alueiden

läpäiseminen, jonka keskiössä informaation rooli on merkittävä. Se muokkaa toimintaamme niin yksilöinä kuin isommissakin yksiköissä. Kolmas tekijä on verkostoitumisen logiikka. Uusi teknologia asettautuu vanhan teknologian yhteyteen muodostaen aina vain laajemman laitteiden ja lisääntyvän informaation kehän. Vuorovaikutussuhteiden monimutkaisuus näyttäytyy hyvin adaptoituneena teknologioiden kehityksessä, jonka tulemat ovat varsin huonosti ennustettavissa.

Neljäntenä Castellsin osatekijänä on joustavuus. Tämä koskee paitsi teknologioita myös kaikkea ihmisen organisoimaa toimintaa ja institutionaalisia rakenteita. Teknologisen paradigman mullistavia аспекteja on uudelleenohjelmointi. Tämä on ominaista digitaaliselle yhteiskunnalle, joka on jatkuvan muutoksen pyörteissä. Joustavuuden ajatukseen liittyy olennaisesti myös ajatus siitä, ettei verkottuminen ole vain kommunikointia, vaan keino saavuttaa parempi asema. Viimeisenä Castellsin nostona on näkemys siitä, kuinka teknologiat ohjautuvat konvergenssin kautta kohti laajempaa yhtenäistä systeemiä. Teknologiat siis limittyvät toisiinsa muodostaen integroituneempia kokonaisuuksia, joissa niitä on vaikeaa erotella toisistaan. Tietokoneistumisen myötä myös muu elektroninen tuotanto näyttäytyy yhtenäisenä informaatioteknologisena systeeminä. (Castells 1996, 61–63.)

Ensimmäisessä Castellsin kohdassa oli kyse siis siitä, kuinka informaatio on kaiken lähtökohtana. Tämä pätee riistakameraan. Laitteella tuotetaan informaatiota, jonka luomuksina syntyy uusia kuvia, jotka ovat omia teknologioita. Suhde aiempaan on erilainen. Perinteisesti kameroilla on yritetty saada mahdollisimman laadukasta kuvaa aikaan. Nyt automaattisilla kamerateknologioilla kuvien kautta pyritään saamaan mahdollisimman paljon täsmällistä tietoa jostakin asiasta, kuten eläinten ja murtovarkaiden liikkeistä. Digitaalisella aikakaudella tieto on suunnattoman arvokas resurssi.

Digitaalinen maisema on muovautunut kapitalistisen markkinatalouden tarpeiden myötä. Tämä suhde menee toisen maailmansodan jälkeiseen aikaan. Koneita on pyritty kontrolloimaan elektronisten laitteiden avulla 1940-luvulta

lähtien. (Gere 2006, 151.) Informaatiosta on tullut digitaalisen aikakauden tärkein pelinappula. Raha on digitaalista siinä missä kaikki henkilökohtaiseen identiteettiin liittyvä informaatiokin (Gere 2006, 12). Riistakameran kotoutuminen ja kasvava suosio eivät ole loogista jatkumoa millekään muulle kuin tiedon lisäämisen tarpeelle. Tämä on ominaista digitaaliselle aikakaudelle. Ajatus teknologian väijäämättömästä ja ikuisesta edistymisestä ja jatkuvasta uusien tavaroiden tarpeesta kaipaa oikeita todisteita ja perusteluja.

Pervasiivisuuden ja verkostoitumisen logiikan kautta riistakameran rooli on ilmeinen. Se on osa sitä monien informaatiota tuottavien laitteiden kenttää sen yhtenä palasena. Kuvia tuotetaan enemmän kuin koskaan ja visuaalisuus läpäisee kaikki yhteiskunnan osa-alueet. Tämän näkemyksen jakaa ainakin Suomen valokuvataiteen museon intendentti Rastenberger. (Yle Uutiset 9.7.2015.) Ilmeinen havainto riistakameran olemuksessa onkin sen rooli eri mediumien konvergenssissa ja suuressa integraation kehityskaaressa, missä monet eri tekijät limittyvät yhdeksi informaatiota tuottavaksi lähteeksi.

Riistakamera kuuluu siihen digitaalisten innovaatioiden joukkoon, joka lisää tietoa ja kontrollia. Kyseessä on laite, joka tuottaa kuvaa ja lähettää tästä tietoa eteenpäin määritellylle yleisölle. Kuvaaminen on ihmisestä itsestään lähtöisin, mutta se prosessi, joka johtaa tähän toimintaan, on monimutkaisempi sosiaalisine ulottuvuuksineen. Kuvan ottamisen automatisoitu ja ihmiskäsien työn turhaksi tekevä prosessi on täysin digitalisoitu ja kontrolloitu. Taltioitunut visuaalinen materiaali on kontrollin ulottumattomissa. Tähtäin on tuloksellisessa tiedonsaannin lisäämisessä kameran havaintojen avulla. Miksi ja mitä meidän pitää nähdä? Informaatio-ähkyyn kulkevalla aikakaudella meidän on ainakin nähtävä aina vähintään edellispäivää enemmän ja tarkemmin.

Ihmisen tarve tarkkailla eläimiä luonnossa saattaa hyvinkin juontaa juurensa ihmissivilisaatioiden alkutaipaleelle. Metsästäjä-keräilijät tekivät ansoja ja väijyivät saalista piiloissaan. Näiden ihmisten ensisijainen motivaatio oli eläimistä saatavissa olevissa tuotteissa, kuten lihassa ja turkissa. Moderni ihminen toimii osittain samoin, mutta teknologia on kehittynyt melkoisesti siinä

missä eläinten tarkkailemisen motiivitkin. Modernit ajastimella ja paristolla toimivat säästä riippumattomat riistakamerat mahdollistavat kiintoisan virkistysharrastuksen. Ne luovat mahdollisuuksia tieteelliselle tutkimukselle eläinten tunnistamisesta niiden määrien laskemiseen. Kaikki tämä voi tapahtua periaatteessa missä tahansa vailla ihmisen läsnäoloa. (Kucera & Barrett 2011, 9.)

1990-luvun puolivälissä todistettiin tietoyhteiskunnan murrosvaihetta. Tämä murros ei tapahtunut hetkessä. Pienin nyanssein hitaasti muokkautuva luonto ja teknologian kehitys muistuttavat toisiaan. Uusien laitteiden tai lajien äkkinäiset syntymät ovat harvinaisia. Luonnon ja teknologian kehitys kulkevat verkkaisia polkuja pitkin. Teknologiset käyttötavat kypsyvät hiljalleen ja vuosikymmenien edetessä varmimpana havaintona näyttäytyy riippuvaisuuden kasvu laitteista niiden määrän kasvaessa. Toisin kuin villissä luonnossa, yhteiskunnassa kaikille laitteille ei välttämättä edes ole heti kunnollista käyttöä niiden syntymän jälkeen. (Pantzar 1996, 11–13.)

Mikäli teknologian kehitys on ajallisesti hyvin pitkä, ovat sen kesyttämisen prosessitkin pitkäkestoisia. Käyttötavat ovat murrosten ja muutosten virittämiä. Riistakameroiden kehitys on ollut erityisen pitkä prosessi. Riistakameran kokeilullinen ja teknologinen kehitys jatkavat kehittymistään. Teknologisille uutuuksille on helppoa sokeutua ja menneisyyden vastineiden havaitseminen hämärtyy herkästi. Tämä korostuu digitaalisissa teknologioissa. Teknologian historia on lopultakin ihmiskunnan olemusta ruotiva ja inhimillisen toiminnan ja sen tulosten käsittelyä. (Järvinen & Mäyrä 2000, 8.)

Eläimistä on otettu kuvia miltei niin kauan kuin kameroita on ollut. Lontoon eläintarhassa otettiin valokuvia siellä vankeudessa eläneestä kvaggasta 1870-luvulla. Otoksien arvo jälkipolville on suuri, sillä tämä seepralaji kuoli sukupuuttoon hieman myöhemmin. Vuosien 1872–1876 välisen ajan maailman meriä tutkimusmatkoillaan kyntäneen HMS Challengerin tutkijat olivat puolestaan ensimmäisiä kameratekniikkaa hyödyntäneitä luontotutkimusta tehneitä ihmisiä. Kuvat pesimäpuuhissa olleista albatrosseista ja pingviineistä edustavat aikansa todellisia helmiä. Vuosisadan loppuun mennessä

valokuvaaminen kasvatti merkittävästi suosiotaan ja Englannissa oli tuolloin virallisesti jo yli neljä miljoonaa kameraa. Alkeellisesta tekniikasta huolimatta lintukuvaajana tunnetun Oliver Piken onnistui kehittää mahdollisesti ensimmäinen alkeellinen refleksikamera. Se oli kehittäjän mukaan tarkoitettu nimenomaan luonnon kuvaamiseen. Automaatiosta ja pimeäkuvaamisesta ei vielä ollut todisteita. (Kucera & Barrett, 2011 9-10.)

Piken puhuessa luonnon historian kuvaamisesta ei voida välttyä ajattelemasta sitä, kuinka erilainen jo pelkästään tapa puhua luonnosta ja sen kuvaamisesta tuohon aikaan oli. Eläinten kuvaaminen nähtiin luonnon ja historian taltioimisena, merkkitekona ja ihmeenä. Eläinten itseisarvosta, luonnonsuojelusta ja lajien sukupuutoista ei vielä keskusteltu. Valokuvaustoiminta oli alkutaipaleella ja niin kamerat kuin käyttötavatkin hakivat suuntia. Nykypäivänä luonnonsuojelu ja -arvostus toimivat tieteellisen riistakameratutkimuksen suurimpina innoittajina. (Yale e360 Report 5.12.2011.)

Lontoossa lopullisesti hävinneen kvaggan tragedia on saattanut toimia alitajuntaisena ihmisen ja luonnon suhteen muokkaajana ja siten heijastua myös riistakameroiden kehitykseen. On kuitenkin tyystin eri asia lukea jostakin sukupuuttoon kuolleesta lajista kuin nähdä siitä otettuja kuvia niin, että kuva jättää visuaalisen jälkensä ihmiseen. Viktoriaanisen ajan, teollisen vallankumouksen ja brittien imperiumin huippukauden luontokuvauksen ja tekniikan pioneerit tuskin kuitenkaan syvällisesti pohtivat tämän kaltaisia seikkoja. Kömpelö ja heikko tekniikka kehittyi hitaasti paremmaksi. Tässä vaiheessa kukaan ei puhunut vielä riistakameroista. Kyseiseen teknologiaan oli matkaa vielä vuosikymmeniä.

Luontokuvaamisen käynnistyessä mielikuvitus ei enää määrittänyt ihmisen ja kaukaistenkaan paikkojen suhdetta. National Geographic julkaisi Shirasin otoksia peuroista ja muista villieläimistä vuonna 1906. Nämä olivat maailman ensimmäiset lehdessä julkaistut ansalankaa hyödyntäneet valokuvat. Julkaistu numero oli niin suosittu, että siitä tehtiin uusintapainos, mikä on äärimmäisen harvinaista National Geographicille. Shirasin työtä hienon kuvamateriaalin

tuottajana kiiteltiin ja hänen työtä arvostetaan vielä sata vuotta myöhemminkin. Poliitikkona hän edisti luonnonsuojelulakien lisäksi Yellowstonen kansallispuiston laajentumishanketta eteenpäin. (National Geographic 20.11.2015.) George Shiras ei ollut pelkästään kameratekniikan kehittäjä, vaan myös suunnannäyttävä kameran käytön ja otosten laajemmassa hyödyntämisessä. Silmänruoan lisäksi kameroiden otoksilla ymmärrettiin olevan suurempia mahdollisuuksia ja tarkoituksia.

Shirasin tekniikka oli kohentunut askel liikkeen kuvaamisen pioneerin tutkija Muybridgen omista kuvausviritelmistä. Kaksi vuosikymmentä ennen Pariisin vuoden 1900 maailmannäyttelyn luontokuvien ensimmäistä varsinaista maailmanhuomiota, Muybridge kuvasi ansiokkaasti hevosia. 12 kameraa oli kytkettyä langoilla toisiinsa ja kun hevonen meni ohitse, kamerat laukesivat ja tamma tallentui kuvasarjaksi. Näin tuli ensi kertaa todistetuksi, että hevosella on kaikki raajat hetkellisesti ilmassa sen laukatessa. Yhteys myöhempään elokuvateknologian kehittymiseen ei ole fiktiota, sillä nyt ymmärrettiin liikkeen ja kuvan yhdistämisen realistinen potentiaali kokonaan uudesta näkökulmasta.

Shiras jalosti tekniikkaa käyttäen salamavalojauhetta saadakseen kuvia yöllä. Eläimiä kuviin houkuteltiin kullekin lajille mieluisilla syöteillä. Majava tallentui ensi kertaa padolla kameralle, kun kameralanka oli asennettu majavan tekemän padon kupeeseen huonosti. Majava tuli ja vei kepin optimaaliseen kohtaan omalla padollaan ja tuli samalla laukaiseeksi kameran. Eläinkohtainen eroavaisuus siinä missä paikoissa niitä nähdään ja missä niiden reitit menevät, olivat Shirasin työn suuria merkkipaaluja. Kameratekniikoita ja syöttejä kehittivät lukuisat muutkin valokuva-alasta kiinnostuneet. Carl Schillings ansioitui valokuvauksen parissa viettäessään aikaa Afrikan savanneilla. Hän käytti eläviä syöttejä ja suositteli luontokuvaamista erinomaisena viihteenä ja koki sen potentiaalia omaavana urheiluna. William Nesbit puolestaan kirjoitti vuonna 1926 ensimmäisen opastavan kirjan luontokuvaamisesta luonnollisessa ympäristössä. (Kucera & Barrett 2011, 10–11.) Nesbitin kirjan aikoihin luontokuvaamisesta tuli viimeistään oma käsitteensä ja sen tieteellinen merkitys alkoi hahmottua. Maineeseen, kunnian ja valokuville ikuistetuksi

saatujen ”päänahkojen” kerääminen oli toimintana luonteeltaan erilaista kuin tänä päivänä. Urheiluun viittaavat kilpailulliset ja leikkisät motivaatiotekijät auttoivat kameroita kehittymään teknisesti.

2010-luvulla Schillingsin metodit saattaisivat herättää polemiikkaa. Aikakausi oli kuitenkin erilainen. Kamerat olivat yhä edelleen melko alkeellisia ja suuren yleisön tavoittamattomissa. Riistakameran kehitykseen olennaisesti vaikuttaneet suuret toimijat olivat varakkaita tai rahoitettuja miehiä, harrastelijoita ja tosi elämän Pelle Pelottomia. Maailma ei ollut niin pieni kuin se nykyään on, sillä matkustaminenkin oli tyyristä pitkään ennen suihkukoneita ja turismia. Massaturismin alkutahdit lyötiin Suomessa ja muualla länsimaissa 1960-luvun aikana. Tuolloin kehittyneet suihkukoneet siirtyivät palvelemaan kaupallisia tarkoituksia. (Heinonen 2008, 14.)

Schillings käytti eläviä aaseja kuvien saamiseksi villipedoista ja ymmärsi luontokuvauksen kilpailulliset elementit osana leikkiä. Hän oli kuitenkin myös varhaisten edelläkävijöiden joukossa nostamassa esiin huolta ihmisen luontoa tuhoavasta luonteesta ja vaikutuksista ympäristöön. Schillings otti mentorina tavoitteekseen kaikenikäisten luontoon liittyvän nautinnon ja koulutuksen lisäämisen tehtyään havaintoja siitä, kuinka jonkin tutkimansa paikan kotoperäinen kasvillisuus hävisi ihmisen toiminnan tuloksena. Schillingsin sanoin: ”Tuhoamme kaiken mitä pidämme arvottomana tai rumana.” (Kucera & Barrett 2011, 22.) Näiden sanojen merkitys kaikuu 2010-luvulla vahvana.

Luontokuvaamisen muuttuminen riistakamerakuvaamiseksi, eli kameroiden muuntuminen kauko-ohjattaviksi huipputeknisiksi paikallaan oleviksi laitteiksi, koki kriittisen kehityksensä vuosien 1960–2004 välillä. Tekniikka kehittyi siinä määrin, että automaatio, sääolosuhteiden negatiivinen vaikutus ja useimmat tekniset ongelmat kyettiin poistamaan hitaasti yksi toisensa jälkeen. Riistakameran kehitysversioiden laitteita yhdistävä tekijä oli olemassa olevan teknologian riittämättömyys. Vuonna 1978 Australiassa tutkittiin pussihukkien määriä. 15 aikansa kirkkainta huippua edustanutta kameraa otti yli 400 kuvaa 111 päivän aikana. Hankkeen käyttämä tekniikka maksoi 25 000 Australian

dollaria ja sillä saatiin tuotettua infrapunasysteemin, virtapiirialustan ja viivetekniikan myötä todellinen Alfa-laite. Tutkimuskohdetta, erittäin uhanalaisia pussihukkia ei kuitenkaan onnistuttu kuviin saamaan. Työryhmä oli sen hetkinen kamerateknologian huipentuma ja viitoitti tietä tulevaan. Tätä laitetta kehitellyt tutkija Guiler oli jo 1960-luvulla ollut mukana tutkimushankkeissa, joissa yritettiin saada ensi kertaa kuvia pussihukista. Näiden kahden vuosikymmenen laitteistojen erot olivat valtavat sillä ensimmäisillä kerroilla metsään oli kuitenkin viritelty tavallinen videokamera kaapelilla varustettuna. (Ballard et al. 2012, 5.)

Tekniikan heikkous, kalleus ja soveltumattomuus ovat olleet omiaan lykkäämään riistakameroiden nykyistä räjähdysmäistä suosiota. Toisaalta se myös selittää sitä. Pitkällisen kehityksen tuloksena globaaleille markkinoille kun tuodaan valmis tuote, joka riittää tyydyttämään kuluttajat tarpeet, on menestymiselle teoriassa kaupallisesti otolliset olosuhteet. Sama teknologisen omaksumisen taso kuin mitä riistakameralla oli, nähtiin 1950-luvulla televisioiden saapumisessa marketteihin ja ihmisten koteihin uudeksi ”perheenjäseneksi”. Television tekniikan perusteet olivat tutkijoilla hyppysissä jo 1880-luvun lopulla. Vasta toisen maailmansodan jälkeen televisio sai tutun olomuotonsa. Television ilmestyttyä kaappoihin sen maailmanvalloitus oli nopeaa. (Pantzar 1996 31–32, 52.)

Riistakameran ja television tekniikan hidas kehittyminen ja nopea sulautuminen osaksi kulutuskulttuuria muistuttavat toisiaan. Suuri innostus, vastarinta, uutuuksien kanssa leikkiminen, vakavoitumisen ja lopullisen arjen osaksi sulautumisen prosessi ovat asioiden prosessin kuvausta hyvin tähdentäneitä tekijöitä radikaalien teknologisten innovaatioiden kehityksissä. Näihin radikaaleihin laitteisiin kuuluu TV. Kamera oli syntyessään myös maailma hahmottamista mullistava teknologia. Laite, jota riistakameraksi nykyään kutsumme, on kuitenkin oma teknologinen tapauksensa. Sillä on omanlaisensa historia, käyttötarkoitukset ja tulevaisuudenkuvat.

Riistakamera ei ole kokenut sellaista vastarintaa, joita uudet keksinnöt yleensä saavat osakseen. Yhtenä syynä tähän on laitteen aiempi historia kulttuurisesti omaksutun valokuvakameran jatkumona. Vuonna 2016 voidaan puhua riistakameran sulautumisesta keskuuteemme osaksi arkea. Tämän takia se ei herätä suurta huomiota, mutta on muistettava, että se on lopultakin teknisesti valmiina tuotteena niin uusi, että vastustajatkään eivät ole heränneet. Uutuustuotteiden mukautuminen osaksi tavallista kulutusta on perinteisesti tarkoittanut sitä, että uusi pohjautuu olemassa oleviin ajattelun ja tavaroiden systeemikenttään. Tämä osaltaan tarkoittaa myös sitä, että radikaalit siirtymät ovat harvinaisia. Uuteen ja vanhaan liittyvät mielikuvat ovat vanhastaan usein yhdistetty taitavasti mainonnassa ja markkinoinnissa toisiinsa. Autoja mainostettaessa luotiin mielikuvia hevosista. Juuri kyseistä vuosituhansia sitten kesytettyä kavioläintähän uusi tuote oli syntynyt korvaamaan omilla hevosvoimillaan. (Pantzar 1996, 50–51.)

Riistakamera ei syntynyt korvaamaan kameraa, mutta se tuli sen rinnalle tekemään asioita, joihin aiempi ei soveltunut: kuvaamaan pitkäksi ajaksi jonkun paikan äärellä tapahtuvaa liikettä. Varhaiset kehittäjät ja omaksujat olivat luontokuvaajia ja tutkijoita, joiden käyttötapojen myötä vuosikymmenien jälkeen syntyi se automatisoitu laite, joksi nykyisin miellämme riistakameran. Riistakameroiden markkinointi ja puhe mediassa on kuitenkin nivoutunut elimellisesti johonkin sitä edeltäneeseen eli valvontaan. Automatisoitu silmä luo uusia mahdollisuuksia ja markkinamiehille uusia keinoja ansaita elantonsa. Tekniikka kehittyy ja uusia tarpeita tulee ja niitä myös luodaan.

Kamerateknologia kehittyi muun digitaalisen teknologian vanavedessä. Vuonna 1947 kehitelty Nobel-palkinnolla huomioitu transistori, 1971 luodut mikroprosessorit ja mikrotietokoneet neljä vuotta myöhemmin olivat valtavia keksintöjä. Tämä siis, kun asiaa tarkastellaan 40 vuotta myöhemmin. Mikroprosessorista tuli avaintekijä mikroteknologioiden siirtämiseen. (Castells 1996, 41–42.) Näiden innovaatioiden kehittäminen merkitsi lopulta myös kamerateknologian puolella parempia mahdollisuuksia esimerkiksi manuaalisen kuvaamisen asteittaiselle vähenemiselle. 1960-luvulla kameroiden

laukaisutekniikka parani ja niistä tehtiin ensi kertaa paristoilla toimivia. Seuraavilla vuosikymmenillä otettiin lisää askeleita lähemmäs kohti todellisia riistakameroita. (Kucera & Barrett, 2011 13–14.)

2.1 1990–2004 –Digitaalinen riistakamera syntyy ja popularisoituu

1990-luvun puoliväliin mennessä luontokuvauksessa käytetyt kamerat jalostuivat siihen pisteeseen, että niitä voitiin pitää jonkinlaisina nykyhetken riistakameran prototyyppeinä. Kehitystä vauhditti USA:ssa kasvanut huoli pienten ja keskisuurten petoeläinten uhanalaisuudesta. Näiden petojen pyydystäminen oli ollut jo pitkään kiellettyä Yhdysvalloissa. Toisaalta täsmällistä tietoa eläinten, kuten näätien ja ilvesten määristä ja levinneisyydestä ei ollut. Yksi monista ekosysteemin elinvoimaisuutta osoittavista tekijöistä on nimenomaan petopopulaatioiden määrä. Näädän kaltaisten petojen silmämääräisesti havainnoitu väheneminen niiden perinteisiltä alueilta aiheutti huolestumista. (Kucera & Zielinski 1995, 1.)

Useat tutkijat tekivät luontoon jätettyjä kameroita hyödyntäneitä survey-tutkimuksia läntisen USA:n luontoalueilla. Käytetty tekniikka oli yhä varsin kehittymätöntä. Tutkimusta tehtiin vaatimattoman rahoituksen turvin ja kameroiden teknologia oli kaukana hyvästä, toimivasta ja tehokkaasta. Merkittävän muutoksen tähän toi Trailmaster-kamerasysteemin malli 1500. Sen avulla Berkleyn yliopiston tutkijat Kucera ja Barrett tekivät tutkimuksia kehittäen eläinten tutkimusta kameratekniikoilla. Trailmaster 1500-kamerassa oli vuonna 1993 aikansa kehittyneintä kameratekniikkaa, se oli kauko-ohjattava ja sen systeemiin kuului laserilla toimiva liiketunnistin. Sääolosuhteet ja yhden kuvan maksimikapasiteetti ei myöskään rasittanut tätä Trailmasteria, joka oli jo myös kaupallisessa myynnissä. (Kucera & Barrett 2011, 15–16.)

Vähäisen tutkimusrahoituksen voidaan katsoa rajoittaneen laitehankintoja ja osittain koko riistakameran kehitystä laajemmin. Yhdysvalloissa tuli 1990-luvulla markkinoille ensimmäinen todellinen riistakameran prototyyppi. Riistakamerat olivat nyt matkalla kulutustuotteiksi ja niitä alkoi ilmestyä Trailmasterin laitteen myötä kaupalliseen myyntiin. Aiemmin kameran tekniset ratkaisut, kauko-ohjaukset ja liiketunnistimen innovoinnit ja kameran sovellukset olivat olleet tekniikan pioneerien ja tutkijoiden yksittäiskappaleita. Matkaa suosituksi massatuotteeksi oli vielä useita vuosia.

Kuceran ja Barrettin vuoden 1993 tutkimuksissa käytetty Trailmaster 1500 oli edistynyttä teknologiaa. Laite käytti elektronista infrapunaa, missä pulssilla toimivan valonsäteen rikkoutuessa kamera otti kuvan. Trailmaster 1500 oli periaatteessa soveltuva mihin tahansa sääolosuhteisiin, mikä oli vielä tuolloin oikeasti uutta. Laitteen ohjelmisto oli myös melko kehittynyt. Laukaisinta pystyi muuntamaan ja määrittelemään miten tiheästi kuvia otettiin ja mihin aikaan vuorokaudesta. Vastaanottimen avulla dataa kyettiin siirtämään tietokoneelle päivän ja kellonajan tallentuessa kuvien mukana. Kestävyttä ja luotettavuutta pidettiin tutkijoiden mielestä Trailmasterin suurina etuina. Sen mahdollisuuksia luontokuvaamisessa pidettiin lupaavina. Laite maksoi 525 Yhdysvaltain dollaria, mutta oheisohjelmistoinen ja alustoinen koko kuvaamiseen tarvittavalle paketille hintaa tuli miltei 2000 dollaria. Laajan peuroja ja villisikoja Kaliforniassa kartoittaneen tutkimuksen kustannukset jakaantuivat useille luontojärjestöille ja Berkleyn yliopistolle. (Kucera & Barrett 1993, 505.) Kustannukset tutkimuksesta, laitteesta puhumattakaan, olivat vielä hyvin korkeat. Innostuneisuus Trailmaster 1500-kameran teknologiaa kohtaan oli myös liioiteltua.

Tähän tulokseen tuli nelihenkinen metsä- ja riista-alan asiantuntijoiden ryhmä tutkiessaan Sierra Nevadan peuroja vuosien 1994–1998 välillä. Trailmaster 1500-kameran hyvien puolien lisäksi esiin nousivat myös sen sisältämät heikkoudet. Perinteisen kameroilta saadun tutkimustiedon perusteella peurojen populaatiot olivat Sierra Nevadassa suurimmillaan vuosina 1994–1996 ja alhaisimmillaan seuraavien kahden vuoden jaksolla. Vuorialueella koko nelivuotisjakson kuvia ottaneet Trailmasterit taltioivat eniten peuroja vuosina 1996–1998.

Aistihavainnot, tutkimukset ja kameroiden materiaalien määrä eivät tukeneet toisiaan. Ristiriitaisista tuloksista heräsi epäilykset siitä, ettei aiempaan kameroilla tehtyyn peurojen tutkimukseen ollut luottamista. (Garrison et al. 1999, 55.) Kysymykset riistakameratutkimuksen käyttämisestä tieteellisenä todistusaineistona ja tarkasti kunkin alueen populaatioista kertovana olivat siis osin kyseenalaisia. Mistä joidenkin eläinpopulaatioiden tulosten ristiriitaisuus aistihavaintojen kanssa johtui?

Riistakameratutkimuksessa laitteiden sijoittaminen oikeisiin paikkoihin ja eri eläinlajeja varten on vaikeaa. Sierra Nevadan keskiosien talvisten olosuhteiden karuus tuli ilmi kun kameran metalliseen suojakoteloon jähmettyi lunta kiinni. Tämä vaikeutti kuvien saamista välittömästi. Trailmasterin heikkous tuli myös vastaan, mikäli eläin sattui kulkemaan metrin päästä kamerasta. Tällöin tallentui ainoastaan kuva eläimen ruhosta, mikä teki sukupuolen tunnistuksen vaikeaksi erityisesti peurojen kohdalla. Garrisonin tutkijaryhmä vaihtoi metallilaatikon kameran ympärillä vaneripuusta tehdyksi, siirsi lähettimen 1,5 metrin päähän erilliseen raskaaseen metallitolppaan ja pidensi kuvien ottamisen laukaisun pulssia. Näistä kaksi ensimmäistä tekivät kameralla kuvaamisesta tasaisempaa ja pulssin pidennys vähensi lumesta, sateesta ja muista häiriöistä johtuvaa kameran tarpeetonta laukeamista. Tämä johti siihen, että eläimistä ja erityisesti tutkimuksen kohteina olevista peuroista saatiin enemmän valokuvia. Ne olivat tarkkoja ja laadukkaita sekä hyödyllisiä tieteellisessä populaatio- ja käyttäytymistutkimuksessa. (Garrison et al. 1999, 54–56.)

1990-luvun riistakameran ominaisuudet eivät olleet niin hyviä kuin uskottiin. Sääolojen teoreettinen kestävyys oli yksi heikkouksista, joita optimismi sivuutti. Kameroiden tallentaman materiaalin tärkeintä antia on luonnollisesti visuaalinen puoli, mutta tämän tiedon käyttäminen laajoissa vuosienkin mittaisissa tutkimuksessa ei ole kuitenkaan niin yksiselitteistä. Kuceran ja Barrettin tutkimusten suurin merkitys piilee uusimman ja parhaimman tehdasvalmisteisen kameran kanssa ensiaskelien ottaminen tieteellisessä kontekstissa. Laitteella testattiin, mitä se voi saada aikaan. Garrisonin ja kumppaneiden Trailmaster-1500-kameralla tehty tutkimustyö ja kameran ominaisuuksien ja oheislaitteiden

parannukset tekivät parhaasta tehdasvalmisteisesta riistakamerasta huomattavasti pätevämmän, kestävämmän ja luotettavamman.

1900-luvun viimeinen vuosikymmen on riistakameran kannalta merkittävä. Tavallisista videokameroista siirryttiin manuaalipolkimia hyödyntäneiden laitteiden kautta lämpöensoreihin ja parempiin laukaisimiin. Tästä seuraava askel olivat sitten jo ensimmäiset aidosti automaatiotekniset kamerat, kuten pioneeri Faunatechin DC110. Vuoden 2004 jälkeen Yhdysvalloissa tulivat myyntiin uuden aikakauden digitaaliset riistakamerat. Tällä oli maailmanlaajuisia seurauksia Australian eläintutkimuksesta lähtien. (Ballard et al. 2012, 5.) Trailmaster 1500:n heikkoudet olivat historiaa ja tutkijoilla oli nyt tekniikkaa, jonka mahdollisuudet monipuoliseen tutkimukseen otettiin innokkaasti vastaan. On tärkeää ymmärtää, että kehitys ei ole ollut nopeaa ja ongelmaton. Nyt, kun tekniikka vihdoin antoi tutkijoille vapauden olla mieltämättä käytetyn tekniikan säätämistä ja kehittämistä varsinaisen luontotutkimuksen kustannuksella, myös käyttäjäkunnan laajeneminen tuli mahdolliseksi.

Etäohjattavat, digitaalista tekniikkaa hyödyntävät kamerat ovat tulleet jäädäkseen. Niiden käyttö on muuttunut luonnonsuojelujärjestöjen ja tutkijoiden yleiseksi tavaksi eläinten ja ympäristön dokumentoinnissa ja luonnonsuojelutyössä. 1990-luvun alusta alkanut massiivinen riistakameroiden käyttö on kiihtynyt halki 2000-luvun ja se on näkynyt kasvavissa määrin myös tieteellisessä tutkimuksessa. Uhanalaisten eläinlajien kuviin saamisen lisäksi toisten eläinten kuvien puute ja suoranainen häviäminen on tehostanut tarvetta lisätä luonnonsuojelua ja tutkimusta. (Kucera & Barrett 2011, 18–19.) Kasvaneen luonnonsuojelutyön ja -kiinnostuksen keskiössä on toiminut riistakamera. Etäohjatulla kameralla on voitu tehdä havaintoja useiden eläinlajien nykytilasta ja käyttäytymisestä tavoilla, joita ei aiemmin ollut.

Vuonna 2004 USA:sta levisivät todelliset digitaaliset ja modernit riistakamerat maailmalle. Globaalisti ainakin Australiassa ne otettiin välittömästi suurella volyyymilla käyttöön. Jos oli vuosi 2004 käänteen tekevä Australiassa, sitä se tuntuu olleen myös pohjoisessa Euroopassa. Suomen Riistakeskuksen mukaan

riistakamerat tulivat käyttöön Suomessa suurin piirtein vuosien 2004–2005 aikana. (Ville Hokkasen sähköpostiviesti Tuomas Hauhialle 28.10.2015.)

Viivettä muuhun maailmaan ei juuri ollut. Käyttötapojen omaksumisissa viivettä sen sijaan oli ja on yhä edelleen. Metsästäjäliiton tietojen mukaan riistakameroiden käyttöönotto tapahtui Suomessa metsästäjillä laveasti vuosien 2005–2010 välisenä aikana. Vuotta 2010 pidetään liitossa merkittävänä siksi, että tuolloin harrastelijametsästäjät ja muut käyttäjät löysivät laitteen. Käänteentekeviä seikkoja olivat hintatason tippumisen lisäksi tekniikan kehittyminen. Käyttäjäpotentiaali oli jo tuolloin Suomen markkinoillakin valtava, sillä metsästäjät muodostavat 300 000 toimijan potentiaalisen asiakaskunnan. Tähän kun lisätään harrastelijat ja omaisuutensa valvonnan lisäämisestä kiinnostuneet ihmiset, joukko kasvaa merkittävästi. (Teemu Simeniuksen sähköpostiviesti Tuomas Hauhialle 29.10.2015.)

Vuonna 2005 Itä-Suomen riistanhoitopiirissä otettiin riistakameroita käyttöön osana Metsästyksenvarvointi osaksi eränkävintä – hankkeen toteuttamista. Hankkeessa kerättiin tietoa digitaalisista valvontalaitteista ja kameroista osana riistavanvalvontaa. Valvonta-hanke kulminoitui riista-eläinkantojen seurantaan, kuten valkohäntäpeurojen tarkkailuun ja tekniikan testaamiseen. Tämän kaltainen tutkimus oli vuonna 2005 uutta Suomessa. Kameroiden markkinat olivat vielä olemattomat, mutta Yhdysvaltojen tilanne tiedettiin: siellä riistakamerabisnes kukoisti ja miltei jokaisella eräliikkeellä oli malleja myytävänä.

Maaliskuussa 2007 ilmestyneessä Metsästäjä-lehdessä kirjoitettiin Itä-Suomen riistanhoitopiirin hankkeesta artikkelissa, joka oli kuitenkin eritoten juuri riistakameran mahdollisuuksien ja laitteen tarpeellisuuden puolesta. Artikkelista on mahdollista tehdä nykypäivään verrattavissa olevan alkeellisemmän tekniikan lisäksi havaintoja siitä kuinka jo tuolloin voitiin todeta, että valvonta on ajan trendi ja kuinka riistakamerat ”ovat tulleet jäädäkseen”. Loppukappaleessa mahdollisesti perinteisemmän metsästyksen ja riistanvalvonnan kannattajien rauhoitteluksi Metsästäjä-lehden artikkelissa päädytään siihen, että lopultakaan mitkään teknologiset laitteet eivät voi, eivätkä saa koskaan täysin

korvata metsänkävijän omia aistihavaintoja ja erätaitoja. (Metsästäjä 2/2007.)

Metsästäjäliiton näkemykset käyttäjien määrästä ja myydyistä kameroista ovat ymmärrettävästi lisäkysymyksiä herättäviä. Vuonna 2015 metsästäjien ja muiden potentiaalisten käyttäjien määrä on olemassa olevan trendin mukaan arvioituna kasvanut entisestään. Laitteiden on katsottu yleistyneen nimenomaan valveutuneiden metsästäjien joukossa. Valveutuneella voidaan tässä kohtaa ymmärtää puhuttavan lajiharrastajasta ja sellaisesta ihmisestä, joka seuraa tarkasti, mitä muualla maailmassa tapahtuu riista-asioihin ja metsästyksen teknologioihin liittyen. Tämä valveutuneiden käyttäjien ryhmä siis muodostaa suomalaisen riistakamera-yhteisön käyttäjäpioneerien joukon. Tästä on lähdetty liikkeelle ja laite on siirtynyt eteenpäin muihin käyttäjäryhmiin. Merkille pantavaa on myös se, että kameroiden yleistymisen suurimpia edellytyksinä on pidetty dataa lähettävien kameroiden yleistymistä ja kasvanutta omaisuuden valvonnan tarvetta. (Teemu Simeniuksen sähköpostiviesti Tuomas Hauhialle 29.10.2015.)

Metsästystarvikkeisiin erikoistunut verkkokauppa ja eräs Suomen suurimmista toimijoista alallaan oleva Eränetti tukee Metsästäjäliiton näkemyksiä. Vuosina 2007–2009 riistakamerat yleistyivät rajusti ja suosiossa olivat dataa lähettämättömät kamerat. Tätä ennen riistakameran kehityspolkua oli ravistellut Nokia-yhtiön PT6. Sen piti olla markkinoiden ensimmäinen lähettävä riistakamera, muttei sitä koskaan tuotu markkinoille. Lähettävien kameroiden tekniikka kärsi aluksi siitä, että käytössä oli multimediaobjekteja viesteissä hyödyntävä mobiiliviestinnän mms-tekniikka. Tuolloin korkea hinta rokotti kysyntää merkittävästi, sillä kuvaviestit tulivat kalliiksi. Uovisionin datana kuvia lähettävä kamera tuli markkinoille vuonna 2010 ja internetiä hyödyntävänä innovaationa kameroiden myynnissä tuli kovaa kehitystä. Kiinteähintainen datapaketti laski kustannuksia erittäin radikaalisti verrattuna aiempiin tekstiviesteillä tulleisiin multimediaviesteihin. Syntynyt suosion nousu näkyi siinä, että riistakameroiden myynti vuositasolla on Eränetin varovaisten arvioiden mukaan heidän osaltaan 15 000 luokkaa. Tällä erää Eränetin

markkinaosuus on 50 prosentin luokkaa. (Tero Talvikunnaksen sähköpostiviesti Tuomas Hauhialle 22.10.2015.) Tekninen kehitys datansiirrossa johti siis kustannusten alenemiseen ja lisäsi merkittävästi käyttäjäpotentiaalia. Tapaus Nokia PT6 on mielenkiintoinen kuriositeetti koko kamerabisneksessä. Jälkikäteen voidaan Nokian osalta todeta, että kyseinen kamera olisi ehkä kannattanut laittaa markkinoille.

Tavoittamani organisaatiot ja asiantuntijat ovat olleet varsin yksimielisiä riistakameroiden yleistymisen ja suosion syistä. Hakukone Googlen tuloksia määrällisesti seulovalta Google Trendsin mukaan riistakamera-sana on näkynyt suomalaisten internet-hauissa syyskuusta 2008 alkaen. Vuodesta 2010 lähtien riistakameraa on haettu Googlen kautta eniten juuri alkusyksystä, elosyyskuussa. (Google Trends Riistakamera) Tällä havainnolla on yhteys Suomen vuotuisiin ja virallisiin metsästysaikoihin. Valtaosaa Suomessa metsästettävistä eläimistä linnuista peurojen kautta hirviin metsätetään elosyyskuusta vuoden loppuun ja seuraavan vuoden alkupuolelle. (Metsästysajat 2015–2016) Google Trendsin data-analyseista ei ole kovin helposti pääteltävissä, että riistakameroista yli puolet menee omaisuuden ja oman pihapiirin vartiokäyttöön, laitonta ihmistoimintaa synnäävän mikrotason vakoilun mahdollistamiseen. (Tero Talvikunnaksen sähköpostiviesti Tuomas Hauhialle 22.10.2015).

Riistakameran pioneerimaassa Yhdysvalloissa riistakameroiden suosio omaisuuden valvonnassa oli vuonna 2015 uutta. Valtaosa kameroista on kuitenkin Suomessa hankittu jo pidempään valvontakäyttöön erilaisiin ympäristöihin kesämökeiltä yritysten takapihoille. Perinteiset valvontalaitteet ovat kalliimpia ja lisäksi riistakameroiden parantuneen toimintavarmuuden ja yksinkertaisen rakenteen myötä voidaan osaltaan selittää dataa lähettävien riistakameroiden suosiota. Tietoisuuden kasvu omasta omaisuudesta ja ympäristöstä on saanut otolliset puitteet lähettävien riistakameroiden avulla. Mobiiliteknologioiden kehityksen rooli korostuu riistakameroissa. Harppaus tallentavista kohtuullisen hintaisiin lähettäviin on tehnyt hyvää kamerakaupan kehitykselle. (Aki Perälän sähköpostiviesti Tuomas Hauhialle 21.10.2015.)

Oman elinympäristön ja omaisuuden valvonnan parantuneet mahdollisuudet ovat olleet selkeästi merkittävä voitto ainakin riistakamerabisnekselle. Tekniikka on mahdollistanut hintatason maltillisuuden ja valumisen kuluttajan kannalta alemmas. Näin riistan kautta valvovaksi silmäksi kypsynyt kameralaitte on ottanut vahvan jalansijan muuten ilmeisen kalliilla valvontalaitemarkkinoilla, joilla perinteiset laitteet ovat tarjonneet samaa palvelua siis lähinnä kalliimmalla hintalapulla. Kyse ei siis ole kehittyneen teknologian suoraan mukanaan tuomasta ostokiimasta vaan jo olemassa olleen voimakkaan trendin uudesta askeleesta sekä paremmasta ja tehokkaammasta kontrollin mielikuvasta.

Otavamedian julkaisemissa aikakauslehdissä on kirjoitettu riistakameroista ensi kerran vuonna 2008. Tuolloin Erä-lehden näkemyksen mukaan voidaan katsoa alkaneeksi varsinainen riistakamerakaupan markkinoiden laajeneminen. Valmistajat olivat havahtumassa siihen, että kysyntää oli olemassa. 2010-luvulle tultaessa merkkejä olikin jo sitten niin paljon, että Erä-lehti teki niistä kattavan analyysin lukijoidensa riemuksi. Eri merkkejä käsittelevä katsaus toimitettiin vasta vuoden 2013 ensimmäisessä numerossa. Otavamedian kaksi muuta teknologisiin laitteisiin sisältöään ulottavat Tekniikan Maailma ja Metsästys & Kalastus ovat numeroissaan sivunneet varhaisia riistakameroita niinkin aikaisin kuin 2004–2005. Näissä laitteissa on kuitenkin ollut pikemminkin kyse erilaisten teknisten laitteiden uusiokäytöstä, valvontakameroista, joita on säädetty riistan kuvaamisen todellisessa pioneirihengessä. (Marko Korhosen sähköpostiviesti Tuomas Hauhialle 23.10.2015.)

Riistakamerasta kirjoittaneiden aikakauslehtien löytäminen on Otavamedian julkaisuja lukuun ottamatta haasteellista. Lehtien artikkelien ja toimittajien näkemykset täsmäävät kuitenkin kauppaa riistakameroilla tekevien asiantuntijoiden kanssa kuin myös aiheeseen liittyvän tässä tutkimuksessa käyttämäni englanninkielisen lähdekirjallisuuden kanssa mitä laitteiden yleistymiseen tulee. Vuoden 2004 kohdalla riistakamerat tulivat siis virallisesti Yhdysvalloissa markkinoille ja näiden laitteiden kehittäminen oli tuohon asti laitteista kiinnostuneiden entusiastien heiniä. Erä-lehden toimittaja Korhonen totesi sähköpostiviestinsä lopuksi, että riistakameroiden lähtökohdan ja ensimmäisten

kokeilijoiden jäljittäminen on varmasti haasteellista. Tähän näkemykseen on helppo yhtyä nyt kun on itse tutkinut riistakameran globaalia kehitystä luontokamerasta videokameroiden kautta niiksi tuotteiksi, joita kauppoihin tätä tutkimusta tehtäessä virtaa.

Asia, johon sen enempää yhteyttä ottamani asiantuntijat kuin toimittajakaan eivät sähköpostiviesteissä halunneet ottaa kantaa, oli riistakameraan liittyvän tieteellisen tutkimuksen kysymys. Laitteen leviämisen syyt, ajoitukset ja käyttötavat nousivat hyvin esiin ja arvioita oli mahdollista verrata toisiinsa. Maailmalla tutkimukset, joissa riistakamera joko mainittiin, johon viitattiin tai joissa sitä erityisenä työkaluna käytettiin, kasvoivat vuosien 1998–2008 välisenä aikana 50 prosenttia. (Carbone & Rawcliffe 2008, 185–186.) Tietoja tieteellisistä tutkimuksista koskien riistakameraa laitteena ja sen eläimiin liittyvän tutkimustyön ulkopuolisia käyttötapoja ei sen sijaan löydy. Suomessa riistakameralla tehtyä ja sen teknologiaa hyödyntänyttä tieteellistä tutkimusta on löydettävissä ja hankkeet ovat usein erittäin isoa ja kansainvälistäkin kokoluokkaa. Tuoreimpia ja mielenkiintoisimpia näistä nostan tässä kohtaa esiin kaksi esimerkkiä, joissa molemmissa tarkan tiedon saaminen ilman sään kestävää riistakameratekniikkaa olisi ollut joko vaikeaa.

Arktinen Keskus on tutkinut vuonna 2015 vuoden ajan EU:n rahoittamassa hankkeessa poroaitojen riistaturvallisuutta. Tutkimuksen lähtökohtina oli kerätä tietoa 36 prosenttia Suomen pinta-alasta käsittävällä poronhoitoalueella puhututtaneesta, mutta melko tutkimattomasta aihepiiristä koskien maastossa olevien riista-aitojen vaikutuksia niihin törmäilevään eläimistöön ja miten näitä ongelmia voitaisiin vähentää. Hirven kokoluokkaa olevan otuksen törmätessä aitaan on syntynyt ja syntyy yhä paljon taloudellista vahinkoa. Apuna tutkimuksessa käytettiin useita riistakameroita, jotka paljastivat paitsi sen, kuinka kauan kestää riistan häviämisessä vaurioituneen aidan kohdalta, myös ne eläimet, jotka eniten riistan kärsimyksistä hyötyivät. (Vierelä 2015, 2, 25–26.)

Toinen laaja riistakameroita käyttävä tutkimus on tätä tutkimusta kirjoittaessa käynnissä yhä edelleen. Itä-Suomen yliopisto tutkii maailman ainoana tahona Saimaan norppia ekologisessa kenttätutkimuksessaan. Sääolosuhteiden, ihmisten vaikutuksen ja petojen toimien vaikutuksia tutkitaan erityisesti riistakamerateknologiaa hyödyntämällä. Pesien lähelle asetettavat kamerat kertovat tarkasti populaatioiden todellisen määrän jäisissä olosuhteissa, joissa ihmisen jatkuva läsnäolo tekisi melkoista hallaa. (Itä-Suomen yliopisto 2015 / Saimaannorppatutkimus)

Itä-Suomen yliopiston saimaannorppatutkimuksen lisäksi maailmalta löytyy esimerkkejä osallistavasta tieteellisestä tutkimuksesta. Eläinten tunnistamisen töitä ja valtavien kuvamateriaalien läpikäymisessä on käytetty hyväksi yhteisestä asiasta kiinnostuneita maallikkoja. Tällaisia laajoja tieteellisiä tutkimuksia ovat olleet esimerkiksi maailman isoin riistakameran käyttöön elimellisesti liittynyt Snapshot Serengeti. Savannilla tapahtuneen suuren tutkimuksen tarkoituksena on ollut parantaa eläimiin liittyvää tutkimusta, etsiä ja tuottaa uutta tietoa osaksi sellaisia välineitä käyttämällä, jotka aiempina vuosikymmeninä ovat olleet vasta kehitysasteella. (Kosmala et al. 2015, 1-2.)

Kaikki riistakameralla tehty työ tai toiminta on lopultakin jonkin valvomista, tarkkailua ja ihmislähtöistä informaation keräämisen toimintaa. Valvonnan motiivit ja lopputulemat ovat toki erilaisia puhuttaessa harvinaisen eläimen ensikuvasta tai siitä, että kesämökiltä häviää veneen perämoottori ja kuva tekijästä menee reaaliajassa riistakameran omistajan sähköpostin välityksellä poliisille.

WWF ja National Geographic ovat jo vanhastaan esiintyneet riistakameran luontotutkimuksen suurimpina puolestapuhujina. Mediaystävällisellä tieteelläkin voi olla varjopuolensa. Osuvan noston riistakameratutkimuksen etiikasta on tehnyt historioitsija Etienne Benson jo vuonna 2008 kirjoittaessaan tuolloin vielä Harvardin yliopiston tutkijana siitä, kuinka kaikkialle ei välttämättä kannata kameroita viedä. Modernin teknologian on havaittu häiritsevän eläimiä ja

heikentävän luonnosta saatavan kokemuksen aitouden tunnetta jatkuvasti luontomaisemissa kasvavan elektroniikan keskellä.

1900-luvun luonnonsuojelijoiden mielestä oli olemassa paikkoja, jotka piti jättää ilman ihmisten rakentamia teitä. Nämä ihmiset eivät kuitenkaan vastustaneet teitä sinänsä, sillä joka tapauksessa niiden avulla näihinkin kaukaisiin paikkoihin päästiin. National Geographicin lukijat haluavat luonnollisesti aina vain eellisempiä kuvia tuntemattomista eläimistä, kuten Borneon sarvikuonosta, jonka riistakamera kuvasi ensi kertaa viime vuosikymmenellä. Eläinten ja ympäristön kannalta voisi kuitenkin olla jossain määrin parempi, ettei kuvia ehkä aina otettaisi. Toive tästä voi olla vuonna 2016 haihattelua, sillä riistakameroita myytiin pääosin metsästäjille jo vuonna 2008 arvioiden mukaan 300 000 kappaletta pelkästään Yhdysvalloissa. Samana vuonna aktiivisten riistakameratutkimusten määrä liikkui kymmenentuhannen paikkeilla. (Slate News 14.8.2008.) Ihminen on tunkeutunut maailman joka kolkkaan teknologioidensa kanssa ja hyvät tarkoitukset saattavat lopulta olla jossain määrin ihmisen itsekkyyttä ja uteliaisuuden tyydytystä luonnon kustannuksella, tiedostamatta tai tietoisesti.

2.2 Teknologioiden käsittelytavat: teknologinen, sosiaalinen ja tarvedynaaminen kesyyntyminen

Kulutusta ja tutkimusta yhdistelevä tutkimus on teknologian tutkimisen kannalta tärkeää. Laitteiden tunkeutumista elämiimme on vaikea hahmottaa ilman kunnollisia rakennuspalikoita. Historian tutkiminen vaatii laajojen kokonaisuuksien hallitsemista ja soveltamista uusiin ilmiöihin. Pantzarin (1996) huomio siitä, kuinka tuote ei ole koskaan valmis markkinoille tullessaan niin sosiaalisesti kuin teknisestikään, on valaiseva. Harva tekniikka uusissa innovaatioissa on lopullista, sillä tuoreintakin tekniikkaa on jo kasattu aiemmin kehitellyn päälle. Teknologia myös vanhenee vauhdilla ja erityisesti tiedon tallentamisen ongelmat ovat herättäneet oman tekniikan alan, migraation.

Tämän avulla tutkijat pyrkivät siirtämään tietoa eteenpäin vanhasta uuteen teknologiaan niin, ettei mitään tärkeätä häviä. Karuja esimerkkejä tällaisista skandaaleista on, missä vanhalla tekniikalla tuotettua tietoa ei ole enää kyetty uusilla laitteilla tulkitsemaan. (Tieteen Kuvalehti 10.8.2011.)

Modernisaatio on päättymätön prosessi, johon teknologinen kehitysikin liittyy. Kalleinkaan tuote ei ole kuin hetken aikaa kauppaan tullessaan paras mahdollinen, sillä jo kyseisellä hetkellä tehdään jo laskelmia ja sovelluksia uuteen päivitettyyn versioon. Digitaalisessa kulttuurissa juuri käyttäjäkokemusten merkitystä on korostettu teknologisen ymmärryksen monisyisessä lisäämisessä. Teknologiaa ymmärtääkseen on ymmärrettävä sen käyttäjäkin. (Heinonen, U. 2008, 15.) Sosiaalinen aspekti teknologian mukautumisessa osaksi meitä on niitä, mitkä ovat jääneet pahasti varjoon ja joita tiedemaailma on sittemmin lapioinut esiin. Tähän on tarvittu perinteisten tieteellisten suuntausten rajoittuneisuuksien takia uudenlaisia, monipuolisempia lähestymistapoja.

Uutuustuotteen juurtumisella on aina yhteys aiempaan kulutuksen toimintaan ja jo olemassa oleviin sovelluksiin. Jatkuvuus luo järjestelmiä, jotka sitovat kuluttajia toimimaan tietyllä tavalla. Hevosta käytettiin autojen markkinoinnissa ja laajemmin puhuttaessa 1800-luvusta tekniikan ideat ja kulttuurin ihanteet loivat jatkumoa ja tarjosivat eteenpäin pulppuavaa tuoteviljelyä jatkuvasti kasvaville markkinoille. Tuotteen nimeämisen voidaan nähdä olevan perustavanluonteinen juurtumisen edellytys kulttuuriselle omaksumiselle kehityksen prosessissa, jota suoraviivaisuus tuskin koskaan symboloi. On mahdollista käsitellä tieteellisessä kontekstissa kolmea ulottuvuutta, joita tutkimalla voidaan raaputtaa kunkin teknologian pintaa. Teknologinen kesyyntyminen, sosiaalinen kesyyntyminen ja tarvedynaaminen kesyyntyminen ovat nämä kolme useita alakäsitteitä sisältävää diskurssia. Juurtumisen tutkimisessa käyttäjien kokemusten ja panoksen merkitystä on pidetty vanhastaan tieteellisessä tutkimuksessa himmeämmän lampun alla. (Pantzar 1996, 50–52, 53.)

Teknologinen determinismi voi herkästi sumentaa ja luoda kuvan erilaisista vääjäämättömyyksien sykleistä. Riistakamerassa kehitys voidaan nähdä olemassa olevien tekniikoiden ja innovaatioiden pakollisena jatkeena, mutta tällöin koko kehitystä katsotaan vain toisella silmällä. Niin paljon kun riistakameran potentiaalin ja mahdollisuuksien kehittämiseen onkin panostettu, sitä koskevassa tutkimuksessa on nimenomaan korostettava juuri käyttäjien roolia sen kehityksessä ja kulttuurisessa omaksumisessa erilaisten teknologisen tai sosiaalisten välttämättömyyksien sijaan.

Varhaiset luontoa kuvanneet pioneerit kehittivät kameraa riistakameran asteelle saakka ja valmiin tuotteen kaupallisen myynnin alettua metsästäjät ottivat sen haltuunsa. Käyttötavat ovat kehittyneet käyttäjälähtöisesti ja koko laitteen olemassa olo ei ole siten mitään kummallista sattumaa tai ylhäältä ohjatun tarpeen, kaupallisten konglomeraattien määrittelemää. Kaupan hyllyllä oleva riistakamera useine eri merkkeineen ja malleineen ei ole myöskään löytänyt tietään hetkessä sinne. Hiljalleen kasvaneet markkinat ja käyttöpotentiaali ovat luoneet edellytyksiä uusille käyttötavoille. Tämä asiakasryhmä on sittemmin kasvanut vuosi vuodelta.

Se ei tee siitä poikkeuksellista, mutta toisin kuin monissa muissa laitteissa, riistakamerassa en ole onnistunut löytämään tietoa siitä, kuka sen on nimennyt ja milloin. Sama pätee myös englanninkielisiin termeihin, joista käytetyin tutkimuksen aikana löytämäni on Camera Trap. Mielenkiintoista on sekin, että vaikka laitteen käytön muuttuvat, sillä ei ole silti mitään toista nimeä eikä leikittelynimeäkään. Kolmeen ulottuvuuteen (Teknologinen kesyyntyminen, sosiaalinen kesyyntyminen ja tarvedynaaminen kesyyntyminen) liitettävä riistakameran juurtumisen käsittelyosuus syventää käsitystä riistakameran omanlaisesta luonteesta muiden tuotteiden keskuudessa.

Tuotantotekniikan kesyyntymisessä on kyse teknisestä kehityksestä uuden innovaation lähtökohtana. Päätymisen hallitsevan muodon tilaan on tulkittu johtuvan tuotteen kehityksen kohdalla siitä, että perusratkaisut koetaan edullisiksi ja siksi niihin sitoudutaan. Polkuriippuvuus-käsite pitää sisällään

teknologisten ratkaisujen peruuttamattoman luonteen. Perusratkaisujen muuntaminen tuo kustannuksia ja ympäröivä maailma on sopeutunut olemassa oleviin innovaatiomalleihin. Näin esimerkiksi on ollut pitkään epäkäytännöllisyydestään huolimatta bensiinimoottorien kanssa. Historiallisessa tutkimuksessa tuotteiden variaatioiden kasvusta ei ole paljonkaan annettu näyttöä. Jos näin olisi, huomio siitä, että evoluutio ei etene oletusten mukaisesti, olisi piirtynyt vahvemmin tutkimukseen, joka on kaivannut vahvempaa empiriaa. Välttämättömyyden ei voida katsoa määrittävän teknologista kehitystä. Teknologisen kehityksen prosessit muodostuvat pitkälti kokeilujen ja leikin kautta tuotteeksi, jonka käyttö muuttuu ihmisten välityksellä. (Pantzar 1996, 64–65.)

Digitaalisen riistakameran voimakas kehittyminen on jatkuvaa ja tulevan ennakointi on vaikeaa. Vuonna 2016 ihmisillä on jonkinlainen käsitys markkinoilla myytävistä riistakamera-nimellä olevista tuotteista. Lähettäviin etäohjattaviin internetin välityksellä toimiviin kameroihin on mahdotonta ajatella sovellettavan aiempia teknisesti kömpelömpiä ja toisaalta kalliimpia ratkaisuja. Hallitseva muoto on olemassa. Varmaa tietoa ei ole siitä, kuinka kauan nykyinen teknologia vastaa ihmisten muuttuviin tarpeisiin ja käyttäytymiseen.

Tekniikan ja tuotteiden vuorovaikutteisuuden lisäksi myös kuluttajien dynamiikat on huomioitava teknologioihin liittyvässä keskustelussa. Pantzar (1996) jakaa nämä viiteen eri perspektiiviin: valumisteoria, erottautumisperspektiivi, dominoiva voimakeskus, periferiamalli ja tartuntateoria. Nämä kukin kuvaavat yhden näkökannan kautta siis uutuustuotteen juurtumisen syvempää syy-yhteyttä. Uutuustuotteen omaksumisen ja suosion kasvun kannalta juurikin valumisteoria ja tartuntateoria ovat olleet teknologiahistorioissa suosiossa laitteiden kesyyntymisestä puhuttaessa. Valumisteoriassa uusi tuote valuu ylhäältä alas käytännössä rikkailta ja köyhemmille, asiantuntijoilta harrastelijoille. Tartuntateoriassa vuorovaikutussuhteiden kokonaisuus etenee hallitsemattomasti, sillä kulutusyhteiskunta toimii kuitenkin sienirihmastona, varsin kompleksisena kokonaisuuksien torimaisemana.

Näiden kahden johtavan teoreettisen haaran erottautumisperspektiivi tukee ajatusta elitistisestä tuotteiden kehityksestä: mitä paremmat edellä sitä muutkin perässä. Dominoivan voimakituksen käsitteen oivalluksena on, että jokin keskus, kuten Microsoft 1990-luvulla, sanelee markkinoiden kulkua ja tuotteiden asemointia markkinoilla. Periferiamallissa suosioon kipuava tuote tulee odottamattomasta suunnasta, kuten sittemmin valtavirtaistunut itsensä turmellut kapinallinen ja pienen piirin punk-musiikki. Sosiaalisesta kanssakäymisestä ammentava viisiosainen teoriamalli tuottaa omat ongelmansa. Kokonaisuutena se törmää kulutustutkimuksen teorioihin. Tuotteen muuttumattomuus ylhäältä alas valumisen prosessissa murtumattomana ja toistuvana on ajatuksena haasteellinen. (Pantzar 1996, 66–68.)

Riistakameraa voidaan havainnollistaa helppotajuisesti valumisteorian ja tartuntateorian avulla. Nämä teoriat eivät riitä luomaan pintaraapaisua parempaa kuvaa laitteen juurtumisesta keskuuteemme. Periferiamalli on näistä toisaalta ainoa, jonka ei voida katsoa soveltuvan riistakameroihin mitenkään. Se, että puhtaasti sosiaalisina prosesseina tuotteen kesyyntyminen törmää kulutustutkimuksen ongelmiin on ymmärrettävää, koska jälkimmäinen edustaa kuitenkin laaja-alaisempaa käsittelykulttuurin muotoa ja tiedonmuodostus ei ole niin pelkistetyn mallin mukaista prosessointia. Mietittäessä riistakameraa erottautumisperspektiivistä, voidaan todeta, ettei laitteella ole historiassa vastaavaa asemaa yläluokkaisena tuotteena kuin vaikkapa televisiolla vielä 1950-luvulla. Suomessa yleistynyt televisio tuli ryminällä suomalaisiin koteihin 1950–1960-luvun aikana, oli perheillä siihen suoranaisesti varaa tai ei. (Häggman et al. 2010, 136.)

TV:llä ja riistakameralla on myös olemassa tekijöitä, joita ei ollut annettuna niiden teknologioissa. Television osalta tämä liittyy ihmisen arjen käytön muutoksiin. Erona TV:llä ja riistakameralla on myös se, ettei jälkimmäinen ole kokenut vastaavaa kritiikkiä siitä kuinka sen vaikutus ihmiseen tulisi näyttäytymään negatiivisena tai pelottavana. On mahdollista, että riistakamerat eivät ole saavuttaneet tätä pistettä. On yleistä, että uuden tuotteen synnyn

jälkeen norsunluutornista kantautuva kritiikki hyökkää sen kimppuun monista erisyistä. (Pantzar 1996, 34–35.)

Riistakameran kritiikki on tähän saakka tullut toistaiseksi lähinnä asiantuntijoiden suusta ja se on keskittynyt puhtaasti laitteen teknologiseen puoleen. Riistakameran kaupallinen voittokulku käynnistyi Yhdysvalloissa vuonna 2004. Vanhat 1990-luvun tekniikan ja käytettävyyden ongelmat tuntuvat kuitenkin vaivanneen riistakameraa vielä vuonna 2012. Erä-lehden suomalaiset markkinat vuoden 2013 ensimmäisessä numerossa analysoivassa riistakamerakatsauksessa todetaan, että käytettävyyden haasteet ovat yhä tosiasia ja tekniikka osin viimeistelemätöntä. Arviointiraati on tuskaillut ja tullut siihen tulokseen, että kameroita lähtee mitä ilmeisemmin suunnittelijoiden pöydiltä suoraan tuotantoon. Tekniikan kehitykseen ja käytettävyyden parantumiseen on toivottu parannusta ja joitain malleja on moitittu miltei kaikesta. (Erä-Lehti 1/2013.) Asiantuntijoiden vaatimukset ovat luonnollisesti kovia alan lehdessä. Riistakamerassa, kuten muissakin teknologioissa, tuotteiden kirjo on laaja. Asiakkaitakin on moneen lähtöön ja kaikkien tarpeita ei paras ja kallein laite palvele.

Riistakameran valvovan silmän voidaan nähdä muuttaneen ihmisen käsityksiä niillä tehdyn tutkimuksen mukanaan tuomasta luonnonsuojelun ja eri ympäristöjen monimuotoisuuden jatkuvuuden tärkeydestä. Lausunnot nykypäivän riistakameran läpimurrosta luontotutkimuksessa ovat aiheesta ensimmäisiin kuuluvan Yalen verkkojulkaisun ajankohdan (5.12.2011) huomioon ottaen tavallaan myös hieman hämmentäviä. Hämmennys tulee siitä, että Ivy Leaguen lippulaivayliopiston julkaisussa riistakamera sai huomiota näinkin myöhään. Kuin ennalta määrätyn kohtalon sanelemana, artikkeli riistakameroista päättyy vahvan optimistisiin sanoihin siitä, kuinka vain mielikuvitus on laitteen kehityksen rajana (Yale edu360 5.12.2011).

Teknologiat eivät hyökkää elämäämme vain laitteina. Erilaiset sanastot kuuluvat olennaisesti polkuun, joka johdattelee meidät teknologioiden pariin. Mainospuheet ja vaikutusvaltaa omaavien tahojen lausunnot ovat juuri sellaisia

sisältäen usein joko erittäin kovan luokan optimismia tai vaihtoehtoisesti toisen ääripään negatiivisia ulostuloja. (Järvinen & Mäyrä 2000, 10.) Yalen yliopiston julkaisun optimismi on vain yksi osoitus riistakameran osakseen saamasta positiivisesta esittämisestä ja mainostamisesta sekä jossain määrin myös utopioita maalailevasta teknologiaan kytkeytyvästä puhetavasta. Luonnonsuojelun suosion kehittyminen riistakameroiden avulla ei ole suoranaisesti ollut annettuna riistakameran teknologiaan, mutta luontotutkimuksen erehdysten ja onnistumisten kautta tämmöinen ajatusten suunta on ollut nähtävissä jo vuosia. Tätä ei voida pitää kovinkaan epämiellyttävänä asiana ja tämän tutkimuksen osalta aiemmin esiin nousnut ihmisten tuhoavaa luonnetta kauhistellut Schillings tuskin olisi harmissaan tästä kehityksestä.

Paremmat ja kalliimmat mallit monissa teknologioissa ovat yllätyksettömästi olleet myös eniten himoituimpia. Esteettinen tuoteparantelu, sama tuote vaikkapa näennäisesti paremmilla ominaisuuksilla, on nimenomaan sosiaalinen hyödyke, jolla halutaan erottua muista. Näin tuodaan esille omaa kulutusosaamista ja samalla pätevyyttä muiden ihmisten joukossa. (Pantzar 1996, 65, 67.)

Valtaosa Suomessa myynnissä olevista riistakameroista valmistetaan Shenzhenin kaupungissa Kiinassa, vieläpä samaisen kadun varrella (Tero Talvikunnaksen sähköpostiviesti Tuomas Hauhialle 22.10.2015). Yhdysvalloista liikkeelle lähtenyt riistakameroiden buumi on tuotantonsa osalta siirtynyt hyvin pienelle alueelle Kaakkois-Kiinaan. Laitteen dominoiva voimakeskus on Yhdysvalloissa, mutta operaation leviämisen mahdollistaa kiinalainen työvoima. Tämä näkyy kuluttajahinnoissa. Kun suosituksen tuotteen markkinat kasvavat ja silti miltei kaikki merkit tuotetaan samassa paikassa, herää kysymys siitä, myydäänkö ihmisille muuta kuin sitä mitä heille halutaan myydä. 1990–2000-luvun riistakameralaitemurroksessa kysyntä kasvatti markkinat, eri mallistot ja madaltuneet hinnat. Nyt hintoja ja laitteita tutkiessa herää ajatus paitsi tuotteen kartelleista ja markkinoiden turvallisesta kontrollista. Siksi on ironista, että riistakamera laitteena on kasvavissa määrin siirtynyt palvelemaan omaisuuden

valvontaa ja yhtäältä kontrollia, luontoilmiöiden taltioimisen ja tutkimisen rinnalle ja ohi Suomessa ja myös Yhdysvalloissa.

Riistakameroista paistaa aineistolöytöjen ja uutisten perusteella vahva optimismi sen kyvykkyyttä kohtaan ja tämä onkin leimannut sen kehitystä näihin päiviin saakka. Kuopiolaisen eräliikkeen myyjä haluaa luonnollisesti, että menekkiä on jatkossakin. Yleisradion haastattelemana puheet siitä, kuinka neljä viidestä myydystä menee valvontaan ja kuinka riistakamera on hyvä suojaamaan vapaa-ajan asuntoja, ovat omiaan vahvistamaan laitteeseen liittyvää uskoa positiivisten mielikuvien kautta. (Yle Uutiset 7.11.2013.) Tällaisella puhetavalla voi olla vaikutusta kuluttajien ostokäyttäytymiseen ja laitteen käyttötapoihin.

Teknologian kesyyntymisen hallinta ei siis ole yksiselitteistä ja selkeiden suuntaviivojen sanelemaa. Tutkitusti uudet teknologiat ovat noudattaneet kukin osaltaan tarkan kaavan mukaista kolmeosaista periodisointia. Itsetarkoituksellinen, välinearvoinen ja kyseenalaistava kulutus ovat kolme kokonaisuutta, joista vain kaksi edellistä voidaan osoittaa tapahtuneeksi ja viimeistä joko odotellaan tai se on käsillä. Olennaista on sisäistää näiden kaikkien osittainen limittyminen. Itsetarkoituksellisella kulutuksella tarkoitetaan uutuustuotteen ensivaihetta, missä tuote itsessään on merkittävä. Tällainen uutuustuotteen ja kuluttajan välinen suhde koski televisiota, kun se tuli kaappoihin 1950-luvulla. Kuvalaadulla ei ollut suurta merkitystä. Vuosien saatossa kuluttajan tarpeet ja ambitiont sekä toisaalta laitteen tuomat arkea ajankäytön osalta muovaavat asiat kasvoivat. Näin päästiin välinearvoisen kulutuksen vaiheeseen. Vaatimus paremmasta kävi toteen. Kolmannessa vaiheessa liikutaan kritiikissä ja kyseenalaistuksessa. Globaalin tason muutos, elämäntavan muutos, pessimismi ja optimismi ovat asioita, joissa nykyvaiheen rajat tulevat vastaan. (Pantzar 1996, 70–71.)

Teknologinen menestyminen voidaan nähdä prosessina, ei päämääränä. Näiden prosessien kautta syntyy uusia tuotteita, uutta omaksumista ja käyttötapoja. Ne voivat johtaa siten jälleen isompaan askeleeseen kohti jotakin suuntaa, mitä ei

voida täysin hallita. Tämä hallitsemattomuus rasittaa ihmistä, joka on tottunut kontrolloimaan ja dominoimaan kanssaihmiä ja luontoa. Monet perinteiset teoreettiset tulokulmat esimerkiksi valumisteorian kautta tutkittuna koskevat myös riistakameraa. Prosessi, missä uusi tuote kasvaa osaksi yhteiskunnan kulutusta normatiiviseksi peruspalkiksi on monimutkainen. Siihen liittyvien hahmotelmien kartta vaatii paperille piirtyäkseen monitieteellistä silmäilyä. Yhteiskunta on monimutkainen verkosto. Kulutustutkimus, jonka keskiössä on ratkaisuja tekevä ihminen, on myös haasteiden saartama. Materiaalisten, sosiaalisten, taloudellisten ja psykologisten prosessien nivoutuessa toisiinsa kiinni on selvää, että yksipuoliset deterministiset teoriat ovat puutteellisia. (Pantzar 1996, 71, 123.)

Vuonna 1947 Bellin laboratorioissa kehitelty transistori käynnisti uudenlaisen teknologisen vallankumouksen ja avasi portin uudenlaiselle teknologiselle innovoinnille, väylän kokonaan uusille tuoteperheille. Laitteiden koko, kestävyys ja voimanlähde olivat asioita, joita tämä yksittäinen keksintö muutti. Kohti modernia digitalisaatiota kulkenut kehitys jätti maailman entistä suuremman tavarapaljouden piiriin ja kysymykset teknologian ymmärtämisestä ja vaikutuksista kasvoivat tämän rinnalla. Uuden teknologian sisäistäminen on prosessi, joka laahaa tuotteen syntymisen perässä. Tuotteen kehitykseen johtaneet seikat eivät välttämättä ole sidoksissa siihen, mihin alamme käyttää uutta tuotetta, jota ei välttämättä ollut ylipäätään kyseiseen virkaankaan suunniteltu. (Ling 2004 169, 171.) Kulutuksen ja teknologian integroivan tutkimuksen kautta voidaan paremmin ymmärtää, miksi vaikkapa riistakamera on kasvanut isoksi tuotteeksi ja toisaalta huomaamattomaksi osaksi kulutusta. Riistakamerankin kulttuurinen juurtuminen ja kesyyntyminen ovat monimutkaisia asioita.

2.3 Determinismit - Teknologinen & Sosiaalinen

Teknologiahistoriassa eniten tutkimusta osakseen saaneet innovaatiot ovat usein sellaisia, jotka on koettu kumouksellisiksi. Nykyhetken ja tulevaisuuden kannalta olennaisiksi koetut tieteen keksinnöt mielletään teknologioiksi. (Männistö-Funk 2014, 70.) Ihmisen vapauttaminen ja elämän laadulliset muutokset ovat piiloviesti, joilla todella pyritään vaikuttamaan kulutustoimintaamme uusiin tuotteisiin liittyen. Tämä korostuu erityisesti viestintäteknologioissa. Teknologisen kehityksen suunnat ja tuotteen eri käyttötavat ovat markkinoilla toimivien yritysten kannalta epäedullisia asioita. Nämä haluavat luonnollisesti keskittyä puhtaasti tuotteeseen ja vallankumouksen käsitteen luomaan poikkeukselliseen ihmeellisyyteen. Teknologiset muistinmenetykset ovat yleisiä. Tekniikan kehityksen hehkutuksen keskellä olisi hyvä muistaa, että kyseessä on pitkäkestoinen prosessi. Ihmisen luova sosiaalinen toiminta poliittisine päätöksentekoineen yhdistyy teknisen kehityksen kanssa moniulotteiseksi ja huomattavan vaikeasti tulkittavissa olevaksi kokonaisuudeksi. (Järvinen & Mäyrä 2000, 9.)

Teknologian juurtuminen keskuuteemme on niin syvällistä, että sitä voidaan herkästi pitää itsestään selvänä. Tarpeemme ymmärtää ja selittää tapahtuvaa teknologistumista kuitenkin on hakenut muotoaan. Ihmisellä on ollut pitkään pyrkimys tehdä helppotajuisia synteesejä teknologisen kehityksen osalta. (Ling 2004, 21.) Tämän tutkimuksen osalta sivutaan sellaisia teknologiateorioita kuin teknologinen determinismi, sosiaalinen determinismi ja domestikaatio. Pureutumalla näihin, voidaan tehdä päätelmiä siitä, miten riistakameraa on teknologisesti mahdollista ymmärtää.

Teknologisesta determinismistä puhutaan silloin, kun teknologia nähdään yhteiskunnan pääasiallisena muuttajana. Tämä teorian suuntaus näkee teknologian ehdottomuuden nimenomaan sellaisen logiikan kautta, että ihminen ja olemassa olevat käytännöt murtuvat ja uudelleen muovautuvat sen liikkeessä ja siitä kummuten. Teknologia muodostaa ja muovaa ympärillä

tapahtuvan sitä determinoivalla, määrävällä tavalla. Teorian soveltajina on perinteisesti pidetty esimerkiksi Karl Marxia, joka kuuluisilla sanoillaan ilmensi mistä teknologisessa determinismissä on kyse. ”Anna minulle käsimyly, niin saat feodaalisen yhteiskunnan. Anna minulle höyryllä toimiva kone, niin saat kapitalismin”. Teknologian voitiin lopulta nähdä olevan kaiken kehityksen alullepanija, syy ja muokkaaja. (Ling 2004, 23.)

Uusi teknologia valjastetaan herkästi osaksi tehokkuusajattelua ja näin se saa myös vahvan poliittisen sisällön. Poliittisilla suuntauksilla on omat edellytyksensä osallistua yhteiskunnalliseen keskusteluun, jonka osana teknologioiden ja sovellusten juurtuminen ei ole mikään irrallinen ilmiö. Digitaalisen teknologian synkinä puolina on usein nähty kasvavan automaation mukanaan tuoma ikäihmisten syrjäytyminen olemassa olevista palveluista. Digitalisaation ja tietoyhteiskunnan kehittyminen on nähty paitsi välttämättömänä myös eritoten väistämättömänä historian tienä. Tähän on liittynyt vahvoja vaikuttamiseen liittyviä ambitiesia ja halua ohjata puhetapaa sekä keskustelukulttuuria siihen suuntaan mitä kehityskaarissa yhteiskunnassa on koettu tärkeäksi tai haluttu edistää poliittisessa ja taloudellisessa päätöksenteossa. (Järvinen & Mäyrä 2000, 12–13.)

Riistakamera ei ole toistaiseksi sellainen innovaatio, joka olisi luonut suuria vallankumouksia. Deterministinen ajatus on sekin, että teknologia itse olisi erityinen luova voima. Tarvittava teknologia moderneissa digitaalisissa riistakameroissa kypsyi hitaasti. Kumoukselliseksi laite on kenties muodostunut luonnonsuojelutyön edistämässä, ihmisten tietouden kasvattamisessa eläimiin liittyvissä kysymyksissä ja oman omaisuuden vartioimisen tehostumisessa. Nämä ovat tekniikan kehittymisen mukanaan tuomia edistysia, eivät suoranaisia kumouksia. Käyttötapojen muuttuessa riistakamera on kokenut omassa laitemaailmassaan jonkin asteisia kumouksia vaikka sitä edelleen käytetään siis alkuperäiseen tarkoitukseensa, eliöiden taltioimiseen. Poliitiikka ja talousajattelu ovat osittain yhteydessä riistakameraan. Riistakameran tuoma huomio tietyille ilmiöille ja asioille on mahdollistanut laajempaa tutkimustyötä, mikä taas on riippuvainen ulkoisesta rahoituksesta.

Talouden kautta ajateltuna riistakamera ei muodosta niin valtavaa teollisuudenalaa kuin esimerkiksi kemianteollisuus. Voimakkaasti kehittynyt myynti on lisännyt sen huomioarvoa ja merkitystä myös taloudellisessa mielessä. Poliittisessa kontekstissa riistakamera näyttäytyy ainakin ympäristöön ja luontoon liittyvissä asioissa tuhansien tutkimusten kautta. Laite on yksi monista siinä suuressa eri digitaalisten teknologioiden ryppäässä, joka meitä yhä kasvavissa määrin ympäröi ja valvoo. Vaikutukset ihmiseen herättävät kysymyksiä ja lisätutkimusta tarvitaan. Yhden innovaation rooli voi olla vähäistä näkyvyyttään todellisuudessa huomattavasti suurempi.

Teknologinen determinismi soveltuu teoriana heikosti riistakameroihin. Teknologia on riittämätön indikaattori täsmentämään kaikkia riistakameraan liittyviä osatekijöitä sen kehityksestä ja kulttuurisesta juurtumisesta teknologiseen omaksumiseen. Kameralaitteeseen liittyvä tekninen harrastuneisuus ja jatkuvat uudet teknologiset parannukset tekniikkaan ovat pitäneet kameroiden maailman tuoreena ja liikkeessä. Valokuvat muodostavat oman teknologiansa, näkemisen muodon ja kemiallisen sormenjäljen. (Männistö-Funk 2014, 72.)

Kun mietitään riistakameran kehitystä kameroiden kehityksen rinnalla, on selvää, ettei selkeitä syy-seuraus-suhteita muodosteta yhden teorian kautta. Tavallisen kameran ja riistakameran osalta voidaan löytää teknologisen determinismin mukaisesti tulkittua mutkat suoristavaa historian kirjoitusta ja tulkintaa. Valokuvauksen historia on Suomessa ja ulkomailla keskittynyt ammattimaiseen kuvaamiseen. Sosiaaliset käytänteet ja kamerakuvaamisen yleistymisen osaksi jokapäiväistä elämää on jäänyt vähemmälle huomiolle. Historian teknologisten peruskaavojen on oletettu toteutuneen ilman sen suurempaa kritiikkiä. Valokuvien on nähty esiintyneen puhtaasti muistoina ja käyttäjäryhmien olleen täysin omissa kasteissaan amatöörien ja ammattilaisten ryhmien erottuessa kristallin kirkkaasti toisistaan. Ennen toista maailmansotaa valokuvaustutkimuksen kirjallisuus oli etenkin Suomessa vähäistä. Uudempi tutkimus on sittemmin löytänyt vahvoja viitteitä vanhojen peruslinjojen paikkansa pitämättömyydestä. Kulttuuriset ja sosiaaliset osatekijät,

käyttäjäryhmien toiminta ja syy-seuraus-suhteet ovat näyttäneet uusien tutkimusten valossa varsin ristiriitaisilta. (Männistö-Funk 2014, 61.)

Valokuvien, valokuvan ja riistakameran historioissa on yhteneväisiä tekijöitä ja ne liittyvät tavalla tai toisella toisiinsa. Jokainen näistä muodostaa kuitenkin oman teknologiansa ja historiansa. Valokuvauksen historian tutkimuksen esiin nostaminen tämän tutkimuksen yhteydessä vahvistaa kuitenkin käsitystä siitä, kuinka deterministiset näkemykset ovat ristiriidassa monista eri syistä sen kanssa, mitä todellisuudessa on tapahtunut, oli kyseessä sitten valokuva tai riistakamera. Valokuvaamiseen liittyvässä tutkimuksessa, jossa on perinteisesti ollut vahvaa käyttäjien jakamista selkeisiin poteroihin: ammattilaisiin ja puuhastelijoihin, ei ole tehty oikeutta koko käyttäjäkunnalle. Todellisen, analyyttisen käyttäjälähtöisen tutkimuksenteon puutteellisuudet ovat tässä kohtaa heikentäneet selkeästi tehtyjen valokuvauksen teknologiatutkimusten tieteellistä painoarvoa.

Deterministisen ja putkikatseisen suuntauksen ilmentäjänä voidaan pitää myös sosiaalista determinismia. Tämän määrittävänä tekijänä toimii yhteiskunta, joka muokkaa teknologiaa. Peruslähtökohdiltaan ja ehdottomuuksissaan sosiaalinen determinismi muistuttaa teknologista serkkuaan siinä, että molemmissa on yksi korkea lähtökohta, jonka alle voidaan mahduttaa kaikki muutos. Sosiaalisessa determinismissä yhteiskunta muokkaa tuotteita yhä uudelleen erilaisiin suuntiin ja joskus sellaisille urille, joista ei aiemmin ole ollut mitään käsitystäkään. Käyttäjän luovuus korostuu tuotteen käytössä ja sen uudelleen tulkitsemisessa, mikä voi siis vaikkapa matkapuhelimen osalta olla tilanteesta riippuen leikkisästi kärjistäen mitä tahansa vasarasta mittausvälineeseen. Tätä teoriaa on havainnollistettu myös niin, että kirjalla on kirjoittaja, joka määrittelee luomuksensa perustoiminnot. Tästä huolimatta lukija voi toteuttaa luotua omalla tavallaan ja näin keksintö elää edelleen sosiaalisten merkitysten uudelleen muovaamana. (Ling 2004, 24.)

Sosiaalinen determinismi on jyrkimmillään siis sokeaa teknologisille laitteille ja niiden käytölle koska se on kuitenkin laajemmassa mittakaavassa aivan liian yksinkertainen teoreettinen suuntaus monimutkaisten kehitysten selittäjänä. Siinä missä teknologinen determinismi on kykenemätön näkemään kehityksessä sosiaalista ulottuvuutta, sosiaalinen determinismi kärjistetyksi tarkoittaisi sitä, ettei millään tuotteella ole todellista alkuperäistä ja selvää käyttötarkoitusta. Yksioikoisina teoreettisina suuntauksina nämä kaksi mainittua determinismiä ovat valitettavan abstrakteja ja niitä voidaan perustellusti pitää lähinnä ideologisina mielipiteinä. (Ling 2004, 24.)

Arjen pyöryksessä on hankalaa käsitellä kulttuuristen ilmiöiden monimutkaisuutta. Tutkimustyö ja analyysi kykenevät paljastamaan näkymättömät ulottuvuudet ja myös sen, kuinka yksinkertaisinkin esine voi kätkeä sen käyttöön ja historiaan liittyviä paitsioon jääneitä аспектеja. (Järvinen & Mäyrä 2000, 14.) Kulttuuriset ilmiöt ja laitteet eivät ole helposti selitettävissä. Erilaiset deterministiset teoriat kaipaavat laajemman tieteellisen ymmärryksen vuoksi moniulotteisempaa teoreettista työkalua, jotta perustellumman analyysin mahdollisuudet ja johtopäätökset ovat mahdollisia. Tällöinen teorian suuntaus teknologisessa ajattelussa on domestikaatio, jonka voidaan katsoa soveltuvan riistakameran kohdalla melko toimivaksi teoreettiseksi kompassiksi.

2.4 Domestikaatio

Vahvasti Silverstonen ja Haddonin kehittänyt domestikaation ”teoria” asettuu sosiaalisen ja teknologisen determinismin välimaastoon. Domestikaatiossa on pyrkimys välttää affordanssien, käyttötarkoitusten teorian tautologiset heikkoudet. Domestikaatio asetettiin tieteen maailmaan nimenomaan työkaluksi kodin eri teknologioiden omaksumista varten, mutta on sittemmin laajentunut mobiileihin teknologioihin. Skandinaviassa domestikaation tutkimuksella on erityisen pitkät perinteet. (Ling 2004, 26.) Domestikaatio kulkee media- ja kommunikaatiotutkimuksen sisällä. Lisäksi sosiologiaa ja teknologiaa

yhdistelemällä muodostuu paletti, jolla teknologian hyväksyntää, hylkäämistä ja käyttöä lähestytään. Domestikaatio murtaa vanhoja malleja ja käsityksiä siitä, että teknologisten innovaatioiden vastaanotto olisi yhdestä syystä johtuvaa tai lineaarista. (Berker et al. 2006, 1.)

Professori Pantzar on tutkinut vuoden 1996 kirjassaan esineiden elämäkertatutkimusta. Kulutus on kiinteä osa ihmisen identiteettiä ja arkea. Siksi yksittäisten tuotteiden juurtumista erityisesti informaatiotekniikan kohdalla on haluttu tutkia lähivuosisikymmeninä determinististen teorioiden ulkopuolelta. Pantzarin uraa uurtavasti suomenkielellä tekemä elämäkertatutkimusta havainnollistava käsitteiden määrittely pohjautuu 1980-luvun puolelta Kopytoffin tutkimuksiin. Se myötäilee myös samoja viivoja domestikaation viittekehystä kehittäneiden Silverstonen ja Heddonin kanssa. (Pantzar 1996, 123–124.)

Domestikaatiota on historiallisesti käytetty tutkittaessa villieläimen kesyyntymisen prosessia. Domestikaatiota voidaan soveltaa myös villien kesyttämättömien teknologioiden käyttöönoton vaiheisiin. Teknologia on kesytettävä ja tätä kautta sen on mahdollista juurtua osaksi ihmisen arkitodellisuutta. Uusilla teknologioilla on nähty monimutkaisuudessaan olevan villieläinten tavoin oma tahtonsa, omat lainalaisuutensa ja kehityskaarensa. Sama pätee myös kotitalouksiin. Ajan kuluessa teknologioiden on mahdollista kasvaa osaksi perhettä aivan kuten lemmikkieläintenkin, osa nopeammin, osa hitaammin, osa ei ollenkaan. Huomioitavaa on, että prosessissa ei ole kyse vain ihmisistä ottamassa teknologioita haltuun. Ihminen luo ympärilleen yhä laajenevaa tavaroiden kokonaisuutta, joka tuo teknologian yhä tiiviimmin osaksi kaikkia elämän osa-alueita ja ympäröivää todellisuutta. Kunkin tuotteen kohdalla yhä uudelleen tapahtuva domestikaatio on mahdollista. (Berker et al. 2006, 2-3.)

Domestikaation oma käsitekartta lähtee liikkeelle kuluttamisesta, ei niinkään tuotteen hankkimisesta. Tutkijan on voitava tutkia hankitun esineen merkityksiä sen käytöstä, syy-yhteyksistä ja roolista. Toisena avainhuomiona voidaan pitää sitä, että domestikaatio on ymmärrettävä jatkuvasti kehittyvänä prosessina, ei

sellaisena, jolla on ehdottomalla, deterministisellä tavalla alkua ja varsinaista loppua. Domestikaatio ei myöskään ole teknologisen tuotteen kohdalla vain yhden kerran tapahtuva tapahtuma. Tuotteen tullessa käyttöön kotitalouksissa, sen merkityksestä ja käytöstä käydään neuvotteluja ja keskustelua. Esimerkkinä tämmöisestä voidaan käyttää vaikkapa matkapuhelimen mukanaan tuomaan mobiiliin saavutettavuuteen liittyvää käsitystä kuin myös tietokoneiden työnteon aikamääreitä muokkaavaa puolta. Tärkeä on myös huomio siitä, ettei domestikaatio ole vain yksilön henkilökohtainen mentaalinen prosessi vaan interaktiivinen sosiaalinen kanssakäymisen työn tulosta ja sen toteutuma. (Ling 2004, 26–27.)

Domestikaatiota voidaan havainnollistaa jakamalla sen perinteiset määrittelyt riistakameran kohdalla kuuteen selventävään momenttiin. Nämä valottavat tämän tutkimuksellisen välineen lihaisan rungon. Median integroituminen kotitalouksiin on prosessi, jossa ensimmäinen vaihe on tavaran tuottaminen kulutustuotemarkkinoille. Viimeisenä vaiheena on kyseisen tavaran kotikäyttöön päätyminen, missä se edustaa myös kodin arvoja. Domestikaation prosessin vaiheet tuotteen markkinoille tuottamisen jälkeen ovat seuraavat: Imagination, Appropriation, Objectification, Incorporation ja Conversion. (Berker et al. 2006, 151.) Nämä on kulutustutkija Pantzar suomentanut tutkiessaan tavaroiden elämäkertatutkimusta vuonna 1996 seuraavasti: Unelmointi, Haltuunotto, Objektivoituminen, Sisäistäminen ja Muuntautuminen. Tuolloin mikrotason juurtumisen prosesseille ei ollut vakiintuneita nimityksiä. Lisäksi on huomautettava, että Pantzarin tutkimuksissa tavaroiden elämäkertoja selventävä vaiheiden kartta on 12-osainen. (Pantzar 1996, 125–128.)

Pantzarin 12 vaiheesta hyödykkeistäminen, erityistäminen, sisäistyminen, esineellistyminen, kytkeytyminen, juurtuminen ja korvautuminen ovat omina osioinaan poissa domestikaatiosta. Samat osiot ovat kuitenkin siis edustettuna joskin pelkistetymppinä, yksinkertaistettuina domestikaation mallissa, joka tiivistää näitä rinnakkaisia prosesseja kompaktiksi paketiksi. Tämän tutkimuksen kannalta ei ole perusteltua muuttaa tai päivittää Pantzarin toteuttamia käännöksiä. Domestikaation teoreettisen viitekehyksen avulla on mahdollista

saada vastauksia riistakameran arkipäiväistymisen herättämiin kysymyksiin liittyen.

Ensimmäisessä eli unelmoinnin vaiheessa tuote, kuten riistakamera, tunkeutuu tietoisuuteemme. Kiinnostuksemme sitä kohtaan on siis herännyt. (Ling 2004, 28). Mielikuvituksen laukkaamista edistää tämän tuotteen mainostaminen. Näin mielihalut sitä kohtaan voivat kasvaa. (Berker et al. 2006, 151.) Unelmoinnin vaihe riistakameran tapauksessa juontaa juurensa aina Shirasiin saakka ja 1800-luvun loppupuolen heränneeseen luontokuvaamisen innostukseen. Tämä on toki ymmärrettävä puhtaasti ajatuksen ja haaveilun tasolla tapahtuneeksi prosessiksi.

Pyrkimykset paremman salamavalon ja laukaisutekniikan kehittämiseksi ovat modernin riistakameran kiistattomat lähtölaukaukset. 1970-luvulla edenneen digitaalisen kehityksen ja laitteiden miniatyrisoitumisen jälkeen luonnonsuojelututkimuksen kameroihin liittyvät unelmoinnit saavuttivat realistisempia kosketuspintoja tekniikan parantuessa. Tämä prosessi ei ollut erityisen nopea, vaan jatkui pitkälle 1990-luvulle saakka riistakameroistakin puhuttaessa. Se, kuinka tietokoneen kulttuurinen pienentyminen tapahtui, on sovellettavissa myös riistakameroihin. Miniatyrisoitumisessa eli tekniikan pienenyksessä voidaan nähdä olevan kolme ulottuvuutta. Elektroniikan koon pienenyksen jälkeen laitteen ja ihmisen välisen etäisyyden pienenyksestä päästään laitteen monipuolisen soveltuvuuden kautta lopulta prosessin paketoivan arkisen käytön ja ammattimaisen käytön henkisen etäisyyden kutistumiseen. (Suominen 2003, 198.)

2000-luvun alussa yhdysvaltalaiset yhtiöt ryhtyivät tuottamaan aiempaa pienempiä ja teknisesti edistyneitä riistakameroita. Näin unelmointi saavutti huippupisteensä ja vuosisataisen kehitystyön tuloksena syntyneen digitaalisen riistakameran ympärille kehittyivät kasvavat markkinat. Se, että jokin laite on ominaisuuksiltaan hyvä, ei merkitse automaattisesti sitä, että se tulisi massiivisen suosituksi tai kotiutuisi keskuuteemme. Unelmien, mielikuvien ja ostopäätösten kannalta katsoen riistakameran kaltaiset laitteet tuskin voivat saada parempaa mainosta kuin valtion tunnetuimmalta vakoilukoneistolta eli

poliisilta. Kauppiaan kannalta on vaikeaa edes miettiä parempaa vetoapua myynnin edistämistyölle kuin poliisin takavuosien myötämieliset lausunnot riistakameroiden laadukkaasta kuvasta ja siitä kuinka mökkiläisten kannattaisi sellainen omaisuutensa tähden hankkia (Yle Uutiset 8.1.2014).

Haltuunoton vaiheessa asioiden unelmoinnista on siirrytty siihen pisteeseen, että tuotteesta on tehty henkilökohtaisella tasolla omaisuutta. Kyseessä on subjektiivinen prosessi, jonka kautta tuote kirjaimellisesti muodostuu omaksi. (Pantzar 1996, 126.) Kaupallisilta markkinoilta kotiutettu tuote on jotakin sellaista, josta jo siis tiedämme ja jonka koemme voivan tulla osaksi elämäämme. Lähipiirin lausunnot ja mainosten kertomat antavat tuotteelle uusia sosiokulttuurisia ominaisuuksia, jotka välittävät meille paitsi tietoa sen olemassa olostsa, myös arvosta. (Ling 2004, 28–29.)

Tutkijoiden haltuunotto riistakameroissa tapahtui ensimmäisenä. Tämä oli siis aikana jo ennen kuin kaupallisesti oli saatavilla sellaisia viritelmiä kuin mitä 1990-luvun pioneerit käyttivät ja muokkasivat tarkoituksiinsa paremmin soveltuviksi. Vuonna 2004 alkaneen digitaalisen riistakameralaitteen kaupallisen murroksen kasvu Suomessa syntyi riistan kanssa tekemisissä olevine ihmisten, kuten metsästäjien ja eränkävijöiden käytöstä, tarkkailusta suoranaiseen valvontaan. Tässä yhteydessä, tutkimus ja riistanseurauksen vaiheen jälkeen, riistakameran suosio ylittää massatuotteen rajan ja riistakamera-sanan uutuuden viehätys alkaa hiljalleen hälventyä. Sosiaaliset tekijät tulevat esiin kun laite kotiutuu tutkijoilta metsästysväelle ja tämän jälkeen harrastelijoille ja laajemmin omaisuuttaan sekä tonttejaan valvonnan alle haluaville.

Nämä ryhmittymät muodostavat omat segmenttinsä, joiden sisäisiin yhteyksiin liittyvät sosiaaliset tekijät ovat vaikuttaneet osaltaan laitteen ostamisen ja suosion kasvuun. Perinteinen media ja poliisi ovat olleet vauhdittamassa laitteen massiivisen suosion voittokulkua. Puhe siitä, että riistakamera olisi hyvä keino murtovarkaita vastaan, ei esimerkiksi ole kuluttajien itsensä keksimä. Havainnon riistakameroiden huokeammista hinnoista verrattuna valvontakameroihin voi

kuluttajakin tehdä, mutta mediakin on pannut sen merkille (Raumalainen Uutiset 27.4.2013).

Objektivoitumisen vaiheessa tuotteen omistajan arvot ja käsitys estetiikasta punnitaan. Tuotteeseen liittyvä käyttö, sijoittaminen, ajan kulutus ja saavutettavuus kertovat jotakin meistä. Tuotamme identiteettiämme kunkin tuotteen tai palvelun omistamisen ja kuluttamisen kautta. (Ling 2004, 29.) Kuluttamiemme tuotteita ja palveluja on laiskasti pidetty itsestään selvyyksinä. Kuluttamista on käytännössä vähätelty. Sitä on pidetty feminiininä toimintana ja siksi sille ei ole juuri nähty laajempaa tutkimuksellista arvoa ennen 1990-lukua. Isot tuotteet ja suuret muutokset on aina huomioitu, mutta valtaosa on jäänyt varjoon. Tämä on yllättävää, sillä kuten tiedämme, kulutus ylläpitää kuitenkin koko taloudellista systeemiämme.

Yksilön statusta ei kuitenkaan enää määritä hänen tuotantonsa arvo, vaan kuluttamiensa tuotteiden arvo suhteessa yhteiskunnan eri kerrosten muihin kuluttajiin. Moderni ihminen tavoittelee kulutustottumuksillaan yhteiskunnallista statusta. Symbolista arvoa tuottavat ostetut palvelut, sekä tuotteet. (Silverstone 1999, 80.) Hyödykkeiden löytäessä paikkansa ihmisten elämisestä, niiden haltuunotto objektivoitumisen kautta luo myös eheyttäviä vastavoimia yhteiskunnan luotaan työntäviä voimia vastaan. Tämä antropologinen yksilön kannalta positiivinen suuntaus on tullut kritiikiksi Marxismille, missä objektivoitumisen vaiheessa työläisestä tulee koneiden kaltainen manipuloitavissa oleva tuotantoyksikön palanen. (Pantzar 1996, 127.)

Tämä domestikaation vaihe on mielenkiintoinen, koska sen voidaan suoraan tulkita olevan riistakameran nykyisen tilanteen suurin ilmentäjä. Laitteita hankitaan kaikenlaisten valvonnan toimenpiteiden vuoksi. Riistakameran hankkijalla on jo laitetta ostaessaan niin paljon materiaa ja omistuksia hallussaan, että näiden valvomien on muodostunut oman tilannekuvan, markkinamiesten, median ja yhteisön puheissa suoranaiseksi tarpeeksi. Kuluttaminen on tärkeä osa ihmisen toimintaa ja riistakameratutkimuksessa käyttäjiä osallistava tutkimus laitteiden käytöstä ja muista sosiaalisista funktioista olisi loogista jatkoa

omalle tutkimukselleni. Riistakameroissa tuotannon tulokset on valjastettu informaation lisäämiseksi. Marxilainen kritiikki ja esitys manipuloitavissa olevista ihmisistä tuotannon palasina voidaan nostaa keskusteluun mukaan, mikäli informaation ja valvonnan sekä kontrollin suhdetta tutkitaan tarkemmin. Kuluttaja on kuitenkin manipuloitu ostamaan valvontalaitteita, muttei tämä ole välttämättä ainoa, joka kerää informaatiota näistä laitteista. Riistakameran suhde valvontaan, kontrolliin ja mikrotason vakoiluun kaipaa tieteellistä tutkimusta.

Siinä missä objektivoitumisessa tuote kirkastaa käsityksen omasta toiminnasta, kytkeytymisen vaiheessa on kyse tuotteen funktiosta. Kytkeytymisen vaiheessa tuotteet uppoavat aikarakenteisiin ja kasvavat osaksi rutiineihin. Syntyy siis käsitys siitä, miten tuote sulautuu osaksi jo olemassa olevaa tuotteiden valikoimaa. Objektivoitumisen ja kytkeytymisen vaiheet voidaan nähdä perustellusti kolikon kruunana ja klaavana. (Ling 2004, 29.) Rutinoituminen ja tavalliseksi hyllytavaraksi muovautuminen on prosessina kestänyt yli vuosikymmenen riistakameran tapauksessa. Tätä kauempaa ei ole mennyt siihen, että tuote on upponnut ihmisten mieliin digitaalisena laitteena, joka on osa laajasti ymmärrettyä tavarataivaan kokonaisuutta. Riistakameran tarpeellisuus on upponnut käyttäjien subjektiivisiin kokemuksiin ja riistakamerakuvaamisesta puhuminen on käytännössä arkipäiväistänyt.

Domestikaation viimeinen vaihe on muuntautuminen. Haltuunoton vaiheessa ulkopuolisten markkinoiden luoma merkitys kasvaa sisäiseksi, siinä missä tässä vaiheessa tuote liikkuukin jo kohti ulkopuolista todellisuutta. Jos tapauskohtaisena esimerkkinä otetaan esimerkiksi toisilleen tuntemattomien ihmisten mahdolliset arkiset keskustelut tv-ohjelmista, voidaan tämä käsittää syvällisen kesyyntymisen vaiheena. (Pantzar 1996, 126.) Tuote siirtyy muuntautumisen vaiheessa julkisen piiristä yksityiseen. Tämä vaihe muistuttaa haltuunottoa siinä, että molempien kohdalla ulottuvuuksista puhuttaessa painoarvo on nimenomaan tuotteen symbolisella merkityksellä. (Berker et al. 2006, 127, 151.) Muuntautumisen vaiheessa tuote on alun haaveilun ja käyttöönoton edetessä kulkeutunut osaksi arkisia käytäntöjä ja merkityksellisyyttä

on muuttunut sikäli, että tässä kohtaa se toimii elementtinä, jolla muut ihmiset sen käyttäjää arvioivat. Näin uusi teknologia palaa takaisin julkisen piiriin kulkien ikään kuin täyden ympyrän. (Ling 2004, 30).

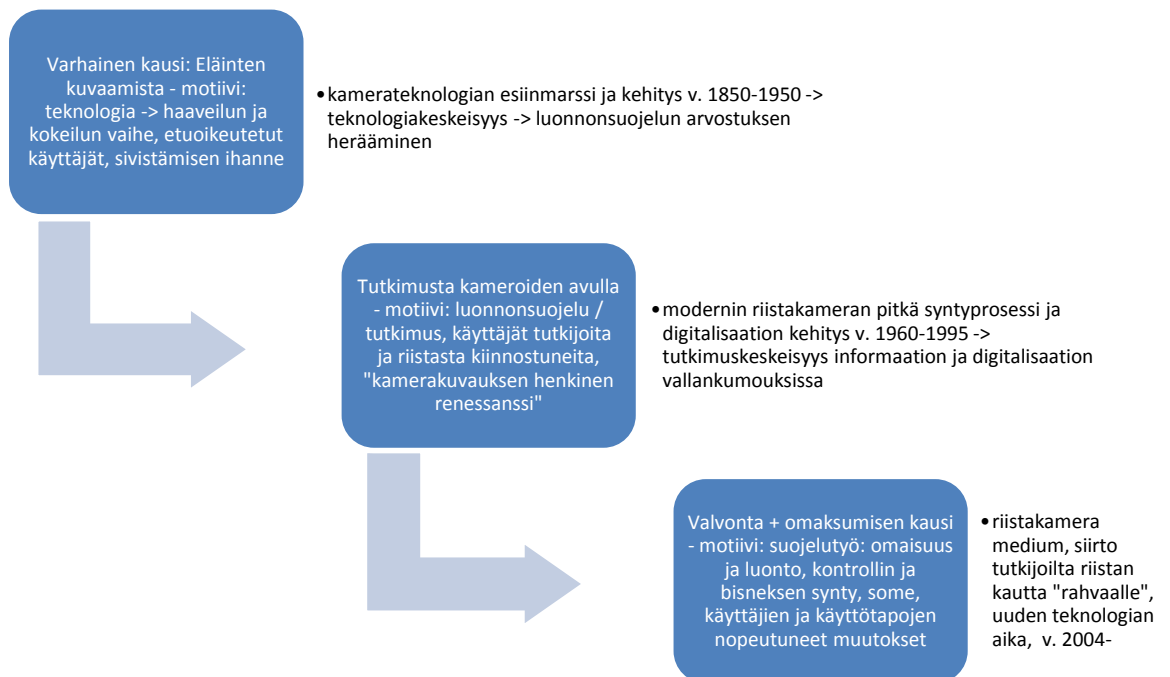
Tämä ympyrä ei kuitenkaan sulkeudu. Domestikaation ”onnistuessa” uutta teknologiaa ei enää käsitetä kylmänä tai ongelmallisena tai epäluotettavana. Prosessina televisio ja radio ovat kulkeneet tähän pisteeseen ja ne ovat kadottaneet taikansa ja uutuuden viehätöksensä osana arkista realismia. Yhden tuotteen domestikaatiossa on kuitenkin huomioitava se, että kyse ei ole vain teknologian kesyttämisestä. Laajemmassa mittakaavassa kyse on siitä, kuinka ihminen kasaa ympärilleen yhä laajempaa teknologioiden kokonaisuutta, todellisuutta, jonka välittäjänä teknologiat toimivat. Kotien perustukset ja ihmisten tarpeet elävät ja siksi teknologioiden uudelleen domestikaatiot ovat mahdollisia. (Berker et al. 2006, 3.)

Riistakameralla on paikkansa kotona, pihalla, metsissä ja varastoissa. Teknologisena innovaationa riistakamera on arkipäiväistynyt vankasti ja se on siirtynyt nimenomaan laajaan teknologiseen kokonaisuuteen, joka informaation kautta saadun hyödyn avulla legitimoit itsensä. Aika näyttää, mihin käyttötavat muokkaantuvat. Laitteen suosio on kasvanut vahvana vuoteen 2016 saakka ja sen sisäiset innovaatiot ja mahdolliset uudet käyttötavat voivat vaikuttaa jatkossa sen suosioon. Kameroiden ja valvonnan suosion kasvaessa, sekä yksityisyyden vähentyessä, medianäkyvyyden kasvulle on hedelmälliset puitteet.

Domestikaatio on mikrotason tutkimuksessa hyvä keino tutkia uusia teknologioita. Uudella tuotteella voidaan kuitenkin käsittää nimenomaan suuntauksen soveltuvuus teknologioiden kotiutumisen. Rutinoituneen ja tavanomaisen tuotteen, kuten esimerkiksi suolan käytön kulttuurisen omaksumisen tutkimus domestikaation kautta muodostuisi haasteelliseksi. Domestikaatio ei ole teoria, vaan pikemminkin metodi ja väylä tiedon saamiselle. (Ling 2004, 31–33.) Riistakameran historiaa voidaan kirjoittaa ja asettaa näennäisen tarkoille aikajanoille. Näin suoritetaan mutkia eikä laitteeseen kytkeytyvää laajempaa ymmärrystä synny. Domestikaatio välttelee

deterministisiä linjauksia jo siksi, että eri teknologioiden omaksumisen eri vaiheet sekoittuvat toisiinsa. Riistakamera ei ole erillinen saareke digitaalisten laitteiden maailmassa. Se on kulkenut nykypisteeseensä samoja hitaita ja vaikeasti ennustettavia reittejä pitkin kuin monet muutkin teknologiat.

Taulukko 1. Riistakameran kehityksen pelkistetty malli varhaisista juurista digitaaliseen nykyhetkeen

3 Sosiaalinen media

Sosiaalista mediaa määriteltäessä on hyvä palata sen juurille nykyisen vuosituhannen alkuun. Tuolloin sateenvarjokäsite Web 2.0 symboloi internetin uutta vuorovaikutteisuuden kasvavaa aikaa. Internetin hypertextidokumenttien linkittymään eli World Wide Web – teknologiaan liittyvä Web 2.0 tekniikka merkitsi uuden sukupolven verkkoyhteisöjen syntymistä sosiaalisten verkostosivujen, kuten wikien ja blogien noustessa uudenlaisen median jakamisen tavan keskiöön. Luovuuden, yhteistyön ja jakamisen ideologia kasvoi

vuosi vuodelta kannattelemaan sellaisia sosiaalisen verkostoitumisen tapoja, joita samanlaisista intresseistä kiinnostuneet ihmiset yhteisöpalvelujen, kuten Facebookin ja YouTuben myötä pääsivät toteuttamaan. (Cameron et al. 2008, 229.) Varhaisimmat havainnot sanaparille ”sosiaalinen media” ovat vuodelta 2005 (Lietsala & Sirkkunen 2008, 17).

Sosiaalinen media on keino jäsentää maailmaa ja elämää internetin välittämänä erilaisten sosiaalisten yhteisöjen, internet- ja mobiilisovellusten kautta. Sosiaalinen media, some, kulkee rinta rinnan aikaistuvan internetin käytön kanssa. Ruotsalaisista kolmevuotiaista kolmasosa on internetin käyttäjiä. Entistä enemmän tieto syntyy ja leviää erityisesti sosiaalisen median kautta, jossa monissa sovelluksissa navigoidaan halutun tiedon äärelle hashtageja (#) käyttämällä. Somen välityksellä kommunikoidaan, tulkitaan, jaetaan asioita ja palkataan vaikkapa työntekijöitä tai organisoidaan jopa vallankumouksia. Kyseessä on käyttäjälähtöinen palvelu. Sosiaalisen maailman uudelleen järjestymisessä somen ja netin käyttö sekoittuvat toistuvasti keskenään, työ- ja vapaa-ajan erot hälvenevät. Globaalin uudenaikaisen median digitaalinen sillisalaatti kuljettaa maailmaa eteenpäin valtavien markkinavoimien siivittämänä. Somen painoarvoa todellisuutemme laajenuksena korostaa se, että sen ulkopuolelle jääminen luo 2010-luvulla syrjäytymisen riskin koko yhteiskunnasta. (Honkanen et al. 2013, 8-9.)

Sosiaaliseen mediaa on luonnehdittu pitkään demokraattiseksi. Jokainen, jolla on yhteys internetiin, voi halutessaan olla somessa jotakin jakava toimija. Osallistuminen maailman tapahtumiin on mahdollista. Käyttäjälähtöisen sisällönluonnin takia niin jaossa olevat sisällöt kuin kulttuurikin demokratisoituvat ainakin teoriassa läpinäkyvyyden ja sisältöjen helpomman tarttumapinnan takia. Passiivisen yleisön muuttuessa aktiiviseksi sosiaalisesti toimijaksi sosiaalisen median keskeinen ominaispiirre, omien mielipiteiden ja näkemysten jakaminen lisäävät internetin muuttumista demokraattisemman median suuntaan. Tätä on kuvailtu myös internetin alkuperäisenä ideaalina tilana. (Erkkola 2008, 26–27.)

Maailma siis muuttuu ja liikkuu sosiaalisen median lonkeroiden välittämänä eli median kenttä ja tiedon jakaminen muuttuvat. Vaikutukset näkyvät siinä, miten asioista puhutaan ja miten erilaisia ilmiöitä laajemmin tulkitaan. Sosiaalisuuden paradoksi korostui esimerkiksi Lontoon vuoden 2012 Olympialaisissa. Näiden kisojen aikana oli mahdollista tutkia ja jakaa sisältöjä 318 eri sosiaalisen median tai kansallisen sovelluksen avulla. Määrä oli tuolloin mittava ja jotkut näistä, kuten esimerkiksi satojen miljoonien kiinalaisten käyttämistä sovelluksista, olivat sellaisia, ettei moni ollut niistä Suomessa koskaan kuullutkaan. (Saarikoski et al. 2013, 13.)

Sosiaalinen media on ollut tutkijoille tieteellisen tutkimuksen kannalta lihaisa kohde, lähestyttiinpä ilmiökenttää miltä suunnalta tahansa. Pelkästään kysymys siitä, mitä sosiaalisella medialla tarkoitetaan ja ymmärretään, on työllistänyt akateemista maailmaa toistakymmentä vuotta. Some on digitaalista verkkoviestintää, johon liittyy moniaistisuus ja -kanavaisuus. Palveluiden pilviryppäessä sosiaalisen median kenttä keskittyy kouralliseen massiivisia suosikkipalveluja ja ne kytkeytyvät sisällönjakamiseen ja verkostojen ylläpitävien toimien lisäksi moninaisten yhteisöjen rakentamiseen. Määritelmä kuvaa 2010-luvun puolivälin tilannetta, joka muovautuu jatkuvasti sosiaalisen median ja sen sovellusten käyttötapojen muutosten yhteydessä. Somen kulttuurihistoriallisen esityksen tekeminen on myös haasteellista. (Saarikoski et al. 2013, 17, 291.)

Some ilmiönä muistuttaa eläinmaailman kameleonttia muuntautumiskykynsä takia. Ilmiön aikakausia voidaan jaotella ja sen sovelluksista tehdä monitieteistä tutkimusta. Olennaista sosiaalisen median ymmärtämisessä on, että kyseessä on laaja sateenvarjokäsite. Sen alla kommunikointi, mediamaailma ja tavat kuluttaa näitä sekä tuoda itseään julki muokkautuvat monimutkaisten kulttuurillisten osatekijöiden välityksellä. Ihmiskunnan vuorovaikutteisuuden tarpeisiin on vastattu.

Sosiaalinen media on kulttuurisesti omaksuttua ja sitä pidetään itsestään selvänä. Kehitys tähän pisteeseen ei kuitenkaan ole ollut hetkessä tapahtunut ilmiön välähdys vaan prosessi on käynnissä ja hyvin pitkälle aikaviivalle piirtyvä tarina.

Antiikin Pompeijin oman aikakautensa graffiteja ja mielenilmauksia on verrattu sosiaaliseen mediaan. Näillä muinaisilla merkinnöillä ja piirroksilla on paljastettu muinaisia sosiaalisia verkostoja ja niiden on tulkittu myös edustaneen jossain määrin poliittista mainontaa. Viestintä on kuitenkin sosiaalista luonteeltaan ja näin yksinkertaistettujen linjausten voidaan nähdä johtavan harhaan, kun halutaan hahmottaa tarkemmin digiaikakauden sosiaalista mediaa. (Saarikoski et al. 2013, 17.)

Six Degrees vuonna 1997 oli ensimmäisiä sosiaalisen median yhteisöllisiä sovelluksia. Palvelua käyttämällä oli mahdollista luoda oma profiili, etsiä ystäviä ja kommunikoida näiden kanssa. Vuosi tästä, ja mahdolliseksi tuli myös kavereiden listojen selaaminen. Vuonna 2000 Six Degrees kuopattiin monista käytännön syistä johtuen, mutta eräänä on pidetty sitä, että se oli yksinkertaisesti edellä aikaansa. (boyd & Ellison 2007, 214.) Vasta vuoden 2007 jälkeen sosiaalisen median käsite levisi ja yleistyi ja ilmiötä eteenpäin vetäväksi koiravaljakoksi nousivat yhteisö- ja verkostopalvelut, kuten Facebook. (Saarikoski et al. 2013, 291.)

Digitaalisessa kulttuurin tutkimuksessa on puhuttu 1990-luvun puolivälissä Suomeenkin saapuneesta ilmiöstä, elämäjulkaisijuudesta (Östman 2015). Elämäjulkaisijuuden historian juuret ulottuvat internetin yleistymisen vaiheeseen ja kotisivujen päiväkirjoihin, blogeihin sekä keskustelupalstoihin. Elämäjulkaisijuus on oman elämän kertomista ja tätä toteutettaessa odotetaan vastakaikua toisilta ihmisiltä. Sosiaalinen media omaa valtaisan arsenaalin erilaisia vuorovaikutuksen sovelluksia. 2010-luvun suosituinta elämäjulkaisijuutta ovat edustaneet yksityisten ihmisten blogit ja Facebook. (Östman 2015, 15.) Vielä 1990-luvulla sisällöntuottajalla ymmärrettiin yleisesti tarkoitettavan uusmedia-alan ammattilaista. Vuonna 2016 sisällöntuottaja-sana piirtää kuvan sosiaalisen median kontekstissa nimenomaan käyttäjästä. Kommentoiminen ja blogin pitäminen sisällöntuotannon muotona on hälventänyt ammattilaisten ja harrastelijoiden hierarkkisia eroja. Kulttuurintuotannon ja kulutuksen murros on ilmennyt myös lukuisilla muilla sektoreilla aina ohjelmoijista valokuvaajiin. (Paasonen 2013, 36–37.)

Jokainen sosiaalisen median sovellus palvelee jotakin ydintarkoitusta ja ne usein myös sekoittuvat toistensa kanssa lomittain. Tämän tutkimuksen yhteydessä sosiaalisen median pääkäsitteilykanaviksi valikoituivat Facebook, Twitter, Instagram ja YouTube. Näiden neljän massiivisen suosituksen some-sovelluksen lisäksi olen kahlannut keskustelupalstoja ja blogeja läpi, joissa riistakamera on esiintynyt, mutta tämän digitaalisen teknologian innovaation kohdalla blogit eivät tutkimani perusteella ole juuri lainkaan edustettuna. Elämäjulkaisijuus riistakameralaitteilla kulkee osittain erilaista reittiä verrattuna siihen, mitä Östman (2015) on digitaalisen aikakauden elämästä julkaisemisesta omassa tutkimuksessaan kirjoittanut.

Tutkimuksen yleisen ymmärrettävyyden takia esittelen tutkimukseeni valikoituneet sosiaalisen median sovellukset lyhyesti. Näin ei synny epäilyksiä niiden mahdollisesta triviaalista luonteesta sosiaalisen median ilmiön kentässä. Tämän tutkimuksen osalta on valittu neljä maailmanlaajuisesti suurinta sosiaalisen median sovellusta, jotka vuoden 2016 alussa ovat Facebook, Twitter, Instagram ja YouTube. Näiden lisäksi riistakameraa ilmiönä ja sen käyttöä on tämän tutkimuksen osalta tarkasteltu Suomi24 ja forum.eralle.net – foorumin kautta. Pro gradu – tutkielman puitteissa ei ole ollut perusteltua nostaa työssäni esille sosiaalisen median havaintoja tämän runsaammin.

Some-sovelluksissa aineiston etsinnässä olen toteuttanut riistakamera-hakusanan käyttöä suomeksi ja englanniksi kääntäen. Kansainvälisten materiaalien vertailu on haasteellisempaa, koska ”virallisia” sanakäännöksiä on useampia. Suomeksi riistakameralla ei ole toista nimeä ja toisaalta sillä ei myöskään ole mitään lempinimeä, mitä käyttäen voisi löytää enemmän tietoa.

Tutkimusmateriaalia sosiaalisesta mediasta etsiessä olen tutkijana pyrkinyt riistakamera-hakusanaa käyttäen mahdollisimman kauas menneisyyteen. Kronologisesti edeten olen etsinyt tietoa myös internetin suomalaisilta keskustelupalstoilta. Näin tutkimuksen kannalta on välittynyt runsaasti riistakameraan liittyvää materiaalia sosiaalisen median eri sovelluksissa. Suomalaiset esimerkit tuovat tähän tutkimukseen uutta tietoa ja tutkimuksellista

syvyyttä. Ulkomaisia keskustelupalstoja ei ole otettu tähän tutkimukseen mukaan, sillä niiden analysoiminen ei olisi mahtunut pro gradu – tutkielman raameihin.

Riistakamera-ilmiötä on tarkasteltu systemaattisesti somen kautta. Ei siten, että riistakameran löydöksiä olisi vilkuiltu sieltä täältä. Tutkimuksen luettavuuden kannalta on ollut myös olennaista olla listaamatta kaikkia havaintoja numeraaleja käyttäen. Sosiaalisen median luvun ideana on luoda ensi kertaa kuva riistakamerasta sosiaalisessa mediassa ja siten tehdä tässäkin kohtaa uusi tutkimuksellinen avaus digitaalisen kulttuurin tutkimukseen.

3.1 Riistakamera & Facebook

Facebook perustettiin vuonna 2004 ja sen alkuperäinen tarkoitus oli ylläpitää ja kehittää yliopisto-opiskelijoiden välistä vuorovaikutusta. Sittemmin palvelu laajeni yliopistoista maailmanlaajuisesti ja käyttäjäksi ryhtymisen ehtona on ollut lähinnä toiminnassa oleva sähköpostiosoite. Tässä yhteisöpalvelussa on mahdollista luoda profiili, jonka kautta voi jakaa itsestään informaatiota monessa eri muodossa kuvista videon kautta teksteihin. Tietoa voi jakaa paljon tai rajoitetusti, sen näkevän yleisön voi rajata ja virallistettujen henkilökohtaisten ystäväkontaktien kanssa linkittymisen lisäksi erityisissä yhteisöissä sukuloiminen ovat palvelun kulmakiviä. Uutisten jakaminen ja erilaisten mediasisältöjen kuratointi on Facebookissa tyypillistä toimintaa. Maailman uutiset sekä ystävien omasta profiilistaan käsin laittamansa statuspäivitykset virtaavat jatkuvasti henkilökohtaisessa uutissyötteessä. Digitaalista näyttölaitettaan selaamalla Facebookin välityksellä on siis periaatteessa yhteydessä maailman kanssa siinä määrin kuin itse haluaa. (Calvert et al. 2009, 230.)

Facebookia ja muita vuosikymmenen verran toimineita sosiaalisen verkostoitumisen palveluja on yhdistänyt käyttäjäryhmien sirpaloituminen. Vuonna 2007 oli jo tutkimusta siitä, kuinka iso osa somen eri palveluista oli luonteeltaan sellaisia, että ne tukivat jo olemassa olevia sosiaalisia verkostoja. Sosiaalisen median peruskulmakivinä on pidetty sitä, että yhteisölliset palvelut

ovat mahdollisimman laajan yleisön saavutettavissa. Somea kohdannut kehitys on tuottanut itseään toisista erottelevia verkostoja vaikkapa kansallisuuteen ja sukupuoleen liittyen. (boyd & Ellison 2007, 210, 214.) Vuonna 2015 suomalaisista Facebookin päivittäisistä käyttäjistä noin 75 prosenttia oli mobiilikäyttäjiä. Kuukaudessa palvelun käyttäjiä on vuoden 2016 alussa 2,4 miljoonaa, eli suosio on varsin laajaa Suomen kokoisessa maassa. Suurta kasvua käyttäjien määrässä ei ole enää kuitenkaan tapahtunut. (It-viikko Uutiset 15.4.2015)

Verkkoliikenteen seurantaan erikoistunut Alexa on tutkimuksiinsa pohjautuen esittänyt, että Facebook oli vuoden 2016 alussa toistaiseksi maailman suosituin sosiaalisen median sovellus. Maailman vaikutusvaltaisimpien maiden joukossa vain Japani ja sen läntiset naapurit Kiina ja Venäjä ovat maita, joissa palvelu ei ole suosituin. Facebook on isoin sosiaalisen median sovellus Suomen lisäksi 128 maassa ja käyttäjiä on puolitoista miljardia. Valtaosassa Afrikan mantereen maista ei ole saatavissa kyseistä tietoa. Kiinassa suosituin some-palvelu on QZone ja Venäjällä VKontakte. (World Map of Social Networks 2015)

Alexan tutkimukset ovat tärkeitä, sillä sosiaalisen median merkitys on tähän saakka ollut jatkuvasti kasvava trendi ja ihmiskunnan ajankäytön sekä median kulutuksen väylä. Havainnot siitä, ettei yhdysvaltalainen Facebook ole isoin some-sovellus Kiinassa, jonka sananvapausindeksi on sijalla 176., on huomion arvoinen. Potentiaalisia käyttäjiä on varmasti, mutta valtion kontrolli on tässä kohtaa hyvin keskeisellä sijalla. Merkittävimmät some-palvelut ovat Kiinassa kiellettyjä. (Yle Uutiset 10.1.2016) Mikäli palvelut eivät olisi kiellettyjä, Kiinan miljardipäisen kansan sosiaalisen median käyttäytymistä olisi voinut esimerkiksi tämän tutkimuksen yhteydessä hyödyntää ja verrata länsimaissa tehtäviin havaintoihin. Laajemmin tällainen tutkimustyö on luonnollisesti oman tutkimustyönsä kysymyksenasettelun alainen osa-alue.

Kolme tavanomaisinta riistakameran englanninkielistä hakutermiä, Trail Camera, Gamecam ja Camera trap / traps, löytävät yli 20 Facebook-ryhmää. Ne ovat valtaosin yhdysvaltalaisia ja kanadalaisia ja isoimmassa suljetussa on yli 10 000

jäsentä. Koot vaihtelevat parista kymmenestä useisiin tuhansiin jäseniin ja näiden ryhmien julkisuuden asteet vaihtelevat. Tutkimusta tehtäessä voidaan sanoa, että puolet ryhmistä on julkisia, eli niitä voi vapaasti tutkia. Isoin julkinen ryhmä Trail Cameras United on yli 6600 ihmisen pääosin pohjois-amerikkalainen ryhmä. Tässä ryhmässä pääsee siis katsomaan vapaasti mitä eläimiä eri ihmisten ja paikkojen kameroille on tallentunut. Erona Twitteriin ja Instagramiin on selkeästi se, että materiaali on puhtaasti riistatallenteita luonnollisesta ympäristöstä. Kuvien joukossa on, kuten muissakin somen sovelluksissa riistakameraan liittyen, myös kaadon jälkeisiä kuvia, joissa eläin merkitsee voitonmerkkiä. Kuolleen riippuvan eläimen ja metsästäjän yhteiskuvat ovat kokonaan oma kuvatyypinsä ja Facebookissa ilmenneiden havaintojen perusteella ainoa riistakamerayhteisöjen leikkisä elementti.

Ryhmien lisäksi Facebookista on löydettävissä myös merkittäviä paikkoja, kiinnostuksen kohteita ja virallisia sivuja eri riistakameraan viittaavilla englanninkielisillä hakusanoilla. Yhdysvaltalaiset Spypoint Trailcameras yli 136 000 tykkääjällä ja Browning Trail Cameras yli 51 000 tykkääjällä ovat käytettyjen hakutermin puitteissa suosituimmat. Nämä sivut edustavat kahden eri kameravalmistajan brändiä ja niiden välityksellä riistakamerakuvaajat myös jakavat kuviaan. Nämä sivut eivät kuitenkaan keskity pelkästään oman brändin vahvistamiseen vaan markkinoivat myös muita sivuja ja omaa toimintaansa laajemmin. Browning on myös maailmankuulu asevalmistaja ja tämä heijastuu kamerajaostonkin Facebook-sivulla yhdysvaltaisten sotilaiden ja isänmaallisuuden ylistämisenä. Spypoint on iso firma, mutta yhtiön riistakameroiden myynti Suomessa on marginaalista. Browningin kameroita myydään Suomessakin laajasti.

Suomessa Facebookin riistakameraan liittyvä ”vakavuus” on nähtävissä myös. ”riistakamera yhdistys” on suljettu ryhmä ja sillä on 742 jäsentä tammikuussa 2016. Ryhmän kuvauksessa mainitaan säännöistä, joita ovat ainakin mainostajien kieltäminen ja se, että jäsenellä on oltava kaikki oikeudet jakamaansa kuvamateriaaliin. Jäsenet jakavat tässä ryhmässä siis vain riistakameran kuvia ja videoita ja keskustelevat keskenään näihin liittyen.

Toinen huomattavasti vähäjäsensempi yhteisö löytyy myös riistakamera-nimisiä yhteisöjä etsiessä. Kolmas miltei samantyylinen, Riistakamera 2014, on 18 hengen suljettu ryhmä, jonka sivun taustakuvassa on tehtaan piippuja ja verellä tahrittu valvontakamera. Vahvaa visuaalista symboliikkaa edustavan kuvan ja ryhmän taustalta löytyy Oulun Ylioppilasteatteri. OYT:n syksyllä 2014 esittämä Riistakamera-teatteriesitys on tekijöiden itsensä mukaan kuvaus nuorista, jotka asettuvat poikkiteloin vallitsevaa järjestystä vastaan. Sodanjulistuksen taustalla on ajatus oikeudesta ja paremmasta huomisesta. (OYT Riistakamera 2014) Yleisemmin mitä tahansa tuloksia etsien #riistakamera-haulla Facebookista paljastuu vain yhdeksän päivitystä. Näistä kaksi liittyy aiemmin mainittuun ylioppilasteatterin esitykseen. Vain kahdessa koko hakusana on mitenkään liitetty riistaan tai luontoon.

3.2 Riistakamera & Twitter

Twitter on mikroblogi-palvelu, joka on vuonna 2016 saavuttanut kymmenen vuoden iän. Tämän yhteisöpalvelun avulla käyttäjät lähettävät ja lukevat palvelun käyttäjien tekemiä internetissä olevia päivityksiä, joita kutsutaan twiiteiksi. Nämä päivitykset sitaateista kuviin ovat kenen tahansa nähtävillä, jos vain seuraa kyseistä päivityksen tekijää. Toisin kuin siis Facebookissa ja monissa muissa sosiaalisen median yhteisöpalveluissa minkäänlaista kaveri-kontaktia ei Twitter siis muodosta. 140-merkkisiin twiittien kommunikaatioon kulminoituvan palvelun sisällä navigoiminen tapahtuu hashtagia (#) käyttäen, kuten esimerkiksi #Riistakamera. Twitteriä pidetään tieteellisen tutkimuksen kannalta hedelmällisenä sosiaalisen median tutkimuskohteena. Sovelluksen avoin käyttöliittymä, yksisuuntainen henkilösuhde ja uudelleen twiittaaminen, eli jonkun twiitin uudelleen jakaminen eteenpäin kolmannen osapuolen toimesta,

synnyttävät tutkimuskysymyksiä esimerkiksi sosiologeille ja kielitieteilijöille. (Kwak et al. 2010, 591, 600.) Vuoden 2015 joulukuussa Twitter-palvelulla oli 320 miljoonaa kuukausittaista käyttäjää. San Franciscossa päämajaansa pitävän sovelluspalveluyrityksen antamien tietojen mukaan 79 prosenttia käyttäjätileistä on Yhdysvaltojen ulkopuolella. Sivustot, joille on upotettu twiittejä, ovat keränneet miljardi uniikkia vierailua kuukaudessa. (Twitter Usage / Company facts 2015)

Twitter on alkujuuristaan lähtien ollut huomattavan mediajulkisuuden keskellä poliittisten tapahtumien takia. Sosiaalista mediaa on pidetty pitkään politiikan vallankäytön yhtenä välineenä. Twitter on näytellyt roolia ainakin USA:n presidentinvaaleissa. Barack Obama nousi presidentiksi vuosien 2007–2008 välillä toteutetun vaalikampanjan jälkeen. Tässä kampanjassa twiittejä ja muita some-sovelluksien toteutuksia hyödynnettiin erittäin paljon. Wired-lehti arvioi vuonna 2008 presidentinvaalit Obamalle hävinneen McCainin suurimmaksi heikkoudeksi tämän verkkokampanjan, joka toteutui aivan liian myöhään. (Saarikoski 2013, 165, 167.)

Twitter on mobiili, aidosti reaaliaikainen ja nopea sekä matalan kynnyksen sosiaalisen toiminnan kannalta vaivaton sovellus. Twitter saavutti 200 miljoonan käyttäjän rajan yhtiön oman ilmoituksensa mukaan joulukuussa 2012. Kolme kuukautta myöhemmin Yle Uutisten kasaamien tilastotietojen perusteella päästiin siihen tulokseen, että palvelulla oli Suomessa 300 000 käyttäjää siinä missä ”isoveli” Facebookilla 2,1 miljoonaa. (Saarikoski et al. 2013, 11, 276.)

Mikroblogipalvelu Twitterissä #Riistakamera antoi 66 kappaletta osumia helmikuussa 2016. Tuorein näistä on tutkimusta kirjoittaessa vain muutaman päivän ikäinen ja vanhin on löytänyt tiensä palveluun elokuussa 2013. Suomalaisessa kontekstissa materiaali on valtaosin eläimistä tallentuneiden kuvien jakamista, mutta joukossa on mukana myös esimerkiksi vinkkejä riistakameran käyttämisestä ja asentamisesta. Ensimmäisen löydöksen aikaan Suomessa oli Twitterin rekisteröityneitä käyttäjiä yli 300 000 (Saarikoski et al. 2013, 11).

Noin puolet kaikista riistakamera-haulla löytyvistä tuloksista on vuodelta 2015. Helmikuu ja toukokuu ovat olleet vuosittain Suomi-kontekstissa suosituimpia riistakameran Twitteriin liittyen. Tästä havainnosta on vaikeaa tehdä johtopäätöksiä. Riistakamera-hashtagin suosio kasvaa oli sitten kyse eläinten kuvien esittelemisestä tai kameralla leikkimisestä.

Käyttäjien määrään suhteutettuna riistakameralla tulevat löydökset ovat pienehkö joukko muutaman vuoden takaisellakin tilastotiedolla. Twitterissä riistakameraa englanniksi tarkoittavalla hashtagilla Cameratrapp, Trailcam ja Gamecam löytyy puolestaan paljonkin materiaalia. #Trail Cam löytää vuodelta 2010 kolmetoista osumaa ja vuodelta 2015 yli 90 kappaletta. Tämä on kuitenkin melko vähäistä, mikäli verrataan Cameratrappin lukuihin. Hashtag Cameratrapp löytää vuoden 2015 joulukuulta jo pelkästään yli 100 osumaa ja koko vuoden saldo lasketaan tuhansissa. Kyse on merkittävistä määristä, sillä vuoden 2010 aikana sama hakusana oli edustettuna vaivaiset 15 kertaa. #Cameratrapp vie Twitterin käyttäjän aina vuoden 2010 tammikuun 5. päivään asti. Tällä päivämäärällä Twitter-tililtä Clay Bolt on twiitattu ja kysytty englanniksi, kuka keksi riistakamerakuvaamisen ja luonnonsuojelutarkoitusten yhteyden? Vastauksena itselleen käyttäjä on laittanut linkin nettisivulle, jonka artikkeli esittelee George Shirasin merkitystä riistakameran kehitykselle.

Riistakameraa niin ikään tarkoittava #Gamecam vie Twitteriä selaavan tutkijan vuoteen 2009 saakka. Ensimmäinen tällä hashtagilla tehty twiitti on yhdysvaltalainen riistakameramainos. Twitteristä löytyvien eri riistakameran englanninkielisten hakusanojen ja kotimaisten havaintojen perusteella laitteen arkipäiväistyminen ilmenee siitä tehtävien löydösten räjähdysmäisen kasvun kautta. Riistakamera on siis myös Twitterissä suosituimpi kuin koskaan. Hakusanapari Camera Trap tuo löydöksiä suomalaisiin verrattuna moninkertaisesti enemmän. Tämä on ymmärrettävää, sillä Englantia internetissä käyttäviä Twitterin käyttäjiä on luonnollisesti huomattavasti laajempi joukko kuin marginaalista suomea käyttäviä. Yhdysvalloissa Twitterillä on vuoden 2016 alussa 88 miljoonaa kuukausittaista vierailijaa Yhdysvalloissa. Maassa arvioidaan vuoteen 2019 mennessä olevan 69 miljoonaa Twitterin käyttäjää. (Statista 2016)

Englanniksi twiitattut viestit ovat enemmän eteenpäin linkittyviä kuin suomalaiset. Englanniksi riistakameroista ja niiden otoksista twiittaavat ihmiset ovat käyttäneet Twitteriä ohjatakseen tiliään seuraavia ihmisiä aktiivisesti muihin sosiaalisen median sovelluksiin. Näin sosiaalisen median eri sovelluksia käytetään ristiin tehokkaan verkottuneesti oman materiaalin markkinoimiseen ja digitaalisen identiteetin vahvistamiseen. Suomalaisia riistakamera-löydöksiä on Twitterissä linkitetty yksityishenkilöiden kautta pelkästään muutamille verkkosivuille ja uutisiin. Ainoa linkitys muualle sosiaalisen median maailmaan on pieksämäkeläisen metsästys- ja kalastustavaroita myyvän yrityksen twiittaus, joka vie firman Instagram-tilille kuvaan, jossa näytteillä on uunituore riistakamera.

Twitterin käyttö riistakameraan liittyen on siis kansainvälisessä vertailussa suomalaista monipuolisempaa ja verkottuneempaa muualle sosiaalisessa mediassa. Yhteistä kaikille löydöksille on erityisesti niistä esille nousevat riistakameralla saadut valokuvat. Visuaalisesti miellyttävintä antia ovat luonnossa taltioituneet harvinaiset petoeläimet. Riistakameran ideaali alkuperäinen käyttötarkoitus korostuukin siis tässä kohtaa.

Mielenkiintoista tiedonhaun kannalta on, kuinka #Trailcamera ja #Trailcam, jotka siis tarkoittavat riistakameraa, ovat hakusanoina sellaisia, että ne näyttävät olevan käytössä lähinnä Pohjois-Amerikassa. Camera Trap esiintyy maailmanlaajuisena. Jälkimmäinen sanapari siis yhdistää maailmaa riistakameroista puhuttaessa. Camera Trapin sanaparin historia juontaa suoraan 1800-luvulle saakka ja ansalankoihin ja muihin alkeellisempiin viritelmiin historiallisesti punoutuen. Yhteistähän vanhalla teknologialla on kuitenkin melko vähän modernin digitaalisen riistakameran kanssa vaikka tässä kohtaa käyttötarkoitus on liittynyt eläinten tallentamiseen. Kuvien ottamisen hienous on viimeistään legitimoinut laitehankinnan, missä Twitterin löydösten perusteella on löydettävissä myös leikittelevyyteen kallellaan olevia piirteitä.

25.2.2015 #riistakamera-haku Twitteristä paljastuu kuvamanipulaatio, jossa on humanoidin naama metsässä. 16.5.2014 riistakamera-haulla sovelluksesta löytyy kuva, jossa ihminen on pukeutuneena karhupukuun. Englanninkielisillä riistakameran hakusanoilla hakien, tulosten joukosta löytyy esimerkiksi sarjakuvia ja ihmisiä pelehtimästä kameroiden edessä. Eniten riistakamerasta täysin ulkopuolelle ohi menevää materiaalia tuo kuitenkin hashtag gamecam. Sitä käyttäneissä ihmisissä on runsaasti urheilutapahtumien ja arkisen elämän julkaisijoita. ”Game” viittaa riistan lisäksi esimerkiksi peleihin.

Videopelisiin liittyviä twiittejä voidaan havaita lukuisia. Tällainen riistakameroihin liittyvän Twitterissä tapahtuvan leikkimielisen toiminnan havaitseminen on koko riistakameran ilmiökenttää avaava havainto siksi, että laitteella tuotetut erilaiset leikkimisen ja huvittelun representaatiot ovat yksi osoitus teknologian itsensä arkipäiväistymisestä laajemman yleisön keskuudessa. Tällaisten havaintojen tekeminen on ollut mahdollista vasta sosiaalisen median eri sovelluksia tutkimalla.

Leikkiminen ja pelaaminen liittyvät ihmisen ja teknologian väliseen suhteeseen. Leikkiminen on myös yksi osatulkinta ilmiöstä, jota Andrew Ross on nimittänyt teknologian ja ihmisen peliksi. Tämän pelin tuoksinnassa nousee pinnalle paljon erilaisia teknologioihin liittyviä toiveita ja pelkoja. Nämä liittyvät teknologioiden käsitteellistämiseen ja kotoistamiseen. John Huizingan tutuksi tekemän Homo Ludens – käsitteen puolestapuhujana on toiminut suomalaisen matematiikkakonekehityksen professori Laurila. Hän on nähnyt teknisen kehittämisen ja leikkisän kokeilemisen toisiinsa kietoutuneen roolin teknologioiden kehityksessä. Kekseliäs ihminen on lopulta myös leikkisä ihminen, Homo Ludens. (Suominen 2003, 77.) Koneita on pidetty teollistuneiden maiden vertauskuvina. Erilaiset teknologiat puolestaan symboloivat koko jälkiteollista aikakautta. Laitteiden määrittelemisen kulminoituu siihen, miten toimimme niiden kanssa. Käyttötavat eivät aina ole käytännönläheisiä vaan pikemminkin leikkisiä. Leikkisyys hallitsee suhteitamme ihmisiin, kulttuuriin ja objekteihin. Tämän rooli kasvaa laitteiden määrän lisääntyessä ja tunkeutuessa syvällisemmin osaksi meitä itseämme. (Baudrillard 1999, 111,113.)

Riistakameran käyttäminen hauskuutukseen tai muuhun kuin luonnon tallentamiseen ja toisaalta siitä johdettu hashtagien käyttäminen leikkisästi riistakamerasta irti olevissa asiayhteyksissä puoltaa edellä esitettyä teoriaa teknologian ja leikin suhteesta. Joillekin riistakameran omistajille myös pelkkä mahdollisten luontokuvien odottaminen tuonee jännitystä ja hupia elämään. Koskaanhan ei voi tietää, mitä kamera on kuvannut. Suomessa yksi varhaisimmista riistakameran ja leikin yhdistävästä toiminnasta oli kesän päätteeksi vuonna 2008 aloitettu Eränetin riistakamerakuvakilpailu. Yrityksen nettisivuilla ihmiset lähettivät omien laitteidensa otoksia ja osallistuivat samalla arvontaan, jossa oli mahdollista voittaa tuolloin markkinoiden parhaimpiin kuuluva riistakamera. Eränetin foorumilla kuvia jaettiin paljon ja keskustelu oli vilkasta. Keskustelun kautta riistakamerasta kiinnostuneet ovat saaneet paljon vinkkejä laitteen käytöstä ja ominaisuuksista aikana, jolloin koko laite oli kuitenkin vielä varsin tuore ja tietoa laitteesta oli löydettävissä rajallisesti. (Erälehti Keskustelu: Riistakamerakuvia 2008)

Erilaisilla riistakamera-hashtageilla tehtävät hakutulokset eivät suinkaan aina vie sellaisen löydöksen luokse mitä osaisi odottaa. Mainostajien, luonnossa tai muualla leikkivien ja asiayhteyksistään irrotettujen päivitysten sattumanvarainen englanninkielinen riistakamera-sanojen käyttö kuvastaa riistakamera-käsitteen tunnettuutta maailmanlaajuisesti. Ihmiset ymmärtävät käyttää riistakameraa Twitterissä ja käsitettä assosioidaan laajemmin monenlaisissa eri konteksteissa. Twitterissä on löydettävissä myös Yhdysvalloissa jo vuosikausia aktiivinen #TrailCamTuesday. Tämän hashtagin kautta ihmiset ovat jakaneet vuosikausia omien riistakameroidensa tallenteita mikä on paitsi jännittävää myös sosiaalisessa mielessä leikin kaltaista toimintaa.

#TrailCamTuesday, ”Riistakameratiistai” on kansainvälisistä riistakameraan liittyvistä Twitter-tileistä tai hashtageista tutkimuksen kannalta antoisa. Tämän kautta on löydettävissä eniten ihmisten jakamaa kuvamateriaalia. Sosiaalisen median osallistava voima on luonut leikillisyyden kanssa riistakameralle Twitteriin omanlaisensa alakulttuurin. Hashtag TrailCamTuesday tuottaa eniten osumia riistakameralle Twitterissä.

Ihmisiin kohdistuvaan keskitettyyn valvontaan eivät viittaa mitkään Twitterin löydökset riistakameran hakujen kautta suomeksi tai englanniksi. Kaikissa ihmisiä paljastaneissa päivityksissä on ollut kyse leikkimielisestä toiminnasta. Ei sellaisesta, että etsittäisiin jotakin rikollista Twitteriä käyttäen. Ihmisiä voidaan kuitenkin valvoa Twitterin välityksellä muilla tavoin, esimerkiksi hashtagien avulla. Useat kameroita myyvät yritykset pitävät palvelua riistakameraan liittyvien hashtagien osalta silmällä jakaen siellä omia linkkejään. Erilaiset mainostajat muodostavat merkittävän osan Twitterin kansainvälisestä riistakameran materiaali- ja linkkivirrasta. Tämä toisaalta on myös valvontaa ja potentiaalsiin ostajiin kohdistuvaa välillistä vaikuttamista. Markkinointia, jonka useimmat sosiaalisen median eri sovellukset mahdollistavat.

3.3 Riistakamera & Instagram

Visuaalisuuden tärkeys korostuu nykyajan kulttuurissa. Merkityksien luominen ja kommunikaatio kytkeytyvät erityisesti kuvien lukemiseen. Tämä prosessi on luonteeltaan moniaistinen. Tunteet ja havainnot kättelevät aiemman kulttuurisen tiedon ja omaksuttujen käsitteiden kanssa. Kognitiivisten kykyjen on katsottu kehittyvän visuaalisen lukutaidon avulla ja tätä taitoa kaivataan erityisesti modernin median ymmärtämisessä. Edellytys se on myös kansainväliselle verkostoitumiselle kommunikoinnin visuaalisuuden takia. Vaatimukset kuvalukemisen pedagogisesta hyödyntämisestä rinnakkain sanojen lukemisen opettamisen kanssa ovat vahvistuneet. (Räsänen 2015, 105–106.)

Informaatio maailmassa visualisoituu, ja se mitä kautta luomme kuvaa ympäröivästä todellisuudesta, on näin yhä enemmän kuvakeskeistä. Kommunikaatio keskittyy kuviin ja niiden rooli on sosiaalisessa mediassa suuri ja pervasiivinen. Somen palveluissa jaetuissa kuvissa on 38 prosentin suurempi todennäköisyys saada tykkäyksiä ja 32 prosentin mahdollisuus saada kommentteja kuvilleen, mikäli niissä esiintyy ihminen. (Bakhshi et al. 2014, 965.)

Huhtikuussa 2012 Facebookin toimitusjohtaja Mark Zuckerberg toteutti yrityskaupan, jossa kuvienjakopalveluna tunnettu Instagram tuli osaksi suurinta sosiaalisen median jättiläistä. Kauppaa perusteltiin sillä, että Facebookissa juuri hyvien kuvien arvo koettiin merkitykselliseksi. (Saarikoski et al. 2013, 250.)

Instagram (IG) on mobiili applikaatio ja sosiaalinen verkkopalvelusivusto. Sen idea perustuu kuvien ja videoiden jakamiseen. Kuvia otetaan mobiileilla laitteilla kuten älypuhelimilla. Näitä otoksia palvelun käyttäjät voivat jakaa monissa sosiaalisen median sovelluksissa Facebookista Twitteriin. Kuvien jakaminen on mahdollista Instagramin sisällä, eli se ei ole mikään pelkkä välityspalvelu. Instagrammaajien tilit ovat julkisia, ellei käyttäjä ole erikseen sitä muutoin määritellyt. Kuvien ottaminen on mahdollista palvelun sisäisesti tai olemassa olevasta mobiililaitteen kuva-albumista ja jakaa se sitten seuraajiensa kanssa. IG:ssä jaettuihin kuviin on mahdollista tehdä erilaisia muokkauksia filttareiden kautta. Instagram-filtteri on digitaalinen kerros, joka antaa kuvalle tyylikkään jälkikäsitteilyn. Sellaisiakin filttareita on, jotka muokkaavat kuvasta esimerkiksi rosoisempia jos sellaisen kokee tarpeelliseksi tehokeinoksi. Instagramia on tutkittu tieteellisesti melko vähän. Eräessä tutkimuksessa tehtiin havainto, missä New Yorkin ja Tokion kuvien värisävyt olivat hyvin eriävät. USA:n isoimman kaupungin värisävyissä esiintyi sini-harmaa dominoivana siinä missä Japanin megapoliksessa oli nähtävissä puna-keltaista. (Bakhshki 2014, 967.)

Kuvien jaon näytellessä suurta roolia sosiaalisen median sovelluksissa ja maailman tiedonvälityksessä tällaiset värisävyjen eroavaisuudetkin luovat kyseisistä kaupungeista omanlaistaan visuaalista tarinaa. Se, miten ihmissilmä hahmottaa jonkun paikan, on sidoksissa kuviin ja niiden jakaminen on perustellusti suositumpaa kuin koskaan. Instagramin mukaan kymmenen kuukautta perustamisestaan lähtien elokuussa 2011, palvelun kautta oli jaettu yli 150 miljoonaa kuvaa. Kuvien globaalien jakamisen pulssi oli tuolloin 15 kuvaa sekunnissa. (Instagram 2.8.2011.) Vuonna 2015 IG saavutti palvelun omien tietojen mukaan 400 miljoonan käyttäjän rajapyykin. Käyttäjistä 75 prosenttia on muita kuin yhdysvaltalaisia. (Instagram blog 22.9.2015.) Sosiaalinen media ja internet kulttuurisine muotoineen vaikuttavat kuvien ottamisen ja jakamisen

käytäntöihin. Retrofilttereiden mukaan tuleminen loi Instagramille yhteyden vanhoihin analogisiin kuviin vahvan retro-ajattelun pohjalta. Instagramissa on siis yhdistetty uusi ja vanha visuaalinen maailma modernien digitaalisten laitteiden ja sovellusten välityksellä. (Saarikoski et al. 2013, 250–251.)

Instagram, kuten Twitterkin, on ollut miltei syntymästään saakka yksi poliittisen vallankäytön väline. Vuonna 2012 Israelin armeija hyökkäsi Palestiinan valtiolle kuuluvalla Gazan kaistaleelle. Tuolloin kansainvälistä kohua aiheuttivat israelilais-sotilaiden ottamat kansalliskiihkoiset valokuvat, joita koristivat kylmäävät kuvatekstit. (Saarikoski et al. 2013, 251.) Se, että israelilaiset sotilaat jakoivat kuvia IG:ssä, ei kuitenkaan ollut itsessään erityisen ihmeellistä. Instagramin käyttäjäkunnan kasvuun tällä ei ole ollut negatiivisia vaikutuksia, pikemminkin päinvastoin. Objektiivisin silmin katsottuna suurempaa ihmetystä voisi tässä kohtaa lähestyä sitä kautta, kuinka yksittäiset kuvat aiheuttivat isompaa kohua kuin taustalla muhinut sotarikos. Sellaiseen Israel oli valtiona syyllistynyt aloittaessaan sotatoimet vieraan valtion maaperällä, Gazassa. Valokuvilla ja Instagramilla on siis paljon vaikutusvaltaa.

Riistakamera-hashtag tuo Instagramissa 211 löydöstä tammikuussa 2016. Omien tutkimushavaintojeni mukaan neljä kuukautta aiemmin samalla haulla löytyi 168 kuvaa. Määrällisesti kasvu on ollut suuri, joskin johtopäätökset riistakameran Instagramin valloituksesta ovat tutkimuksen tekemisen aikana vielä ennen aikaisia. Suomalaisittain IG:n käyttäminen Twitteristä tutulla hashtagilla myötäilee mikroblogipalvelun löydöksiä: ne kulkevat laidasta laitaan sattuman varaisen leikittelyn ja eläinkuvien rajanpintoja myötäillen. Kansainvälisesti vertaillen #Trail Cam löytää yli 90 000 osumaa, niputtaen joukkoonsa myös Trail Camera haut. Kuvia on kotimaan tarjontaan verrattuna siis valtavasti enemmän ja eri käyttäjätilejäkin tähän hashtagiin viitaten useita kymmeniä. Merkittävä havainto IG:n kannalta on, että toisin kuin Twitterissä, tässä sovelluksessa #Game Cam on hakutulosten osalta olematon. Hashtag Trail Cam on myös vaatimaton vain muutamalla tuhannella osumallaan. Riistakameran esiintyminen Instagramissa siis poikkeaa Twitteristä. Riistakameroiden käyttäminen ja sosiaalisen median jakaminen muuttuvat jatkuvasti.

Identiteettiämme muokkaavaa ilmiötä, sosiaalisen median elämäjulkaisuutta ja sen omaksumista väitöskirjassaan tutkinut Sari Östman (2015) on tehnyt havaintoja tutkimaansa ilmiöön liittyvistä kulttuurista omaksumista vaikeuttavista tekijöistä. Tällaisia ovat ainakin vanhoissa internet-kulttuureissa teknologian vaikeakäyttöisyys ja kyvyttömyys löytää käyttötarpeita kokeilemilleen innovaatioille. (Östman 2015, 83.)

Instagram on ennen muuta mobiilien laitteiden mobiiliapplikaatio ja vaikka riistakamera mallista riippuen lähettää ottamiaan kuvia suoraan käyttäjän älylaitteeseen tai sähköpostiin, ei materiaalin jakaminen ole Instagramiin välttämättä teknologisessa mielessä kuitenkaan riittävän helppoa, tarpeeksi luontevaa tai mielekästä. Riistakameran kuvien jakamisen tavat ja sovellukset näyttävät tutkijalle suljetumpien käyttäjäyhteisöjen verhoamina. Suomessa luonnossa riistan parissa toimivien ihmisten välinen kuvien jakaminen on Suomen riistakeskuksen näkemysten mukaan varsin moninaista ja esimerkiksi Whatsappia käytetään yleisesti tähän tarkoitukseen. Sovelluksena tämä alustariippumaton pikaviestin-applikaatio voidaan kokea kätevämmäksi kuin Instagram, jopa kuvien levittämisen kannalta. Se on myös suljetumman piirin, pienemmän sosiaalisen segmentin toimintaa. Metsästäjien ja riistan harrastajien kuvien jakamisen pääväyliä on Suomessa kaksi vaikka mitään organisoitua kuvien keräystä ei yksikään palvelu tarjoa.

Internetissä toimii Tassu-suurpetojen seurantajärjestelmä, johon voi tallentaa petohavaintonsa niin, että havainnon tyyppinä on riistakamera. Toinen tämän tapainen palvelu on Oma riista – palvelu. (Ville Hokkasen sähköpostiviesti Tuomas Hauhialle 28.10.2015.) Nämä ovat suljettuja palveluja, joiden materiaalia ei pääse ilman omaa kirjautumista, maksua ja kontribuutiota näkemään. Reaaliaikaisesti tapahtuvalle metsästyksen tai riistan seurannan kuvien jakamiselle Whatsapp:n kaltaisen pikaviestipalvelun suosio ei yllätä.

Tassu ja Oma riista – palvelut ovat palveluja, joita valikoidusti kukin alan harrastaja voi päivittää niin halutessaan. Toiminta ei ole julkista ja sattumanvaraisten löydösten jälkeen niin Twitterissä kuin Instagramissakin

herää ajatus siitä, että metsissä aseiden kanssa liikkuvat ihmiset eivät yksinkertaisesti juurikaan jaa kuvamateriaalia ulkopuolisille riistojensa määristä, laadusta ja sijainneista. Oma riista – palvelun käyttäjiä oli vuonna 2015 yli 40 000. Mobiilimetsästyskortit, kehitysyhteistyö Luonnonvarakeskuksen ja 60 metsästysseuran välillä ovat edistäneet Oma riista – palvelun suosiota. Tähän ovat vaikuttaneet erityisesti käytännölliset digitaaliset innovaatiot ja sovellukset. (Oma riista – käyttäjäkirje 1/2016 Tuomas Hauhialle 18.2.2016.)

Kuvamateriaalien jakamisen motiiveja on tässä tutkimuksessa vaikeaa käsitellä. Sosiaalisen median kuvan jakamisen konventiot ovat paljon muutakin kuin kuvia eläimistä. Ne voivat edustaa leikkiä ja ajanvietettä vuorovaikutteisessa some-sovellusten viidakossa. Metsässä kokeminen, metsästäminen ja riistan kuvaaminen on ihan oma maailmansa. Näiden harrastusten väliset suhteet ovat osittain digitalisaation takia muuttumassa. Viestintä- ja paikannusteknologian on nähty viime vuosina muuttaneen esimerkiksi hirvenmetsästyksen tapoja. Ennen metsästyskautta riista-alueella voidaan kerätä lukuisista riistakameroista tietoa liittyen alueella esiintyvien eläinten lajeihin ja lukumääriin. Vuonna 2014 Maaseudun Uusi Aika – julkaisu tutki metsästyksen muutoksia ja metsästäjien haastatteluaineistoista paljastui mielenkiintoisia asioita. Tutkimusten perusteella metsästäjillä on viime vuodet ollut tapana pitää kameramateriaali joko itsellään ja lähipiirillään tai jakaa sitä valikoidusti yleisempään tietoon. Sähköinen jakaminen on rajoittunut lähinnä saman seuran jäseniin. Hirvien kuvauspaikat ja riistakameroiden sijainnit ovat seurojen sisällä yleistä tietoa. (Hiedanpää et al. 2014, 61.)

Vaikka viittaamassani tutkimuksessa todetaan, ettei kuvaajalla ole tiukkaa intressiä pitää tietoja omanaan, ei niitä sosiaalisen median kuvanjakopalveluissakaan juuri näy. Se mikä on seurojen sisällä yleistä tietoa, ei ole suurelle yleisölle yhteistä tietoa. Seura puhaltaa luonnollisesti yhteen hiileen ja suuri ulkopuolinen yleisö ei kuulu tähän sisäpiiriin.

3.3 Riistakamera & YouTube

YouTubesta on tullut netin suosituimpia verkkosivuja sen käynnistyttyä vuonna 2005. Videoita jakavan palvelun vaikutus koko internetin liikenteeseen on merkittävä. Videoihin keskittyneitä sivustoja oli jo ollut tätä aikaisemminkin, mutta YouTube teki monia merkittäviä parannuksia aiempiin videoiden jaon konsepteihin. Helppokäyttöistä ja toimivaa alustaa ei ollut aiemmin ja toisiaan teemoiltaan muistuttavat videot olivat fyysisesti pitkin nettiä, eivät keskitetysti jossakin palvelussa. Videoiden lataaminen YouTubeen on ollut alusta saakka helppoa kuin myös niiden jakaminen eteenpäin. Kommentoinnit ja arvioinnit ovat osa sosiaalisen median toimintaa ja videon jakaminen YouTubeesta eteenpäin muissa sovelluksissa on ollut kasvavan suosion kulmakiviä. Videot eivät ole enää yksittäisiä teoksia, joille ei voi tehdä mitään. YouTube on sosiaalinen media, joka on yhdistänyt käyttäjät, videot ja muut sosiaalisen median verkostot. (Cheng et al. 2007, 229–230.)

Kommunikoiva ja yhteisöllinen YouTube perustettiin helmikuussa 2005 kolmen PayPalin nuoren miehen innovaationa. Viisi vuotta myöhemmin sivun videoita katsottiin kaksi miljoonaa kertaa päivässä. Seuraavana vuonna hakukone Google osti sen 1,65 miljardin Yhdysvaltain dollarilla. IT-guru ja miljardööri Mark Cuban piti kauppaa idiotismina, mutta jo kuukautta myöhemmin palvelulla oli 27,4 miljoonaa vierailijaa. Uuden ajan videoilmiöiden ja tähtien syntyessä kuvaan astuivat myös mainostajat kanavineen ja YouTubeen ympärille alkoi rakentua liiketoimintaa. Vuoden 2006 lopulla Time-lehti valitsi netinkäyttäjät yleisesti vuoden ihmiseksi. Tätä pönkitti sosiaalisen median vahva esiinmarssi ja median sekä viestinnän uudelleen järjestäytyminen maailmassa. Vuonna 1982 vuoden ihmiseksi oli valittu tietokone ja myös Generalissimus Josif Stalin sai aikoinaan nauttia kyseisen tittelin mukanaan tuomasta huomiosta. (Saarikoski et al. 2013, 88, 94–95.)

YouTuben suosio on kasvanut alkuaajoistaan valtaviin mittoihin. Suomessa toteutetun tutkimuksen mukaan keväällä 2011 Suomessa suosituimpia sosiaalisen median palveluja olivat juuri YouTube ja Facebook. 11–20-vuotiaiden haastattelujen kautta tutkijat Multisilta ja Aarnio saivat kasaan 2500 vastausta. Näiden tulosten perusteella yli 80 prosenttia 16–20-vuotiaista kuvaili käyttävänsä Facebookia useasti ja YouTuben kohdalla lukema oli kymmenen prosenttia vähemmin. (Saarikoski et al. 2013, 253.)

Tuoreiden tilastojen mukaan YouTubea käyttää yli miljardi ihmistä, joista 80 prosenttia sen kotimaan Yhdysvaltojen ulkopuolella, 76 eri kielellä. YouTubeissa mainostavien tulot ovat kasvaneet 50 prosenttia ja sama pätee myös kuusinumeroisia lukuja palvelun kautta ansaitsevien yritysten määrään. YouTuben mobiilituotot ovat kaksinkertaistuneet vuodesta 2014 vuoteen 2016. Kaikista palvelussa tapahtuvista katseluista yli puolet tapahtuu mobiililaitteilla. (YouTube 2016/Tilastotiedot). Mark Cubanin takavuosien väheksyvät sanat YouTuben merkityksestä ja ostamisesta kaikuivat ikuisuudessa. Googlen YouTube-yrityskauppa on kuitenkin 2000-luvun suurimpia menestystarinoita rahassa mitattuna. Fortunen mukaan videopalvelun arvo liikkui 70 miljardissa dollarissa vuonna 2015 (Fortune News 27.5.2015).

Tammikuussa 2016 Videopalvelu YouTube löytää 2880 hakutulosta Riistakamera-haulla. Määrä on kasvanut syyskuusta 2015 kahdella sadalla. Pääosin videot ovat melko lyhyitä muutamista sekunneista muutamiin minuutteihin. Kuvataan joko eläimiä tai sitten selitetään itse riistakameralaitteesta jotakin käyttämiseen liittyvää tietoa. Kuviin ovat päätyneet Suomen eläimistön edustajat, kuten valkohäntäpeura, ilves ja karhu. Kuusamon erälaavujen ja muiden matkailubisnekseen valjastettujen riistanbongauspaikkojen lisäksi YouTuben riistakameravideot lienevät parhaimpia olemassa olevia keinoja nähdä eläimiä liikkeessä. Kyseessä on kuitenkin eräänlainen Avara luonto – ohjelman käyttäjälähtöinen tosi tv-muoto internetympäristössä.

Kiinnostavimpia YouTube-löytöjä edustaa ”Varkaita etupihalla”-video. Siinä on kuvattu öisiä varkaita ja jaettu video sitten YouTubeen. Video ei ole ainoa laatuaan ja todistaa osaltaan riistakameroiden käytön myös urbaanissa ympäristössä. Kyseisten videoiden YouTube-käyttäjät sortuvat kuitenkin yksityisyydensuojan rikkomukseen lain mukaan, sillä materiaalia ei saisi tällaisessa yhteydessä levittää. (Kameravalvonta 2014) YouTubeen katsutuin suomalainen riistakamera-haulla löydettävä video ja laitteella kuvattu materiaali liittyy varkaisiin. Videolla on nähtävissä farmarimallinen tumma Volvo ja viimeisellä sekunnilla myös tuntemattoman ihmisen kasvot (Riistakamera tallensi varkaan (2011) 00:04-00:39)

Eläimistä tai kamerateknologioista kiinnostuneille YouTubeen riistakamera-haku tuottaa sivutolkulla tuloksia ja satoja videoita ihailtavaksi. Kuvanlaatu ei hivele silmää ja valtaosassa kyse on pimeässä otetuista tallenteista. Tähän ovat olleet selkeästi vaikuttamassa monet seikat luonnonvalon vähyydestä kameralaitteiden eri malleihin. Videoihin liittyy kuitenkin oma jännityksensä ja viehätyksensä. Aktiivisin Riistakamera-tubettaja on ihminen tai ihmiset käyttäjätilin Tyrnikeisari.fi takaa ja tällä tilillä on nähtävillä vuoden 2016 alussa kaikkiaan 38 videota. Suosituimpien riistakameravideoiden joukkoon YouTubeen kuuluvat entisen metsuri Hannu Rantalan ilvesvideot, joita on neljä kappaletta. Näiden jakajana on toiminut Rauman kaupungin virallinen kanava, Raumalainen Fi, ja parhaimmillaan ilveksiä on yhden videon osalta katsottu yli 16 000 kertaa. (Ilvesneloet 2013)

Luontoharrastaja Rantalan riistakameratoimintaan liittyen on myös löydettävissä mielenkiintoinen radiohaastattelu Ylen Elävässä arkistossa. Tämä haastattelu on riistakameroista puhuttaessa hyvin avaava, sillä vastaaviin ei ole ollut mahdollista törmätä vuoden 2016 alussa. Ylen haastattelemana Rantala luettelee riistakamerakuvauksen suurimpia hienouksia, joiksi nousee eritoten se, ettei joistain eläimistä ihminen koskaan muutoin saisi mitään näköhavaintoja. Tällaisia ihmistä vältteleviä otuksia ovat Rantalan mukaan esimerkiksi harvinaiset ahmat. Rantalalla on mahdollisesti yksityishenkilöistä laajin riistakamera-

arsenaali nykyisellä sadalla kamerallaan. (Yle Areena Radio: Riistakamerat kertovat metsästä. 26.3.2015)

YouTuben riistakameravideoiden runsaus ja määrällisesti jatkuva kasvu ulottuu kotimaisista tuotoksista maailman joka kolkkaan. Englanninkieliset haut tuottavat tuloksia seuraavasti: Camera Trap 223 000, Trail Camera 270 000, Trail Cam 305 000 ja Game Camera yli kolme miljoonaa. Tuloksien osalta on huomioitava, että haut menevät eri termejä käyttäen täysin ristiin. Eli eri hakusanoilla löytyy samoja videoita myös toista riistakameraa tarkoittavaa hakua käyttäen. Game Camera -haku upottaa sisäänsä miltei kaikki muut riistakameraan johdettavissa olevat videot. Kotimaiset riistakameravideot on ollut mahdollista niputtaa kolmeen kategoriaan: riista, valvonta, ohjeistaminen. Englanniksi riistakameran eri haut tuottavat valtavan joukon erilaisia videoita yöllisistä eläimistä mainosten kautta riistakamerasta täysin irrallaan oleviin aihepiireihin.

Tärkein havainto on se, että riistakameralaitteen kuvaamia uniikkeja videoita on satoja tuhansia YouTubessa. Camera Trap – haun videot ovat selkeästi kaikista eniten videoita eläimistä ja tai niihin liittyvän käyttäytymisen tutkimista tieteellisestä syystä tai hovin vuoksi. Varhaisimmassa YouTuben riistakameravideoissa vilahtaa tiikeri. World Wildlife Fundin omaan kameraan hetkellisesti eksynyt kissapetovideo on laitettu palveluun 2.1.2008. (Tiger Caught on Camera – WWF 2008) YouTube on siis ollut pitkään riistakamerakäyttäjien kotipaikka ja väylä laitteen ainutlaatuisten taltiointien jakamiselle.

3.4 Riistakamera & Keskustelufoorumit

Verkon kulttuurin pidempiin historian lankoihin kuuluvat erottamattomasti asynkroniset keskusteluryhmät. Tällaisia ovat esimerkiksi Usenet-utisryhmät (newsgroup) ja www-keskusteluryhmät (web board). Nämä olivat yleisesti Suomessakin käytössä jo ennen www-aikakautta. Verkossa tapahtuvan kommunikoinnin alkuvaihe oli pienen piirin keskinäistä toimintaa. Käyttäjien

lisääntyminen ja modernin kommunikoinnin tavan suosion kasvaessa olemassa olevista palveluista kehitettiin käyttäjille ystävällisempiä. Tämä kehitys oli käytännössä mahdollista tietokoneasiantuntijoiden sivutoimisten harrastusintressien takia. Nyt internetissä olevat keskustelupalstat, foorumit, jakautuvat yleisiin ja suljettuihin tarkan aihepiirin ympärille rakentuviin sosiaalisen kanssakäymisen yksiköihin. Kirjautumiseen velvoittavat ja tarkempia aihepiirejä käsittelevät keskustelufoorumit ovat enemmän todellisia keskusteluyhteisöjä. Kommunikoinnin voidaan nähdä kumpuavan vakiokäyttäjien välisestä debatista. Kiivasluontoiseksikin yltyessään se pysyttelee kuitenkin spesifin aihepiirin parissa sille vihkiytyneiden ihmisten sosiaalisen kanssakäymisen muotona. Suljetut foorumit eivät siis muodostu irrallisista huuteluista tai irtiotoista vaan keskitetystä ja helpommin jäseneltävissä olevasta sosiaalisen kanssakäymisen toteuttamisesta. (Saarikoski et al. 2009, 217.)

Yleiset keskustelufoorumit, kuten mikroyhteisöjen muodostama Suomi24, ovat sellaisia, joissa ei välttämättä vaadita erikseen kirjautumista tai nimimerkkiä. Tämä on vaikuttanut keskustelun tason heittelyyn kyseisessä palvelussa. Vuonna 1998 aloittanut Suomi24:ksi muuttunut Sirkus.com toteutti aihepiirikohtaisen keskusteluryhmiin jakamisen ja tätä on sittemmin pilkottu vielä pienempiin osiin. Urheilu-aihepiirin alla esimerkiksi jalkapallo lajina on jakautunut siihen liittyviin keskusteluihin. (Saarikoski et al. 2009, 213–217.) Riistakamera on löytänyt tiensä jo varhain suomalaisiin internetin sosiaalisiin keskusteluareenoihin. Suomen tunnetuimpiin lukeutuva ja selkeästi suosituin foorumi on vuonna 2016 Suomi24. Web-sivustojen listauksessa se on kymmenen suosituimman nettisivun joukossa Suomessa ja selkeästi suosituin yhteisöllinen keskustelupalsta. (TNS Suomen web-sivustojen viikkoluvut 2016/4)

Suomi24:sta on löydettävissä 44 sivun edestä keskusteluja, joissa on viitattu riistakamera-sanaan. Avoin palvelu ja nimimerkittömyys voivat heijastua viestiketjujen asiasisällön tasoon ja näillä sivuilla onkin varsin värikästä keskustelua. Aihepiirit ja asiayhteydet muodostavat kirjavan joukon.

Riistakamera-sanan ilmeneminen ei tarkoita sitä, että se olisi muuta kuin jonkin yksittäisen viestin lauseen irrallinen tekijä. Tämän tutkimuksen kannalta ilmeinen havainto Suomi24:n osalta on se, että riistakamera on laitteena kulttuurisesti omaksuttu keskustelupalstojen sisällä siinä määrin, että siitä käytävä tai siihen linkittyvä keskustelu kattaa ihmiselämän kaikki osa-alueet. Tällaisesta esimerkkinä toimii Kesämökki-aihealueen alla oleva ”Mökkikamera hakusessa” – keskustelu, jossa viestiketjun aloittaja on tiedustellut hyviä riistakameroita ja niiden käytön hyötyjä. Tämänkin viestiketjun sisällä asiallisen käyttäytymisen rajat ovat häilyviä. Kysyjä on kuitenkin saanut myös asiallisia vastauksia.

Rosvojen yhteiskunta 18.10.2014: Hyvä on olemassa, pääsee nopeammin jälkiä korjaamaan ja lisävahinkoja estämään. Syyllisetkin on helpompi saada kiinni kun on kuvaa.

Rosvojen yhteiskunta – nimimerkki on kirjoittanut kommentin, jota aiemmin tässä tutkimuksessa ei ole vielä nostettu esiin. Riistakameralaitte mahdollistaa halutun paikan passiivisen valvonnan. On ymmärrettävä, ettei se välttämättä ole mikään pettämätön ratkaisu. Kamera ei varkauksia voi suoranaisesti estää. Jälkien korjaaminen ja lisävahinkojen estäminen ovat kuitenkin ymmärrettävästi sellaisia asioita, jotka mökkeilijöitäkin kiinnostavat. Ilman kuvaa tai näköhavaintoa on vaikeaa todistaa suoraan ketään vastaan, joten riistakameran materiaalista voi olla joissain tapauksissa apua.

Tutkijana suljetun keskustelufoorumin analysoiminen on tämän työn kannalta ollut riistakameran asiantuntijoilta saamiani sähköpostiviestejä tukevaa. Paras mahdollinen suomalainen foorumi riistakameran näkökulmasta on vuonna 2016 forum.eralle.net. Perustelen tätä löydettävissä olevien riistakameraan liittyvien tekstisisältöjen laadulla ja määrällä. Sisältöjen todenperäisyyden kannalta on täsmennettävä, että foorumi-tekstien perusteella tehtävien johtopäätösten kohdalla on tässä tutkimuksessa noudatettu varovaisuutta. Kriittisellä otteella on tartuttu kaikkeen muuhunkin tässä työssä hyödynnettyyn tutkimusaineistoon.

Forum.eralle.net on pieni foorumi jos sitä verrataan Suomi24:ään. Rekisteröityneitä käyttäjiä on vuoden 2016 alussa yli 32 000. Se on säilynyt hyvin aktiivisena, keskustelun avauksia ja viestiketjuja syntyy viikoittain. Metsästyksestä ja luonnosta ja näihin kahteen liittyvistä aihealueista kiinnostuneilla kyseinen keskustelupalsta tarjoaa hedelmällisen kentän. Riistakamerasta kiinnostunut ihminen löytää vuoden 2016 alussa 182 osumaa hakusanalla riistakamera. Nämä osumat ovat Suomi24-palveluun verrattuna riistakameraa tutkivalle hedelmällisempiä. Neljälle eri sivulle ulottuvat viestiketjut keskittyvät puhtaasti riistakameraan ja keskustelu on erittäin asiantuntevaa luonteeltaan. Käytännössä kaikki viestiketjut kulmineituvat riistakameran osalta sen tekniikkaan, myyntiin ja ostamiseen, metsästyksen ja luontotarkkailun kontekstissa. (forum.eralle.net 2016)

Tutkimukseeni saaneita maahantuojien sähköpostiviestejä ja Otavamedian julkaisuja tukevia keskustelupalsta-aktiivien kirjoituksia on löydettävissä useista viestiketjuista. Varhaisimmat riistakameraa käsittelevät keskustelut ajoittuvat vuoteen 2004. Tuolloin forum.eralle.netin riistakamera-entusiastit ovat keskustelleet esimerkiksi siitä, kuinka Yhdysvalloista voi hankkia ja tilata riistakameralaitteita Suomeen. Toisaalta puheissa nousevat esiin niin Nokian PT6, jota ei koskaan julkaistu ja myös se, kuinka vielä vuonna 2004 riistakameroina pidettiin ja käytettiin tavallisia filmikameroita, joiden ympärille oli rakennettu sääolosuhteisiin soveltuvampaa tekniikkaa. (forum.eralle.net 2016 / Kamera haaskalle – viestiketju) Forum.eralle.net – käyttäjien viestiketjuista on mahdollista tehdä myös havainto siitä, että vielä vuonna 2007 Suomesta tilattiin aktiivisesti riistakameroita netin kautta ulkomailta, erityisesti Yhdysvalloista. Vuoteen 2010 mennessä keskustelut vaikenivat ulkomailta tilaamisesta, jonka jälkeen viesteissä nousevat esiin monipuolisesti kotimaiset jälleenmyyjät. (forum.eralle.net 2016 / Riistakamera jahtisuunnittelun apuväline – viestiketju)

Riistakamerasta käytävä keskustelu forum.eralle.net – keskustelupalstalla on lisääntynyt vuodesta toiseen. Vuonna 2015 riistakamera oli keskustelujen määrässä mitattuna suosituimpi aihepiiri kuin koskaan aiemmin. Havainto tukee

vankasti aiempaa tutkimustani riistakameran arkipäiväistymisestä, myyntivolyymien kasvusta ja sen kulutustavaramaiseksi muuttuneesta luonteesta. Otavamedian Erä-lehden toimituksesta on todettu, että riistakameroiden markkinat syntyivät vuosien 2007–2008 aikana kun valmistajat heräsivät kasvaneeseen kysyntään. (Marko Korhosen sähköpostiviesti Tuomas Hauhialle 23.10.2015) Isoimpiin maahantuojiin ja jälleenmyyjiin lukeutuva Eränetti jakaa Erä-lehden näkemykset lisäten, että nimenomaan vuosi 2010 oli käännteentekevä datansiirron kehittyessä. Hintojen halventuessa myynti kasvoi ja myös uusia käyttäjäryhmiä, kuten luonnosta muutoin kuin metsästyksen kautta nauttijoita, syntyi. (Tero Talvikunnaksen sähköpostiviesti Tuomas Hauhialle 22.10.2015)

Suomi24:n ja forum.eralle.net – foorumin riistakameralöydösten tutkimisen kautta näkemykset riistakameralaitteen arkipäiväistymisestä ja käytöstä ovat linkitettävissä suoraan olemassa olevaan lehtijulkaisujen sisältöön samaisesta aihepiiristä. Näkemykset ja arviot riistakameralaitteen historiallisista käännteistä, suosion kasvusta ja käyttötavoista kolmannen vuosituhannen vaihteesta nykyyhetkeen ovat yhteneväisiä myös lähestymiäni laitetta maahantuovien yritysten kanssa. Erityisesti tämä pätee maamme suurimpiin lukeutuvan riistakameramyynnin, Eränetin, näkemysten kanssa.

Löydökset, havainnot ja lausunnot tukevat käsitystä arkipäiväistyneestä laitteesta, jonka painoarvo, näkyvyys ja merkitys lisääntyvät sosiaalisessa mediassa jatkuvasti. Tämä pätee asynkronisten keskustelupalstojen lisäksi myös tutkimani some-kentän muihin sovelluksiin ja palveluihin (Facebook, Twitter, Instagram ja YouTube), joita tässä tutkimuksessa on käytetty riistakameran ja sosiaalisen median välisten suhteiden, käyttötapojen ja sisältöjen jakamisen analysoimiseen. Riistakamera näkyy ja linkittyy laajalla rintamalla sosiaaliseen mediaan ja sen eri sovelluksiin. Somen rooli kasvaa tiedonjaon, kommunikoinnin ja maailman ymmärtämisen sekä kulttuurin hengen moottorina. Riistakamera liimautuu omana palana sosiaalisen median ilmiökentän ja massainformaation palapeliin. Tämä selventää laitteen roolin arkipäiväistyneenä teknologiana.

4. Johtopäätökset

Tämä pro gradu – tutkielma on tutkimus riistakamera-nimisen teknologian arkipäiväistymisestä ja ilmenemisestä sosiaalisen median suosituimmissa sovelluksissa ja yhteisöissä. Työ on hermeneuttista tutkimusotetta myötäilevä ja lähiluvun analysointia hyödyntävä. Ansioiksi tutkimuksen osalta voidaan pitää pitkällisen teknologisen kehityksen ja omaksumisen reitin tutkimista ensi kertaa suomeksi. Perinteistä Mediaa, rajattuja somen sovelluksia, asiantuntijoiden näkemyksiä ja teemakirjallisuutta tutkimalla on tuotettu uutta tietoa aiemmin hyvin tuntemattomasta riistakamerasta. Uutta tietoa on, että riistakamera on kulttuurisesti ja syvällisesti omaksuttu teknologia.

Riistakamera on tutkimuksessa saanut kasvot suosittuna valvontalaitteena, jolla on useita erilaisia käyttäjäryhmiä ja se on olemukseltaan syvän omaksumisen kautta kulttuurisesti omaksuttu teknologia. Riistakameroita löytyy Suomen joka kolkasta ja sen avulla saatua materiaalia on kasvavasti löydettävissä. Riistakameran tutkimuksellinen hyödyntäminen on alkutekijöissä puhuttaessa sen laajemmasta käytöstä, käyttäjäryhmien toiminnasta tai syvemmistä kulttuurisista merkityksistä. Tässä tutkimuksessa käytetty tieteellinen kirjallisuus, asiantuntija-aineistot, sosiaalisen median sovellusten ravistelu yhdessä teknologioiden ja kulutustutkimuksen ja domestikaation teoreettisen viitekehyksen piirissä ovat muovanneet relevantin tutkimuksen.

Riistakamera on ollut kaupallisessa levityksessä vain tovin, ottaen huomioon siihen liittyvän kehitystyön laajuuden. Moderni digitaalinen riistakamera valloittaa markkinoita vuonna 2016 toista vuosikymmenettään isompana teknologiana kuin koskaan. Laitteen nykytilan ymmärtäminen on vaatinut tutkimuksellista paluuta varhaiseen luontokuvaamiseen. Sosiaalista mediaa tutkimalla on ollut mahdollista täsmentää riistakameran sulautumista osaksi kulutuksen kulttuuriamme. Ennen tätä pro gradu – tutkielmaa riistakameraan liittyvä tieteellinen tutkimus on rajoittunut pääsääntöisesti tutkimukseen, jossa laitetta itseään on käytetty jonkun asian, yleensä eliölajien vaihtelevaan

tutkimiseen. Tässä tutkimuksessa laitteen käyttö historian pitkistä juurista nykypäivään, eri käyttäjäryhmien ja tapojen täsmentäminen ja sosiaalisen median konteksti ovat siis luoneet kokonaisuutena uuden tieteellisen avauksen riistakameroihin liittyen. Tämä digitaalisen kulttuurin tutkimus on luonteeltaan monitieteinen ja se raivaa tietä mahdolliselle riistakameran tieteelliselle jatkotutkimukselle.

Riistakamera on ennen kaikkea digitaalinen valvontalaite, joka on Suomessa ja Pohjois-Amerikassa kulttuurisesti omaksuttu ja arkipäiväistynyt teknologia. Teknologian juuret ulottuvat 1800-luvun jälkipuoliskolle ja varhaisiin luontokuvauksen uraa uurtaviin projekteihin ja innovaatioihin. Riistakameran suuria historiallisia käännteitä ovat olleet passiivisen valvonnan mahdollistava automaatio ja digitaalisen teknologian kehitys, joita on vuosikymmenien ajan tukenut sen avulla luontoa tutkineiden henkilökohtainen panostus kehitystyöhön. Tekniikan kehitys, laitteen kaupallistaminen, uudet käyttäjäryhmät ja tarpeet ovat muovanneet riistakamerasta vuosien vieressä varsin arkipäiväisen ja huomaamattoman. Riistakameran merkitys luontotutkimuksessa, omaisuuden valvonnassa ja leikkisässä havaintojen tekemisessä metsistä kotipihaan on kuitenkin tutkimuksessani käytetyn tutkimuskirjallisuuden, asiantuntijankemysten, median uutisoinnin ja sosiaalisen median sovellusten valossa varsin huomattavaa. Nämä osatekijät tuottavat riistakamerasta kuvan arkipäiväistyneenä informaatioteknologiana ja omanlaisena palasena osana kulutustuotteiden tavarataivasta. Käyttäjäryhmien ja käyttötapojen sirpaloituminen ja eriytyminen alkuperäisestä luonnon tarkkailun motiiveista ilmentää osaltaan teknologioihinkin liittyvää kuluttamisen kulttuurista ilmiötä.

4.1 Riistakamera: monen käyttötavan arkipäiväinen valvontalaite ja kulutustuote

Riistakameraa käyttäen tehdään maailmanlaajuisesti paljon tieteellistä tutkimusta luonnossa eliölajien tutkimuksen parissa. Samaan aikaan laitteen

avulla toteutetaan valvontaa pihoilla ja kotipiirissä eikä sen roolia metsästyksessä voida myöskään sivuuttaa. Monipuoliset käyttötavat, jatkuvasti parantunut tekniikka ja helppokäyttöisyys yhdistettynä saatavuuteen ja sopivaan hintahaarukkaan legitimoivat osaltaan riistakameran aseman ja sen kasvavan populaariuden. Laite, joka löytyy kautta linjan kaikista eräliikkeistä ja yleistavara-kaupoista ja jonka myyntivolyymit lasketaan vuositasolla useissa kymmenissä tuhansissa, on oma ilmiönsä ja tämän tutkimuksen valossa myös jossain määrin muodikas kulutustottumuksellinen käytäntö.

Riistakamera näkyy kymmeninä malleina ja merkkeinä kaupoissa niin netissä kuin lähikauppakeskuksessa, pihoilla ja metsissä. Sen tuottamaa materiaalia jaetaan suljetusti ja vapaasti netissä sosiaalisen median välityksellä huomattavan paljon. Riistakameran varhaisia vaiheita, käyttöä, arkista näyttäytymistä ja mahdollista käyttötapojen muuttumista on käsitelty työssäni pro gradu – tutkimuksen laajuuden sallimissa puitteissa kahden laajemman toisiaan tukevan kokonaisuuden kautta. Riistakameran juurien pitkien perinteiden penkomisen, laajan tiedonhaun ja hajanaisten historiallisten palapelin palasten yhdisteleminen on tässä työssä ollut paitsi haaste, myös tieteellisenä työnä uutta avaava ja rakentava. Riistakameran arkipäiväistyminen ja käytännön näkyminen sosiaalisen median eri sovelluksissa antavat kuvan tutkimuksen valossa omanlaisesta ja merkityksellisestä teknologiasta.

Teknologian kulttuurisen omaksumisen prosessia voidaan havainnoida olemassa olevista materiaaleista, kameroiden käytöstä ja muista seikoista. Tämän tutkimuksen rajat tulevat vastaan siinä, mitä kulutustutkija Pantzarin perioditeorian (itsetarkoituksellinen, välinearvoinen ja kyseenalaistava) kolmannen vaiheen, eli kyseenalaistavan osalta voidaan riistakameran osalta käsittää juuri nyt tapahtuvan. (Pantzar 1996, 70–71.) Optimismia kulutuksen kautta on ainakin riistakameroiden massiivinen suosio kulutustuotteina. Pessimismin piiriin ei ole vielä siirrytty ainakaan sen suhteen, että määrällisesti kasvava valvonta ja liikuteltavissa oleva kuvamateriaali olisivat muodostaneet vastavoimia ja moraalista paniikkia.

Itsetarkoituksellinen kulutus riistakameroissakin on johdettavissa luontokuvaamiseen paremmin soveltuvien kameroiden kehittelyn alkuvaiheisiin, Shirasin innovaatioihin asti. Kuten tutkimuksessani kappaleessa 2.1 ilmennettyä, hänet palkittiin peurakuvistaan Pariisin Maailmannäyttelyssä vuonna 1900. Kuvat olivat mustavalkoisia, eivät mitään sileitä tai silmiä hiveleviä otoksia kuvanlaadultaan. Ne olivat silti jotakin sellaista, mihin ei tuolloin ollut totuttu. Vaatimukset niin kameroiden kuin valokuvien paremmasta laadusta seurasivat tätä tapahtumaa. Merkittävää oli tässä Shirasin kohdalla nimenomaan kameran kehitys, joka tulisi jatkumaan ja jonka hedelmistä jo noinkin varhaisessa vaiheessa nautittiin valtavan yleisön kollektiivisessa hurmoksessa.

Elämys on aikalaisille ollut valtava ja modernisaation aistiminen tuotetun kuvan välityksellä vahva aikana, jolloin mitä tahansa kuvia ei otettu ja vain harvat edes laitteita omistivat. Toisessa vaiheessa, vuosien vieressä, välinearvoisen kulutuksen vaiheessa Shirasin viritelmät ja kuvat haluttiinkin jo sitten päivittää. Yhtäältä tekniikkaa haluttiin paitsi automatisoida myös tehdä turvallisiksi ja kestäväksi. Luontokuvauksen osalta nämä ominaisuudet ja vaatimukset korostuivat juuri siksi, että luonnon kuvaamisen konventiot ovat erilaiset kuin ihmisten, joita voidaan kuitenkin kuvissakin kontrolloida mielivaltaisesti.

Välinearvoinen kulutus liittyy riistakameraan kahden eri ulottuvuuden kautta. Laitteen historia pohjautuu tavallisen kameran kehitykseen, eriytyen lopulta omaksi tuotteekseen hiljalleen erilaisten käyttötarkoituksiensa takia. Riistakameran saadessa nykyisen kaltaisen muotonsa hiljalleen ja siirryttyä vuoden 2004 jälkeen kaupalliseksi tuotteeksi, on se tavallaan siirtynyt oman mediuminsa sisällä uudestaan välinearvoisen kulutuksen vaiheeseen. Vuonna 2008 riistakamerasta Suomessa ensimmäisiä varsinaisia lehtijuttuja kirjoittanut Erä-lehti hehkutti tuolloin vielä uutta tekniikkaa ja kritiikkiä ei juuri irronnut. Vielä tuolloin saadun kuvamateriaalin laadun sijaan keskustelun painopiste oli teknologiakeskeinen. Puhuttiin kameran tarjoamasta ”uudenlaisesta ikkunasta eläinten maailmaan” (Erä-Lehti 13/2008) Aiemmin tässä tutkimuksessa esiin nostamani vuoden 2013 ilmestyneessä saman lehden numerossa kuitenkin esitettiin jo vahvaa kritiikkiä riistakameroita kohtaan. Riistakameran tekniikka on

kehittynyt lehden numeroiden välisenä viisivuotiskautena paljon. Käyttäjryhmien, käyttötapojen ja tarkoitusten myötä odotukset ja vaatimukset ovat kasvaneet.

4.2 Riistakamera näkyy sosiaalisessa mediassa

Riistakamera on saavuttanut pisteen missä siltä siis odotetaan jotakin ja kasvaneet markkinat ovat synnyttäneet kokonaisia uusia käyttäjäryhmiä ja käyttötapoja. Tätä todentaa tutkimukseni kolmas kappale sosiaalisen median ja riistakameran linkittymisestä toisiinsa. Löydösten määrä suomeksi ja englanniksi muodostaa varsin laajan havaintojen viidakon, jonka purkaminen kokonaisuudessaan on tämän työn puitteissa haasteellista. Tutkimus nojaakin suurimpiin somen sovelluksiin ja palveluihin ottaen huomioon juurikin ne kaksi tutkimuskysymyksen osalta olennaisinta keskustelufoorumia mukaan. Se on jo tärkeä havainto, että riistakameran materiaalia jaetaan sosiaalisessa mediassa.

Löydösten määrä voi yllättää mikäli riistakameran alkuperäistä käyttötarkoitusta ja käyttäjäkuntaa sekä näihin liittyviä toimintatapoja pohditaan. Riistakameroiden pitkät perinteet ovat kulkeutuneet tutkijoiden ja luontoentusiastien välittämänä metsästäjien ja riista-asiantuntijoiden käsiin, jotka siis muodostavat kaupallisen riistakameran ensimmäisen todellisen kuluttajasegmentin. Metsästyksen perinteisiin käyttötapoihin ei juurikaan ole ainakaan systemaattisesti kuulunut riistakameran materiaalien levittäminen oman seuran ulkopuolisille. (Hiedanpää et al. 2014, 61.)

Uusia käyttäjäryhmiä, luonnosta ammentajia ja muuten vain kiinnostuneita tai teknologioista kiinnostuneille ei ole ollut perusteltua olla jakamatta kuvaamaansa materiaalia sosiaalisessa mediassa. Samanlaista toimintaa on ollut havaittavissa pihapiirinsä murtovarkaista materiaalia julkisesti jakavien käyttäjien toimesta ja tällöin tosiaan liikutaan laillisuuden rajamailla. Poliisi käyttää legitiimin valtansa nojalla riistakameroiden tallenteita aktiivisesti

työssään. Tämä näkyy myös valtamedioissa ja poliisien omilla sosiaalisen median kanavilla silloin, kun etsitään rikoksesta epäiltyjä kasvokuvilla. (Kouvola Sanomat Uutiset 1.12.2015)

Riistakameran sosiaalisen median löydökset ovat kasvussa vaikka mistään äkkinäisestä ryntäyksestä ei voidakaan puhua. Riistakameran taltioimaa materiaalia on mahdollista löytää paljon ja sitä on koko ajan enemmän netissä. Toiset foorumit ja somen sovellukset ja yhteisöt ovat hiljaisempia kuin toiset ja suljetuista pienen piirin yhteisöistä on vaikeaa tehdä näköhavaintoa tarkempaa analyysia. Forum.eralle.net on aktiivisempi kuin koskaan riistakameraan liittyen ja YouTubeen tulee myös jatkuvalla syötöllä uutta videomateriaalia. Oma riista ja Tassu-palveluiden suljetun yhteisön sijaan julkinen keskustelu ja materiaalin jakaminen sosiaalisen median muilla forumeilla saattaa viitata metsästyksen muuttuneisiin toimintatapoihin. Digitalisaatio koskettaa ikivanhaa metsästysharrastustakin.

Toisaalta riistamateriaalin jakaminen julkisesti on kuitenkin nimimerkkien taakse verhoutunutta toimintaa pois lukien vaikkapa Facebookin suljetut riistakamerakuva-yhteisöt. Yksi mahdollinen syy tähän saattaa olla vuoden 2016 alussa ajankohtainen metsästäjien kokema uhkailu, jolla on mahdollisesti huomattavan pitkät perinteet. Ruotsissa ainakin sudenkaatajiin on kohdistunut tappouhkauksia ja tästä syystä Suomessakaan susijahteihin osallistuvien nimiä ei ole mahdollista löytää mistään. Suden aiheuttaman huolen, luonnonsuojelijoiden ja laillisten kaatolupien kohdatessa konfliktit ovat mahdollisia vaikka susien lukumäärä Suomessa on alle 245 yksilöä. (Yle Uutiset 23.1.2016.) Se, että susi tallentuu yhä useammin Suomessakin riistakameran kuvaan, kuvastaa riistakameroiden valtavaa määrää. Saadun kuvamateriaalin lisääntyessä uhkakuvat voivat kasvaa ja riistakameran välittämänä riistanhoito ja sitä ympäröivä keskustelukulttuuri polarisoituu ja politisoituu.

Riistakamera on teknologia, jolla on ollut historiallisesti vasta melko lyhyt aika tieteen palveluksessa. Eläimistä on saatu erilaisilla automaatiotekniikoilla ja muilla pioneeriratkaisuilla kuvia vuosikymmeniä, mutta nykypäivän digitaalinen

passiivista valvontaa toteuttava salamannopeasti dataa langattomasti siirtävä laite on ollut ihmisten keskuudessa vasta kymmenisen vuotta. Nyt elämistä ja siinä sivussa ihmisistä saadaan tätä nykyä syrjäisimmilläkkin seuduilla kuvaa ja tietoa, jota ei aiemmin ole ollut mahdollista saada. Tieteelle tällainen innovaatio on merkittävä etu ja keino suuriinkin saavutuksiin. Sitä se on myös muille käyttäjäryhmille, joiden käyttötavat ovat täysin erilaisia valvonnasta leikkimieliseen hassutteluun. Riistakamera on laitteena juuri niin arkipäiväinen kuin sen banaali nimikin paljastaa. Tieteellisen tutkimuksen osana oleminen, kotivalvonnan kustannustehokkaana digitaalisena laitteena ja erilaisen kuvamateriaalin tuottajana riistakamera sementoi itsensä osaksi muiden informaatioteknologioiden kaanonin. Samalla se legitimoit myös oman teknologisen merkityksensä.

Riistakameraan liittyvä kulttuuri kehittyy jatkossa käyttötapojen ja käyttäjien käytössä teknologisen innovoinnin ja osin myös leikin saattelemana, muttei määrittämänä. Jos riistakamera on tullut jäädäkseen, jääkö mikään laji, ihminen mukaan lukien missään rauhaan ja jääkö tuleville sukupolville enää mitään kuvattavaa? Voiko luonnon tutkiminen ja ympäristössä massiivisesti lisääntyvä laitteiden määrä kääntyä mahdollisesti jaloja tarkoitusperiä vastaan?

Visuaalisella aikakaudella myös ihmisen itsekkyyden rajojen pohtiminen on ajankohtaista. Yksityisyys muuttuu maailmassa entistä marginaalisemmaksi tilaksi. Maailma jatkaa pientymistään ja tässä myös riistakameralla, visuaalisena informaatioteknologiana, on näkyvä ja nyt myös tutkitusti kasvava rooli.

4.3 Avaus jatkotutkimukseen

Tutkimustyön edetessä nousi esiin useita sellaisia tutkimuksellisesti mielenkiintoisia kysymyksiä, joita ei ole tämän työn puitteissa ollut mahdollista ravistella. Yksi laajempi kokonainen teema, jota käyttämäni tutkimuskirjallisuus

Benigerin (1986) Control Revolution, useat uutisartikkelit ja sosiaalisen median sovellusten yksittäiset löydökset ovat sivunneet, liittyä kontrolliin ja valvontaan. Tähän työhön oli alun perin ajatuksena tehdä kolmas laitteen käyttöä ja näin yhä syvemmin sen kulttuuriimme sulautumista mahdollisesti ilmentävä käsittelykappale kontrollin ja valvonnan otsikolla. Korostan tässä kohtaa sanaa mahdollisesti, sillä tieteellisessä kontekstissa ei luonnollisesti ole mahdollista antaa etukäteen johtopäätöksen kaltaisia linjauksia ilman uutta tutkimusta. Valvonnan ja kontrollin suhde riistakameraan on kokonaan oma tutkimuksensa. Globaalilla tasolla muutosta on vaikeaa arvioida tämän työn puitteissa, mutta saamiini ja käyttämiini asiantuntijalausuntojen perusteella riistakameroiden käyttötapojen muuttuminen luonnon tarkkailusta oman omaisuuden ja mahdollisten tunkeilijoiden valvontaan on ainakin vuoden 2016 alussa Suomea ja Yhdysvaltoja yhdistävä tekijä.

Mikäli trendi on samanlainen muissakin vauraissa maissa, miten tähän jatkuvasti kasvavaan valvonnan verkostoon tulisi suhtautua? Syvälinen ja analyttinen käyttäjä tutkimus riistakameran eri käyttäjäryhmien osalta kutsuu tekijäänsä. Tätä kautta on mahdollista vahvistaa tieteen jalansijaa myös ihmisten valvonnan ja kontrollin kontekstissa. Kulutuksen, teknologioiden, median, vallankäytön ja valvonnan väliset suhteet ovat monimutkaisia. Ne ovat myös tutkimuksellisesti kiehtovia.

Kulutustutkimuksessa on esitetty teorioita kulutuksen yhteydestä elämyksellisyyteen ja nautinnonhaluun. Kulutuskeskeisyys näkyy yksilöllisyyden ja itseilmaisun korostamisessa. Massakulutusmarkkinoiden johtavaksi teemaksi on noussut toistasataa vuotta sitten uutuus ja siihen kytkeytyvä muoti- ja kulttuurisuuntausten nopea vaihtuvuus kasvavan kulutuksen kautta. Muodin sosiaalisten vaikutusten ja yhteiskunnallisen merkityksen on nähty sosiologisessa kontekstissa kasvaneen modernin kulutusyhteiskunnan tunnusmerkeiksi. Tapa ja velvollisuus kytkeytyvät muodikkouden käsityksiin. Muodikas ja arkipäiväistynyt kulutus yhdessä median persoonallisuuttammekin muovaavan vaikutuksen myötä nivoutuvat erottamattomaksi osaksi arkitodellisuuttamme ja kokemuksiamme. (Jokinen & Saaristo 2004, 231, 234–235.)

Riistakameran alkuperäinen käyttäjäkunta, eläinmaailman tutkijat ja ensimmäinen kaupallinen omaksujajoukko, metsästäjät ja riista-asiantuntijat, muodostavat yhdessä riistakameran alkuperäisen auktoriteetin. Näiden ryhmittymien välittämänä ja riittävän hyvän tekniikan avulla kameravalmistajien on ollut mahdollista laajentaa markkinoita. Perinteinen media ja virkavalta ovat toteuttaneet riistakameran osalta oman auktoriteettiaseman mahdollistamaa kuluttajakäyttämiseen vaikuttavaa julkilausumien perinnettä. Kodin ja vapaa-ajan asuntojen valvonnan toiminnassa on kyse varautumista odottamattomaan ja tämän trendin nousua ovat olleet tukemassa median lisäksi poliisi. (HS Uutiset 29.9.2013.)

Riistakameran hankinnalla kukin kuluttaja liittyy siihen käyttäjien kaanoniin, jotka erottuvat toisista ihmisistä sillä, että he toteuttavat aktiivisesti valvontaa digitaalista todistusaineistoa tuottavalla kameralaitteella. Jokainen voi olla lain puitteissa oikea valvoja ja näin asemoida myös oman roolinsa yhteiskunnassa hieman eri tavalla kuin aikaisemmin, helpommin, paremmin ja halvemmalla kuin ennen. Miten tämä vaikuttaa ihmisen käyttäytymiseen? Kuka lopulta valvoo ja kontrolloi ketä? Estääkö kasvava valvonta rikoksia?

Tilastokeskuksen valikoitujen rikostyyppien tilastojen taulukoita vuosilta 2011–2015 tutkimalla selviää muutamia mielenkiintoisia faktoja (Eräiden rikostyyppien kehitys 2011–2015). Asuntomurrot ovat kasvaneet ja vaikka vapaa-ajan asuntoihin kohdistuneet murrot ovat vähentyneet, vuosi 2012 oli huomattavasti turvallisempaa aikaa, mikäli Tilastokeskukseen on uskominen. Syyskuun 29. päivänä vuonna 2013 Helsingin Sanomien artikkeli vapaa-ajan asuntomurtojen vähenemisestä koviin tuomioihin perustuen näin jälkikäteen tilastoja silmäillen tutkittuna vaikuttaa vähintäänkin optimistiselta (HS uutiset 29.9.2013). Tammi-kesäkuun väliseltä ajalta 2013 tehty havainto vapaa-ajan asuntojen murtojen vähentymisestä kääntyi vuoden loppuun mennessä pääläelleen, sillä kyseisenä vuonna tehtiin näitä murtoja lopulta useita satoja edellisvuotta enemmän. Vuonna 2013 Yleisradio on uutisoinut riistakameroista uutena hittituotteena ja hehkutusta on tukenut paikallinen poliisi toteamalla sanasta sanaan kuinka

kyseiset laitteet ovat ”hyviä suojaamaan vapaa-ajan asuntoja” (Yle Uutiset 7.11.2013).

Eri lähtökohtien takia kaupallisella medially ja poliisilla on kuitenkin omat vaikuttamisen tarpeensa ja tiedottamisen perinteet sekä näitä ohjailevat motiivinsa. Poliisin omilla nettisivuilla argumentointi noudattelee kuitenkin kiitettävästi varovaisuuteen kehottavia linjauksia ja kaikenlaisten murtojen lisääntyneistä määristä varoitetaan kansalaisia (Poliisi 2016 / Vapaa-ajan asunto).

Yllä esitetty on vain pieni pintaraapaisu koskien sitä valvonnan ja kontrollin maailmaa, jossa elämme päivittäin. Joka puolella valvovat digitaaliset väsymättömät silmät edesauttavat sitä kehitystä, jossa jokainen moderni ihminen valvoo itseään. Vuonna 1793 Jeremy Bentham esitti kuuluisan Panopticon-vankilan kuvauksensa, jossa vapautensa menettäneet ihmiset eivät näe kuka valvoo, tiedostaen sen, että riski olla tarkkailun kohteena milloin tahansa, on tosiasia. Vallan näkymätön torni ja vankien, ihmisten jatkuva näkyvyyden tila, takaavat automaationa vallan pyrkimykset ja toiminnan. Foucaultin mukaan tämä johtaa siihen, että valvonta todella siirtyy ihmiseen itseensä ja näin syntyy mekaaninen alistussuhde. (Jokinen & Saaristo 2004, 194–195.)

Tänä päivänä anonyymina kulkeminen ja sen muut mukanaan tuomat edut ovat vaarassa hävitä kokonaan osittain siksi, että lainsäädäntö ei pysy teknologisen kehityksen perässä. Tähän liittyvä keskustelu on ollut Yhdysvalloissa esillä jo pitkään ja perustuslain pykäliden ongelmat on jouduttu tunnustamaan WTC-iskujen jälkeisessä maailmassa. (Slobogin 2002, 298–299.)

Toisaalta ihmiset pitävät itse huolen siitä, että valvonta kaikkialla tehostuu, ja tämä näkyy esimerkiksi riistakameroidenkin valtaisalla suosiolla. Katujemme kulmissa (emme tiedä kuinka monen) ja metsiemme pimennossa (emme tiedä metsien kameratiheyttä) kuvia ottava, dataa lähettävä laite on yksi vapaan ja yksilökeskeisen kulttuurimme paradokseista. Tieto on kuitenkin arvokkaimpia resursseja ja sen rooli modernissa yhteiskunnassa kasvaa. Benigerin (1986)

mukaan ihmisen luomat systeemit ja liiketaloudellinen toiminta ovat perusluonteeltaan tarkoituksenmukaista toimintaa. Onnistumiset ovat täysin riippuvaisia kontrollista, joka taas saavutetaan kasvavan informaation avulla. Informaatio lisääntyy markkinoilla tuotteina ja palveluina suoraan markkinatalouden tarkoituksien tyydyttämiseksi. (Beniger 1986, 435.) Alati kasvavan suosion siunaaman Riistakameran ”ilmaantuminen” markkinoille ja valvontakontrollin näkökulma herättävät tutkimuksellista kipinäintä 1980-luvun kontrollitutkimuksen saattelemana.

Yhteiskunnassa vapaan markkinatalouden ajattelumallien mukainen toiminta on synnyttänyt uusia ja kasvavia sosiaalisia ongelmia. Turvallisuuskysymyksiin on haettu etenkin kaupunkiympäristöissä vastauksia kameravalvonnan avulla. Vuonna 1995 sisäministeriön rikosten ehkäisyyn tarkoitettu budjetista ohjattiin 78 prosenttia valvontakameralaitteisiin Iso-Britanniassa (McCahill & Norris 2002, 6). Valvontakameroiden positiivisia vaikutuksia ei ole kuitenkaan yksiselitteisen helppoa perustella. Ovatko kamerat ratkaisu ongelmiin vai muuttavatko ne vain hetkellisesti ihmisen käyttäytymistä siirtäen rikollisuutta valvontalaitteiden katvealueille? Urban Institutin vuoden 2011 tutkimusraportissa kameravalvonnan ei havaittu varsinaisesti vähentäneen rikollisuutta ainakaan Yhdysvaltain pääkaupungissa. Tutkimuksessa mukana olleissa Baltimoressa ja Chicagossakin tulokset vaihtelivat. Kasvanut kameravalvonta näyttäytyi tutkitusti vain yhtenä, joskin kustannustehokkaana keinona taistelussa rikollisuutta vastaan. (Dwyer et al. 2011, 3.)

Pitkään valvontakameroihin panostaneissa Englannissa ja Yhdysvalloissa sukupuolten välinen epätasa-arvo ei ole vähentynyt lisääntyneestä valvonnasta huolimatta. Välimeren vähemmän kameravalvotuissa eurooppalaisissa maissa, kuten Kreikassa, naisten kokema väkivallan uhka julkisilla paikoilla on vähäisempää. Epävakaina ja epävarmoina aikoina olemattoman sosiaalisen paineen alaisuudessa byrokraattiset toimijat voivat kasvattaa yhteiskunnallista valtaansa. Valtion väkivaltakoneistona toimivat poliisivoimat ovat yksi tällainen toimija, jonka kollektiivisiin intresseihin kuuluu lopulta aina omien resurssien ja vaikutuksen laajentaminen. (Savage et al. 2003, 196–197.)

Ajan henki ja vallankäyttäjien viesti ei jää epäselväksi. Avointa demokratiaa, yksilön oikeuksia ja vapautta halutaan presidentti-tasolla Suomessakin rajoittaa lisäämällä verkkovalvontaa. Vapaata maailmaa uhkaavien terrori-iskujen pelon takia valvonta ja kontrolli tulevat vääjäämättä lisääntymään (Yle Uutiset 14.11.2015). Tässä valtiokontrollin tehtävässä kuluttajat ovat keskeisessä asemassa ylhäältä tulevan vakoilun ja toisaalta itse toteuttamansa valvonnan myötä. Riistakamerat ovat kulkeutuneet metsistä urbaaniin ympäristöön valvonnan lisäämisen takia. Miten riistakamera oikeastaan sijoittuu kontrolliyhteiskunnassa tai heijastuu ihmisten käyttäytymisessä ja miten laitetta pitäisi käsitellä kontrollin kontekstissa vallankäytön välineenä? Valvonnan ja kontrollin kasvavan roolin takia vapaalla ja riippumattomalla tieteellä riittää töitä tällaistenkin kysymysten parissa.

Lähteet

Kaikki internet-osoitteet tarkastettu 2.4.2016.

Aineisto

Aki Perälän sähköpostiviestit Tuomas Hauhialle lokakuu 2015

Marko Korhosen sähköpostiviestit Tuomas Hauhialle lokakuu 2015

Teemu Simeniuksen sähköpostiviestit Tuomas Hauhialle lokakuu 2015

Tero Talvikunnaksen sähköpostiviestit Tuomas Hauhialle lokakuu 2015

Ville Hokkasen sähköpostiviestit Tuomas Hauhialle lokakuu 2015

(Tutkijan hallussa)

Sosiaalisen median sovellukset

Facebook. <http://www.facebook.com>.

Instagram. <http://www.instagram.com>.

Twitter. <http://www.twitter.com>.

YouTube. <http://www.youtube.com>.

Keskustelufoorumit

Erä-Lehti-foorumi.

http://eralehti.fi/keskustelu/aihe/era_postst8755_riistakamerakuvia/.

Forum.eralle.net. <http://forum.eralle.net>.

Suomi24. <http://www.suomi24.fi>.

Tutkimuskirjallisuus

Anteroinen, Ari: Riistakamerat hyviä mökin vartijoita. // Raumalainen Uutiset [Viitattu 2.12.2015]. Saatavissa: <https://ls24.fi/raumalainen/riistakamerat-hyvia-mokin-vartijoita>

Bakhshi, Saeideh, Gilbert, Eric, Shamma, A., David: *Faces Engage Us: Photos with Faces Attract More Likes and Comments on Instagram*. Proceedings of the SIGCHI Conference on Human Factors in Computing Systems. 965-974. ACM, New York, 2014. Saatavissa:

http://delivery.acm.org/10.1145/2560000/2557403/p965-bakhshi.pdf?ip=130.232.122.28&id=2557403&acc=ACTIVE%20SERVICE&key=74A0E95D84AAE420%2E469889998DA62376%2E4D4702B0C3E38B35%2E4D4702B0C3E38B35&CFID=594335600&CFTOKEN=21557780&__acm__=1458825870_5c1dc413f6412045f667e2fc3c22389c

Ballard, Guy, Fleming, Peter, Meek, Paul: *An Introduction for wildlife surveys in Australia*. Invasive Animals Cooperative Research Centre, Canberra (Australia), 2012.

Barrett, Reginald & Kucera, Thomas: *In my Experience: The Trailmaster Camera system for detecting wildlife*. Wildlife Society Bulletin (1973-2006), Vol. 21, No. 4 Winter, 505-508, 1993.

Baudrillard, Jean: *The Consumer Society*. Sage Publications, London, 1998.

Beniger, James: *The Control Revolution*. Harvard University Press, Cambridge USA, 1989.

Benson, Etienne: Paparazzi in the Woods Hidden surveillance cameras are making the wilderness less wild // Slate News & Commentary [Viitattu 15.1.2016]. Saatavissa: http://www.slate.com/articles/health_and_science/green_room/2008/08/paparazzi_in_the_woods.html

Berker, Thomas, Hartmann, Maren, Punie, Yves: *Domestication of Media and Technology*.

McGraw-Hill Professional Publishing, 2005. Saatavissa:

<http://site.ebrary.com/lib/uniturku/detail.action?docID=10161325>

boyd, m., danah & Ellison, B., Nicole: Social Network Sites: Definition, History and Scholarship. Journal of Computer Mediated Communication, Volume 13, Issue 1, s. 210-230, 2007. Saatavissa:

<http://onlinelibrary.wiley.com/doi/10.1111/j.1083-6101.2007.00393.x/pdf>

Bureau International des Expositions (BIE) (2015). 1900 Paris. [Viitattu 18.11.2015]. Saatavissa: <http://www.bie-paris.org/site/en/expos/past-expos/expo-timeline/paris-1900>

Calvert, L., Sandra, Pempek, A., Tiffany, Yermolayeva, A., Yevdokiya: College students' social networking experiences on Facebook. Teoksessa: Journal of Applied Developmental Psychology 30. Toim. Torney-Purta, Judith & Wentzel, Kathryn. 227-238. Journal of Applied Developmental Psychology Office, Lafayette College, Easton, USA, 2009.

Cameron, Dale, Cheng, Xu, Jiangchuan, Liu: Statistics and Social Network of YouTube videos. Quality of Service, 2008. IWQoS 2008. 16th International Workshop on. Simon Fraser University, Canada, 2008. Saatavissa: <http://ieeexplore.ieee.org/stamp/stamp.jsp?tp=&arnumber=4539688>

Carbone, Chris & Rowcliffe, Marcus: *Surveys using camera traps: are we looking to a brighter future?* *Animal Conservation* 11 (2008), the Zoological Society of London, 2008.

Castells, Manuel: *The Rise of the Network Society*. Blackwell Publishers, Malden USA, 1996.

Cheng, Xu, Dale, Cameron, Jiangchuan, Liu: Statistics and Social Network of YouTube Videos. 2008 16th International Workshop on Quality of Service. 229-238. IEEE Conference eXpress Publishing, Piscataway, NJ, USA, 2008. Saatavissa: <http://ieeexplore.ieee.org/stamp/stamp.jsp?tp=&arnumber=4539688>

Digitaalinen kulttuuri. Turun yliopisto. Saatavissa: <https://www.utu.fi/fi/yksikot/hum/yksikot/ktmt/opiskelu/oppiaineet/Sivut/Digitaalinen-kulttuuri.aspxv>

Dwyer, M., Allison, La Vigne, G., Nancy, Lowry, S., Samantha, Markman, A., Joshua: Evaluating the Use of Public Surveillance Cameras for Crime Control and Prevention – A Summary. Urban Institute, Washington, USA, 2011. Saatavissa: <http://www.urban.org/sites/default/files/alfresco/publication-pdfs/412401-Evaluating-the-Use-of-Public-Surveillance-Cameras-for-Crime-Control-and-Prevention-A-Summary.PDF>

Erkkola, Jussi-Pekka: *Sosiaalisen median käsitteestä*. Taideteollinen korkeakoulu, 2008. Saatavissa: <https://www.taik.fi/optika/index.php?id=989>

Eräiden rikostyyppien kehitys 2011–2015 (ennakkotieto) 19.1.2016. Tilastokeskus. Helsinki. Saatavissa: http://tilastokeskus.fi/til/rpk/2015/04/rpk_2015_04_2016-01-19_tau_001_fi.html

Frilander, Aino: Henri Cartier-Bressonin näyttely Ateneumissa on matka maailman ympäri // HS Uutiset [Viitattu 30.11.2015]. Saatavissa: <http://www.hs.fi/kulttuuri/a1445482778805>

Garrison, A., Barrett, Giles, A., Terry, Triggs, L., Matthew, Wachs, L., Robin: *A mounting technique for Trailmaster Camera Systems to monitor deer*. Transactions of the Western section of the Wildlife Society, 35:50-56, 1999.

Geier, Ben: Here's how much YouTube is worth // Fortune news. [Viitattu 14.4.2016]. Saatavissa: <http://fortune.com/2015/05/27/youtube-google-value/>

Gere, Charlie: *Digitaalinen kulttuuri*. Faros-Kustannus Oy, Turku, 2006.

Google Trends. Riistakamera. [Viitattu 17.12.2015]. Saatavissa: <https://www.google.fi/trends/explore#q=riistakamera>

Hance, Jeremy: Camera Traps Emerge as Key Tool in Wildlife Research // Yale Environment 360 Report [Viitattu 2.12.2015]. Saatavissa: http://e360.yale.edu/feature/camera_traps_emerge_as_key_tool_in_wildlife_research/2469/

Harju, Jukka: Kovat tuomiot pelottivat ulkomaiset murtoliigat Suomesta // HS Uutiset [Viitattu 27.2.2016]. Saatavissa: <http://www.hs.fi/kotimaa/a1380340782152>

Heinonen, Ulla: *Sähköinen yhteisöllisyys. Kokemuksia vapaa-ajan, työn ja koulutuksen yhteisöistä verkossa*. Turun Yliopiston Kulttuurin ja maisemantutkimuksen julkaisuja XIV, Pori, 2008.

Heinonen, Visa: *Muutoksia suomalaisten vapaa-ajan vietossa – kotisohvilla, yhteisöissä ja matkailuelämyksissä*. Kulutustutkimus Nyt : Kulutustutkimuksen seuran julkaisu. 2008.

Häggman, Kai, Markkola, Pirjo, Kuisma, Markku, Pulma, Panu: *Suomalaisen arjen suuri tarina*. WS Bookwell Oy, Porvoo, 2010.

Hermeneuttinen tutkimus 23.4.2015. Koppa. Jyväskylän yliopisto. Saatavissa: <https://koppa.jyu.fi/avoimet/hum/menetelmapolkuja/menetelmapolku/tutkimussstrategiat/hermeneuttinen-tutkimus>

Hiedanpää, Juha, Niemi, Milla, Pellikka, Jani: Viestintä- ja paikannusteknologia muuttavat hirvenmetsästyskäytäntöjä. *Maaseudun uusi aika – Maaseutututkimuksen ja – politiikan aikakauslehti 3 / 2014*. Toim. Vepsäläinen, Mia & Kauppi Petja. 51–67. Maaseudun uusi aika – yhdistys, Tammerprint Oy, Tampere, 2014.

Honkanen, Petri, Kangaspunta, Seppo, Koponen, Eija-Leena, Tulkki, Jukka, Tuohinen, Titta: Ilmiöitä 2013 – Toimintaympäristön muutoksia joita TEM ei voi väistää. Työ- ja Elinkeinoministeriö, Helsinki, 2013. Saatavissa: https://www.tem.fi/files/35791/Ilmioita2013_final.pdf

Hänninen, Jyri: Niinistö: Suomen tiedustelu pitäisi saada ”eurooppalaisten sivistysvaltioiden tasolle” // Yle Uutiset [Viitattu 28.2.2016]. Saatavissa: http://yle.fi/uutiset/niinisto_suomen_tiedustelu_pitaisi_saada_eurooppalaisten_sivistysvaltioiden_tasolle/8456531

ib, Salomon: Tekniikka vanhenee nuorena. // Tieteen Kuvalehti [Viitattu 5.1.2016]. Saatavissa: <http://tieku.fi/ib-salomon/tekniikka-vanhenee-nuorena>

Instagram Blog: Celebrating a Community of 400 million. [Viitattu 4.2.2016]. Saatavissa: <http://blog.instagram.com/post/129662501137/150922-400million>

Itä-Suomen Yliopisto: Saimaannorppatutkimus. [Viitattu 5.1.2016]. Saatavissa: <https://www2.uef.fi/fi/norppa>

Jokinen, Kimmo & Saaristo, Kimmo: *Sosiologia*. WSOY, Helsinki, 2004. Kameravalvonta 12.8.2014. TietosuojaValtuutetun toimisto. Saatavissa: <http://www.tietosuoja.fi/fi/index/useinkysyttya/kameravalvonta.html>

Karant, K., Ullas, Nichols, D., James, O’Connell, F., Allan: *A History of Camera Trapping*. Barrett, H. Reginald & Kucera, E., Thomas: Chapter 2: 9-26. *Camera Traps in animal Ecology*. Springer, Japan, 2011.

Kouvolan Sanomat: Poliisi julkaisi kuvan Jaalassa omaisuutta varastaneista miehistä // Kouvolan Sanomat Uutiset [Viitattu 25.2.2016]. Saatavissa: <http://www.kouvolasanomat.fi/Online/2015/12/01/Poliisi%20julkaisi%20kuvan%20Jaalassa%20omaisuutta%20varastaneista%20miehist%C3%A4/20154489/4>

Korhonen, Tiia: Valokuvien jakaminen ja ottaminen nykyisin yhtä tärkeitä – "Jossain vaiheessa tulee sähkö vastaan" // Yle Uutiset [Viitattu 1.12.2015]. Saatavissa: http://yle.fi/uutiset/valokuvien_jakaminen_ja_ottaminen_nykyisin_yhta_tarkeit_a__jossain_vaiheessa_tulee_sahko_vastan/8138966_14

Kosmala, Margaret, Lintott, Chris, Packer, Craig, Simpson, Robert, Smith, Arfon, Swanson, Alexandra: *Snapshot Serengeti, high-frequency annotated camera trap images of 40 mammalian species in an African savanna*. Department of Organismic and Evolutionary Biology, Harvard University, USA, 2015. Saatavissa: <http://www.nature.com/articles/sdata201526>

Koskinen, Paula: Samppanja virtasi ja juhlat jatkuivat läpi yön – Lartigue kuvasi Rivieran kulta-ajan // Yle Uutiset [Viitattu 30.11.2015]. Saatavissa: http://yle.fi/uutiset/samppanja_virtasi_ja_juhlat_jatkuivat_lapi_yon__lartigue_kuvasi_rivieran_kulta-ajan/8048038

Kucera, Thomas & Zielinski, William: *American marten, fisher, lynx and wolverine: Survey methods for their detection*. Pacific southwest research station, Albany California, 1995.

Kwak, Haewoon, Lee, Changhyun, Moon, Sue, Park, Hosung: *What is Twitter, a Social Network or a News Media*. Proceedings of the 19th International World Wide Web (WWW) Conference, Raleigh NC, USA, Huhtikuu 26-30, 2010.

Kärkkäinen, Henrik: Facebook paljasti Suomi-lukuja // It-viikko Uutiset [Viitattu 2.1.2016]. Saatavissa: <http://www.itviikko.fi/uutiset/2015/04/15/facebook-paljasti-suomi-lukuja/20154707/7>

Laaksonen, Salla-Maaria, Matikainen, Janne, Tikka, Minttu: *Otteita verkosta*. Vastapaino, Tampere, 2013.

Lietsala, Katri & Sirkkunen, Esa: *Social Media – Introduction to the tools and processes of participatory economy*. Tampere University Press, 2008.

Ling, Rich: *The Mobile Connection: The Cell phone's impact on society*. Morgan Kaufmann, USA, 2004.

Luoma, Katariina & Niinistö, Meeri: Poliisi suosittelee riistakameroita mökeille – jokaisesta ohikulkijasta ei pidä huolestua. // Yle Uutiset [Viitattu 1.12.2015].

Saatavissa:

http://yle.fi/uutiset/poliisi_suosittelee_riistakameroita_mokeille__jokaisesta_ohikulkijasta_ei_pida_huolestua/7016294

Lähiluku 10.4.2015. Koppa. Jyväskylän yliopisto. Saatavissa:

<https://koppa.jyu.fi/avoimet/hum/menetelmapolkuja/menetelmapolku/aineiston-analysimenetelmat/lahiluku>

Lötjönen, Kaisu & Vauhkonen Juha: Riistakameroista tuli hittituote – mutta ei metsän elävien kuvaamista varten. // Yle Uutiset [Viitattu 1.12.2015]. Saatavissa:

http://yle.fi/uutiset/riistakameroista_tuli_hittituote__mutta_ei_metsanelavien_kuvaamista_varten/6918395

Matikainen, Harri: Vakoilukameralla eläinten maailmaan. Erä-lehti 13/2008. [Viitattu 16.2.2016]. Artikkelinä pdf.-tiedostona tekijän hallussa.

McCahill, Michael & Norris, Clive: *Urbaneye: CCTV in London*. Centre for Criminology and Criminal Justice, University of Hull, Englanti, 2002. Saatavissa: http://www.urbaneye.net/results/ue_wp6.pdf

McLuhan, Marshall: *Understanding Media – The Extensions of a Man*. Signet Book, New York, 1964.

Metsästysajat 1.8.2015–31.7.2016. Suomen Riistakeskus. Saatavissa:
<http://riista.fi/wp-content/uploads/2013/04/Metsästysajat-2015–2016.pdf>

Mommo, Pekka: Metsästäjät pelkäävät susiaktivistien uhkailua – Susijahtiin osallistuvat karttavat julkisuutta // Yle Uutiset [Viitattu 27.2.2015]. Saatavissa:
http://yle.fi/uutiset/metsastajat_pelkaavat_susiaktivistien_uhkailua__susijahtiin_osallistujat_karttavat_julkisuutta/8612795

Mäkeläinen, Mika: Kiina kiristää sananvapauden rajoja – myös Ylen toimintaa häiritään // Yle Uutiset [Viitattu 2.1.2016]. Saatavissa:
http://yle.fi/uutiset/kiina_kiristaa_sananvapauden_rajoja__myos_ylen_toiminta_a_hairitaan/8579526

Männistö-Funk, Tiina: *Itse tehty moderni: Gramofoni, polkupyörä ja valokuvaus suomalaisten elämässä 1880-luvulta 1940-luvulle*. Turun yliopiston julkaisuja, Painosalama Oy, Turku, 2014.

Mäyrä, Ilkka & Järvinen, Aki: *Johdatus digitaaliseen kulttuuriin*. Vastapaino, Tampere, 2000.

National Geographic. First National Geographic Wildlife photos. [Viitattu 2.12.2015]. Saatavissa:
<http://photography.nationalgeographic.com/photography/photographers/first-wildlife-photos.html>

Oulun ylioppilasteatteri: Riistakamera.
Saatavissa: <http://oulunylioppilasteatteri.fi/index.php?id=riistakamera>

Paasonen, Susanna: Ihmisiä, kuvia, tekstejä ja teknologioita. Teoksessa: *Otteita verkosta – Verkon ja sosiaalisen median tutkimusmenetelmät*. Toim. Laaksonen, Salla-Maaria, Matikainen, Janne, Tikka, Minttu. 34–48. Vastapaino, Tampere, 2013.

Pantzar, Mika: *Kuinka teknologia kesytetään*. Tammi, Helsinki, 1996.

Pöri, Kimmo: Riistakamera – jahtisuunnittelun apuväline // *Metsästäjä 2/2007* [Viitattu 27.1.2016]. Saatavissa:
<http://epaper01.mmd.net/reader/?issue=113;ff4a21f6829aa72f7b23ce0c193a2a95;62>

Ramsay, Henrik: *Suomen teollisuuden kehityksen pääpiirteet*. Suomentanut Metsävainio, Kaarlo. WSOY, Porvoo, 1919.

Riistakamerat.com. Mikä riistakamera on? [Viitattu 18.11.2015]. Saatavissa: <https://www.riistakamerat.com/page/5/mika-riistakamera-on>

Rossi, Leena-Maija, Seppä, Anita: *Tarkemmin katsoen – Visuaalisen kulttuurin lukukirja*. Mäyrä, Frans: *Viesti, kuva, peli: virtuaaliutopioista pelikulttuurien syntyyn*. Gaudeamus, Helsinki, 2007.

Räsänen, Hannu: Riistakamerat ja niiden erot. *Erä-lehti* 1/2013 [Viitattu 6.12.2015]. Saatavissa: http://eralehti.fi/er01-0213_riistakamerakohtaiset/

Räsänen, Marjo: Visuaalisen kulttuurin monilukukirja. Aalto-yliopiston julkaisusarja TAIDE + MUOTOILU + ARKKITEHTUURI 4/2015. Aldus Oy, Lahti, 2015.

Saarikoski, Petri, Suominen, Jaakko, Turtiainen, Riikka, Östman, Sari: *Funetista Facebookiin: Internetin kulttuurihistoria*. Gaudeamus, Helsinki University Press, Helsinki, 2009.

Saarikoski, Petri, Suominen, Jaakko, Turtiainen, Riikka, Östman, Sari: *Sosiaalisen median lyhyt historia*. Gaudeamus, Helsinki, 2013.

Savage, Mike, Ward, Kevin, Warde, Alan: *Urban Sociology, capitalism and modernity*. Palmgrave Macmillan, Hamsphire & New York, 2003.

Silverstone, Roger: *Why study the Media*. SAGE Publications Ltd., Lontoo, 1999.

Slobogin, Christopher: *Public Privacy: Camera Surveillance of Public Places and the Right to Anonymity*. *Mississippi Law Journal*, Vol. 72, 2002. Saatavissa: <http://poseidon01.ssrn.com/delivery.php?ID=841115116081095119023021092127094119072072028038038067092083107001021073119052098009016038047023030123018106009126015012009063104103119002125071070003024070054081007073085126088030067026126028073090127086119104080096072106088005018004121120018&EXT=pdf>

Statista. Twitter: Number of monthly active U.S. users 2010-2015. Viitattu [7.2.2016] Saatavissa: <http://www.statista.com/statistics/274564/monthly-active-twitter-users-in-the-united-states/>

Suominen, Jaakko: *Koneen kokemus*. Vastapaino, Tampere, 2003.

Tiainen, O., Jorma: *Vuosisatamme kronikka*. Gummerus, Jyväskylä, 1987.

Twitter. Usage / Company Facts [Viitattu 3.2.2016]. Saatavissa: <https://about.twitter.com/company>

Vierelä Markku: *Poroaitojen riistaturvallisuus loppuraportti*. Lapin yliopisto: Arktinen keskus, Rovaniemi, 2015. Saatavissa:
<http://www.arcticcentre.org/loader.aspx?id=fa142a11-071f-47fb-9e9f-7941ee73df55>

Vincosblog: World map of social networks 2015. [Viitattu 1.2.2016]. Saatavissa:
<http://vincos.it/world-map-of-social-networks/>

Östman, Sari: *"Millasen päivityksen tästä sais?" – Elämäjulkaisijuuden kulttuurinen omaksuminen*. Nykykulttuurin tutkimuskeskuksen julkaisuja 119, Jyväskylän yliopistopaino, 2015.